

UCHWAŁA NR XLI/462/2022
RADY GMINY JABŁONNA

z dnia 30 maja 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022-2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 559¹⁾) w związku z art. 16b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021r. poz. 2268²⁾)

Rada Gminy Jabłonna uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022-2026, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jabłonna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2022r.

Przewodniczący Rady Gminy

Wojciech Nowosiński

¹⁾ zmiana tekstu jednolitego została ogłoszona w Dz.U. z 2022 r. poz.1005

²⁾ zmiana tekstu jednolitego została ogłoszona w Dz.U. z 2021 r. poz.1296, poz. 1981, poz. 2270, z 2022 r. poz. 1, poz. 66

Załącznik do uchwały Nr XLI/462/2022
Rady Gminy Jabłonna
z dnia 30 maja 2022 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022-2026

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4
Podstawa prawna Strategii	4
Dokumenty krajowe	4
Dokumenty regionalne i lokalne	4
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	5
Charakterystyka Gminy.....	5
Położenie	5
Demografia.....	6
Warunki życia	7
Oświata.....	9
Kultura i sport.....	10
Współpraca z organizacjami pozarządowymi.....	14
Pomoc społeczna	15
Bezpieczeństwo publiczne	17
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej	19
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS	20
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	22
Długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność	23
Bezrobocie.....	27
Ubóstwo	28
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza oraz potrzeba ochrony macierzyństwa	31
Uzależnienia	35
Przemoc w rodzinie	39
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Jabłonna.....	43
Badania przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców	43
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	44
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne.....	47
Substancje uzależniające: nikotyna.....	50
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	51

Uzależnienie od gier hazardowych.....	53
Uzależnienia od nowoczesnych technologii	56
Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Jabłonna.....	60
Przemoc w rodzinie	62
Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców	65
Badania sprzedawców napojów alkoholowych.....	67
Wyniki badań	68
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	76
Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami	76
Substancje psychoaktywne: Alkohol	79
Substancje uzależniające: Papierosy	86
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	89
Uzależnienia behawioralne.....	95
Przemoc w szkole.....	108
Wpływ pandemii Covid- 19 na zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży	110
Czas wolny	113
Podsumowanie części diagnostycznej.....	115
Podsumowanie badań ankietowych	115
Analiza SWOT	121
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE	
JABŁONNA NA LATA 2022-2026	125
Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	125
Realizacja strategii	127
Cele i kierunki działań.....	127
Monitoring i ewaluacja.....	141
Źródła finansowania	142
SPIS TABEL	144
SPIS WYKRESÓW	145

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia ta jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy i wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla ich realizacji. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja ma przyczyniać się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Artykuł 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Z kolei art. 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej gminy,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - ✓ celów strategicznych projektowanych zmian,
 - ✓ kierunków niezbędnych działań,
 - ✓ sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - ✓ wskaźników realizacji działań.

Niniejsza Strategia została opracowana dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2026.

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

MERYTORYCZNE OPRACOWANIE

STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawa prawna Strategii

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z artykułu 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który nakłada na gminę ten obowiązek. Poza tym, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022-2026 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej zaprezentowano spis podstawowych dokumentów strategicznych stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022- 2026 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych, w szczególności:

- ✓ Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu,
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

Dokumenty regionalne i lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022- 2026 uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, między innymi takich jak:

- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze;
- Strategia Rozwoju Powiatu Legionowskiego na lata 2016-2025;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Legionowskiego lata 2016-2025;
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2017- 2030.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

Charakterystyka Gminy

Położenie

Gmina Jabłonna leży w środkowej części województwa mazowieckiego, w powiecie legionowskim. Powierzchnia gminy wynosi 64,8 km² (dane GUGiK), co stanowi około 16,6% powierzchni powiatu i 0,02% powierzchni województwa.

Gmina graniczy na południu – z miastem stołecznym Warszawą, na południowym zachodzie (przez Wisłę) – z gminami: Łomianki i Czosnów, na zachodzie – z miastem Nowy Dwór Mazowiecki, na północy – z gminą Wieliszew, na północnym wschodzie – z miastem Legionowo, na wschodzie – z gminą Nieporęt. Jej obszar ma wydłużony kształt o osi zbliżonej do kierunku wschód-zachód.

Ośrodek administracyjny gminy, wieś Jabłonna, przylega do granicy Warszawy oraz do miasta Legionowo, a jej odległość od Nowego Dworu Mazowieckiego wynosi 15 kilometrów. Układ komunikacyjny, wiążący gminę z otaczającymi obszarami i resztą kraju, stanowią:

- droga krajowa nr 61 Warszawa–Augustów;
- droga wojewódzka nr 630 Jabłonna–Nowy Dwór Mazowiecki;
- linia kolejowa relacji Warszawa–Legionowo–Nowy Dwór Mazowiecki–Gdańsk, z przystankiem w Chotomowie.

Droga wojewódzka nr 630 stanowi oś komunikacyjną gminy, gdyż aż sześć z dziesięciu miejscowości gminy jest położonych przy niej lub w jej bliskim sąsiedztwie, a dla kolejnych dwóch (Trzciany i Janówek) jest szlakiem łączącym je z resztą obszaru gminy. W ujęciu fizyczno-geograficznym, według klasyfikacji Jerzego Kondrackiego, obszar gminy Jabłonna należy do mezoregionu Kotliny Warszawskiej, wchodzącej w skład makroregionu – Niziny Środkomazowieckiej, będącej częścią podprowincji Nizin Środkowopolskich. Powierzchnia gminy wynosi 6.481 ha.

Największy udział w powierzchni gminy mają użytki leśne i gruntu zadrzewione, stanowiące ponad 49,21% terenów. Powierzchnie użytków rolnych to 26,99% powierzchni gminy, zaś tereny zurbanizowane stanowią 10,17% obszaru. Funkcjonalna struktura przestrzeni gminy wpływa na jej strukturę własnościową. Największymi właścicielami na terenie gminy Jabłonna są Skarb Państwa (51,69%) i osoby fizyczne (36,35%).

Gmina Jabłonna podzielona jest obszarem Lasów Chotomowskich na dwa obszary. Jeden stanowią sołectwa: Dąbrowa Chotomska, Jabłonna, Chotomów i Chotomów Północny, drugi - sołectwa: Boża Wola, Janówek Drugi, Rajszew, Suchocin, Skierdy, Trzciany i Wólka Górka (tzw. wsie zachodnie).

Rysunek 1. Mapa Gminy Jabłonna.

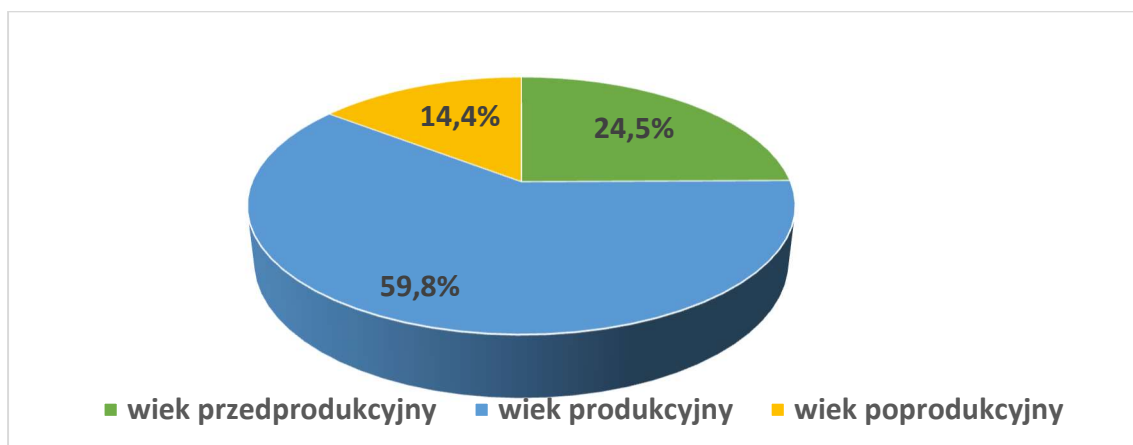

Demografia

Gminę Jabłonna według danych Urzędu Stanu Cywilnego na dzień 31.12.2021 r., zamieszkiwało **18 995** osób, z czego 51,45% stanowiły kobiety (**9774 osoby**), a 49,55% mężczyźni (9221 osób).

11 356 mieszkańców Gminy Jabłonna jest w wieku **produkcyjnym**, **4 659** w wieku **przedprodukcyjnym**, a **2 739** mieszkańców jest w wieku **poprodukcyjnym**.

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych².

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Warunki życia

Jedną z najważniejszych potrzeb społecznych jest mieszkanie i związana z tym kwestia dostępności mieszkaniowej, w szczególności dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tym zakresie ogromną rolę odgrywa samorząd i jego polityka mieszkaniowa. Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. **Mieszkaniowy zasób gminy Jabłonna stanowią 83 mieszkania komunalne. Gmina Jabłonna jest właścicielem 11 budynków, w których znajduje się 42 lokale mieszkalne oraz właścicielem 41 lokali mieszkalnych w 9 budynkach wspólnot mieszkaniowych.**

System opieki zdrowotnej w Polsce tworzą instytucje oraz osoby, które wchodzi w skład zespołu i zapewniają opiekę zdrowotną ludności. Opiera się on na modelu ubezpieczeniowym - każdemu ubezpieczonemu przysługuje prawo do ochrony zdrowia. Jest to niezależne od sytuacji materialnej. Zakres udzielanych świadczeń, a także warunki ich przyznawania określają odpowiednie ustawy:

² Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050*, Warszawa 2014.

- ✓ ustawa o zakładach opieki zdrowotnej,
- ✓ ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Na terenie gminy Jabłonna zadania w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej sprawuje Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Jabłonie posiadający w swojej strukturze dwa ośrodki zdrowia: Gminny Ośrodek Zdrowia w Jabłonie i Wiejski Ośrodek Zdrowia w Chotomowie. W placówkach tych w ramach umowy zawartej z Narodowym Funduszem Zdrowia udzielane są świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), a w Wiejskim Ośrodku Zdrowia również w zakresie stomatologii. W POZ przyjmują lekarze: medycyny rodzinnej, interniści i pediatrzy oraz pielęgniarki, w tym pielęgniarki medycyny szkolnej oraz położna.

Świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej w SZPZOZ udzielane są bezpłatnie osobom, które złożyły w Samodzielnym Zespole Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Jabłonie stosowną deklarację wyboru (lekarza, pielęgniarki, położnej). Świadczenia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej udzielane są w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Jabłonie i Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Chotomowie od poniedziałku do piątku, w godzinach pomiędzy 8.00, a 18.00, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy. W sytuacji, kiedy w Wiejskim Ośrodku Zdrowia czas pracy jest krótszy niż od 8.00 do 18.00, to w tych godzinach pacjenci mają zapewnione udzielanie świadczeń w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Jabłonie należącym do Samodzielnego Zespołu Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Jabłonie.

Pandemia COVID- 19 znacząco wpłynęła na zmianę funkcjonowania całego świata – można przypuszczać, że skutki makrospołeczne i makroekonomiczne w poszczególnych regionach świata są podobne, różnią się jednak natężeniem i sposobami radzenia sobie z nimi. Jak wynika z Raportu „Polskie miasta w czasach pandemii” Polskiego Instytutu Ekonomicznego³, pandemia uderzyła w warunki życia mieszkańców w miastach, najbardziej zaś w służbę zdrowia, gdyż to na niej spoczęła główna walka o zdrowie i życie mieszkańców. Zaburzyła też dotychczasowe funkcjonowanie placówek edukacyjnych i zdecydowanie pogorszyła sytuację bytową mieszkańców. Jedyny obszar tworzący warunki życia – który uległ poprawie– to bezpieczeństwo sanitarne. W związku z lockdownem gospodarczym, który został ogłoszony nie tylko w Polsce (strategię zamrożenia gospodarki zastosowały też inne kraje), niepewne stały się źródła utrzymania. Niektórzy utracili pracę, co przełożyło się na pogorszenie sytuacji materialnej rodzin. Chociaż trudno jednoznacznie przewidzieć długofalowe skutki

³ Polski Instytut Ekonomiczny, *Polskie miasta w czasach pandemii*, Warszawa 2020.

pandemii w odniesieniu do warunków życia mieszkańców, to ponad 40% ich przedstawicieli ocenia, że w związku z pandemią COVID- 19 sytuacja bytowa mieszkańców pogorszyła się, chociaż aż 39% uważa, że się nie zmieniła. Podobne nastroje odzwierciedlone zostały w badaniu Związku Banków Polskich przeprowadzonym w listopadzie 2020 r., z którego wynika, że aż 40% Polaków zauważa pogorszenie swojej sytuacji finansowej w ostatnich trzech miesiącach, natomiast nieco ponad połowa badanych nie odnotowała znaczących zmian.

Oświata

Na terenie gminy Jabłonna działa wiele jednostek oświatowych zarówno publicznych, jak i niepublicznych⁴.

Przedszkola publiczne:

- ✓ Przedszkole Gminne Chotomów;
- ✓ Przedszkole Gminne Jabłonna.

Szkoły publiczne:

- ✓ Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej Jabłonna;
- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Stefana Krasińskiego Chotomów;
- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Orła Białego Chotomów.

Żłobki niepubliczne:

- ✓ Niepubliczny Żłobek „Sportuś” Skierdy;
- ✓ Niepubliczny Europejski Żłobek "Tutorland" Jabłonna;
- ✓ Niepubliczny Żłobek „Przy Lesie” Rajszew;
- ✓ Klub Dziecięcy WS Katarzyna Pietrzykowska Chotomów;
- ✓ REREKUMKUM Angelika Klimowicz (klub dziecięcy) Chotomów;
- ✓ „Bajkowy Dom” (żłobek) Jabłonna.

Przedszkola niepubliczne

- ✓ Niepubliczne Przedszkole "Przy Lesie" Jabłonna;
- ✓ Przedszkole Niepubliczne "Pomarańczowa Ciuchcia" Jabłonna;
- ✓ Niepubliczne Przedszkole "Bajkowy Dom" Jabłonna;
- ✓ Przedszkole Niepubliczne „Przy Lesie” Rajszew;
- ✓ Punkt Przedszkolny „Przy Lesie” Chotomów;
- ✓ Przedszkole Niepubliczne WS Wyspa Smyków Chotomów;

⁴ Raport o stanie Gminy... s. 35-36.

- ✓ Prywatne Przedszkole Europejskie TUTORLAND Jabłonna;
- ✓ Przedszkole Niepubliczne Sportowo-Językowe „Sportuś” Skierdy;
- ✓ Punkt Przedszkolny Zielone Jabłuszko Jabłonna;
- ✓ Przedszkole Akademia Dobrej Edukacji Jabłonna;
- ✓ Niepubliczne Przedszkole Artystyczno-Sportowe „Kuźnia Talentów” Jabłonna;
- ✓ Niepubliczne Przedszkole Artystyczno-Sportowe „Kuźnia Talentów” Rajszew;
- ✓ Przedszkole Niepubliczne „Zdobywcy Świata” Jabłonna.

Szkoły niepubliczne

- ✓ Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Sapere Aude” Rajszew;
- ✓ Szkoła Podstawowa Akademia Dobrej Edukacji Jabłonna.

Kultura i sport

Na terenie Gminy Jabłonna działają dwie placówki biblioteczne: Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłonie oraz Filia w Chotomowie. W 2020 roku w bibliotekach zatrudniano łącznie 4 pracowników (w wymiarze 4 ¼ etatu). Wypełniając statutowe obowiązki, pracownicy gromadzą, opracowują i udostępniają zbiory – głównie książki, ale poza tym prasę i w coraz większym zakresie także multimedia.

Aktywność biblioteki wykraczała często poza tradycyjnie rozumianą promocję czytelnictwa. Głównymi formami działania były spotkania, warsztaty tematyczne, lekcje biblioteczne, konkursy, spotkania autorskie. Rok 2020 był dla GBP rokiem szczególnym, z uwagi oczywiście na czas pandemii. Przed jej ogłoszeniem Biblioteka zdążyła zorganizować dwa duże spotkania literacko-muzyczne (w lutym i marcu). Zaplanowane imprezy od kwietnia zostały odwołane (np. spotkanie z tłumaczem Olgi Tokarczuk, Wieczór poświęcony Janowi Pawłowi II – stulecie urodzin, spotkanie z artystami z Portugalii). Zaplanowany w realu „Tydzień Bibliotek” odbywał się online. Na jesieni mieszkańcy Gminy mogli uczestniczyć na żywo (z zachowaniem zalecanych obostrzeń) w „Narodowym Czytaniu”, na Festiwalu Nauki w Pałacu w Jabłonie, w „Nocy Bibliotek”. Biblioteka sukcesywnie, w ramach promocji czytelnictwa i programów realizowanych w roku 2020, przygotowywała plakaty i ulotki informacyjne, które dystrybuowane były w placówkach i na różnych imprezach środowiskowych, a także w wydaniu on-line. Celom tym służy również strona internetowa GBP, na której publikowane są aktualne wiadomości na temat działalności instytucji. Biblioteka promuje swoją działalność także w lokalnych mediach, przygotowując materiały dotyczące podejmowanych działań takie jak plakaty promocyjne czy relacje i fotorelacje z organizowanych imprez. Biblioteka Publiczna kładzie duży nacisk na wprowadzanie

komputerowych metod zarządzania zbiorami bibliotecznymi. Zakupiony osiem lat temu, specjalistyczny program biblioteczny „Mateusz” umożliwia udostępnianie elektronicznego katalogu zawierającego pełne informacje na temat zbiorów biblioteki. Katalog ten, dostępny jest zarówno w placówkach biblioteki, jak również na jej stronie internetowej.

Gminne Centrum Kultury działa od października 2004 roku. Powstało z połączenia funkcjonujących odrębnie placówek w Jabłonie, Chotomowie i Skierdach. Do końca 2019 roku funkcjonowało pod nazwą Gminne Centrum Kultury i Sportu. Podejmując decyzję o integracji tych placówek władze Gminy miały na względzie zarówno poszerzenie oferty kulturalnej i sportowej skierowanej do mieszkańców Gminy, jak i zwiększenie efektywności finansowej. Dziś Gminne Centrum Kultury rozwija szeroką działalność wychodzącą naprzeciw potrzebom lokalnej społeczności. Gminne Centrum Kultury działa w Jabłonie (siedziba GCK), we wniesionym staraniem tutejszego społeczeństwa Domu Ogrodnika im. Wincentego Witosa oraz w filii w Chotomowie.

Przy ośrodku kultury w Jabłonie działa:

- ✓ amatorska „Galeria Ogród” (od 2007 r.),
- ✓ Jabłonowski Uniwersytet Trzeciego Wieku (w Jabłonie od 2007 r., w filii w Chotomowie od 2010 r.)
- ✓ zespół boisk wielofunkcyjnych Orlik 2012 (od 2009 r.),
- ✓ pływalnia,
- ✓ Lokalne Centrum Kompetencji, które zapewnia dostęp do Internetu osobom z Gminy Jabłonna poszukującym pracy oraz pomaga tworzyć dokumenty aplikacyjne.

GCK Jabłonna prowadzi swoją działalność w dwóch filiach we wsi Chotomów i Skierdy.

GCK proponuje urozmaicony wachlarz zajęć dla dzieci i dorosłych:

- ✓ zajęcia muzyczne,
- ✓ nauka gry na instrumentach klawiszowych i perkusyjnych, gitarze, saksofonie oraz Studio Piosenki,
- ✓ teatralne (Drama Teatralna, teatr dla dzieci, Kabaret Klubu Seniora, warsztaty teatralne) i plastyczne (garncarstwo, ceramika, modelarstwo, rysunek, tkactwo i zajęcia plastyczne dla dzieci i młodzieży),
- ✓ taneczne – taniec nowoczesny, hip-hop, balet, breakdance, zumba i jazz),

- ✓ sportowe – aerobik, aqua aerobik, siłownia, fitball, joga, fitness, szachy i indywidualne nauka pływania,
- ✓ inne – nauka języka angielskiego, warsztaty kreatywności i masaż relaksacyjny.

W wyniku podziału Gminnego Centrum Kultury i Sportu i utworzenia uchwałą nr XIII/168/2019 z dnia 25 listopada 2019 r. Ośrodka Sportu i Rekreacji w Jabłonce powstała nowa instytucja powołana do wykonywania zadań własnych gminy z zakresu kultury fizycznej, turystyki i rekreacji, w tym zarządzania i utrzymania terenów, obiektów i urządzeń sportowych i rekreacyjnych.

Administratorem obiektów sportowych na terenie Gminy Jabłonna jest OSiR w Jabłonce. Przy OSiR funkcjonuje zespół boisk Orlik2012, wybudowany w 2008 roku. Obiekt jest czynny cały rok, 7 dni w tygodniu w godz. 8:00- 22:00, przy czym w godzinach 8:00-16:00 odbywają się na nim zajęcia wychowania fizycznego dla uczniów szkół. W pozostałych godzinach mieszkańcy Gminy mogą nieodpłatnie korzystać z obiektu zgodnie z jego regulaminem. Administratorem jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jabłonce.

Od 2015 roku na obiekcie Orlik2012 dyżurują animatorzy czasu wolnego. Animatorzy dyżurują w dni powszednie w godzinach popołudniowych/opcjonalnie w weekendy w godzinach 10.00-14.00. Dyżury finansowane są w ramach Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Jabłonna. Program „Animator sportu i czasu wolnego gminy Jabłonna” ma na celu przede wszystkim promocję i realizację zadań dotyczących profilaktyki uzależnień dotyczących dzieci i młodzieży, w tym przede wszystkim uzależnień behawioralnych. Głównym zadaniem programu jest zwiększenie dostępności do infrastruktury sportowej na terenie gminy Jabłonna w godzinach pozalekcyjnych, w bezpieczny i zorganizowany sposób, tak aby zachęcić młode pokolenie do aktywności.

Uznając rolę sportu jako elementu zagospodarowania czasu wolnego, spełniającego istotną rolę w procesie przeciwdziałania agresji i patologii, jak również budowaniu pozytywnych wzorców. Sport wpływa pozytywnie na rozwój psychofizyczny człowieka oraz stan jego zdrowia. Stanowi również alternatywną formę spędzania wolnego czasu i przeciwdziałania negatywnym zachowaniom społecznym, w szczególności uzależnieniom behawioralnym obejmującym coraz większą liczbę młodych osób. W okresie wiosenno- letnim animatorzy dyżurują również na obiektach sportowych przy placówkach oświatowych.

W roku 2021 na podstawie Uchwały Nr VIII/71/2011 Rady Gminy Jabłonna z dnia 18 maja 2011 z budżetu gminy dotację celową na realizację zadania publicznego w zakresie upowszechniania sportu i kultury fizycznej otrzymały trzy kluby sportowe:

- Klub Sportowy „Wisła” Jabłonna;
- LKS Lotos Jabłonna;
- UKS Feniks.

Środki na ten cel zostały zabezpieczone w Budżecie Gminy Jabłonna zgodnie z Uchwałą Budżetową Gminy Jabłonna na rok 2021 (Uchwała Nr XIII/284/2020 Rady Gminy Jabłonna z dnia 30 listopada 2020).

- a) Klub Sportowy WISŁA został założony w 1997 roku. Od założenia Klub jest ukierunkowany na piłkę nożną. W klubie trenują dzieci i młodzież z terenu Gminy Jabłonna i powiatu legionowskiego. Wielu zawodników reprezentowało szkoły z terenu Gminy w licznych szkolnych zawodach sportowych oraz Turniejach Ligi Powiatowej, odnosząc w niej wiele sukcesów. Zawodnicy KS Wisła są powoływani do kadry Powiatu, a także na konsultacje do reprezentacji Mazowieckiego Związku Piłki Nożnej. Wielu wychowanków kontynuuje karierę piłkarską w innych, bardziej prestiżowych klubach piłkarskich (Legionovia, Świt Nowy Dwór Maz., Polonia Warszawa, Hutnik Warszawa). Głównym celem działalności Klubu Sportowego WISŁA jest upowszechnianie kultury fizycznej, a szczególnie piłki nożnej, wśród dzieci i młodzieży Jabłonną oraz Gminy Jabłonna, współpraca ze szkołami z naszej Gminy, jak również działalność na rzecz społeczności Gminy Jabłonna.
- b) Uczniowski Klub Sportowy FENIKS powstał w 2017 r. i jest członkiem Polskiego Związku Szermierki. Celem i misją Klubu jest umożliwienie wyczynowego szkolenia szermierczego dzieci i młodzieży ze wszystkich grup społecznych, poprzez zapewnienie im miejsca i sprzętu do ćwiczeń.
- c) LKS Lotos Jabłonna działa na terenie naszej gminy od 1991r. Klub prowadzi zajęcia sportowe z dziećmi i młodzieżą, które w sposób zorganizowany, prowadzone są przez instruktorów, przynajmniej dwa razy w tygodniu. W klubie działają sekcje:
 - sekcja tenisa stołowego;
 - sekcja taekwon- do ITF;
 - sekcja szachowa;
 - sekcja koszykówki;

➤ sekcja biegowa.

Lotos włącza się również w organizację zajęć wakacyjnych i feryjnych na terenie Gminy Jabłonna, organizację imprez plenerowych dla mieszkańców, jak również zawodów sportowych m.in.: Memoriału Małgorzaty Kowalskiej w Tenisie Stołowym, amatorskiej Ligii Siatkówki, Nocnego Memoriału Siatkarskiego Tomka Wodzyńskiego- Radnego Gminy Jabłonna, turniejów tenisa stołowego.

Na terenie Gminy od 9 lata działa również Fundacja Lupus, która prowadzi Centrum Sportów BeFit w Skierdach, gdzie dzieci, młodzież oraz dorośli mogą trenować m.in.: Taekwondo-ITF, Judo, TRX, Samoobronę, MMA, biegi płaskie i przeszkodowe. Fundacja LUPUS jest organizatorem corocznych Mistrzostw Mazowsza Taekwondo- ITF, zajęć feryjnych i wakacyjnych dla dzieci i młodzieży, zajęć z samoobrony dla kobiet, szkoły nurkowania oraz wielu innych

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Na terenie gminy Jabłonna działa kilkanaście organizacji pozarządowych, które prowadzą działania skierowane na obszary problemowe, odczuwalne w środowisku mieszkańców. Celem funkcjonowania tych inicjatyw obywatelskich jest zaspokojenie specyficznych potrzeb mieszkańców bądź podejmowanie problemów o małym zasięgu, które z tego powodu umykają uwadze i możliwościom realizacyjnym administracji publicznej. Organizacje pozarządowe opierają się w znacznej mierze na nieodpłatnej, wolontarystycznej pracy członków, są rzecznikiem interesów różnych grup społecznych, niosą pomoc potrzebującym, udzielają rady i wsparcia. Ewidencję stowarzyszeń zwykłych prowadzi Starosta Legionowski.

Podstawowym dokumentem projektującym politykę współpracy Gminy Jabłonna z III Sektorem jest Program współpracy Gminy Jabłonna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2021 - 2022 przyjęty Uchwałą Nr XXII/274/2020 Rady Gminy Jabłonna z dnia 26 października 2020 r. Celem głównym Programu jest rozwój działalności społecznie użytecznej poprzez wsparcie potencjału organizacji pozarządowych przez Gminę Jabłonna. Cele szczegółowe wynikające z celu głównego programu realizowane są poprzez:

- ✓ wzmocnienie efektywności dialogu obywatelskiego;
- ✓ wzrost świadomości społecznej na temat roli i działalności organizacji pozarządowych;
- ✓ rozwinięcie form współpracy finansowej gminy z organizacjami pozarządowymi;

- ✓ zwiększenie zakresu partnerskiej współpracy pomiędzy gminą a organizacjami na rzecz pozyskiwania zewnętrznych zasobów;
- ✓ wzmocnienie organizacji pozarządowych w zakresie prowadzonych działań;
- ✓ tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców gminy, w szczególności poprzez wspieranie wolontariatu.

Podkreślić należy, iż dokument ten stanowi deklarację budowania partnerskiej współpracy poprzez umacnianie świadomości odpowiedzialności za wspólnotę lokalną, tworzenie warunków do powstawania i rozwoju inicjatyw służących społeczności lokalnej, a także wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych poprzez zwiększenie wpływu organizacji na kreowanie polityki społecznej w gminie.

Współpraca Gminy Jabłonna z organizacjami pozarządowymi odbywa się w oparciu o zasady: pomocniczość, suwerenność stron, partnerstwa, efektywność, uczciwej konkurencji oraz jawność.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonie jest jednostką organizacyjną gminy, powołaną w celu wykonania zadań własnych i zleconych gminie z zakresu administracji rządowej określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz w przepisach innych ustaw, a także innych zadań z zakresu pomocy społecznej przekazanych do wykonania przez właściwe organy gminy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest samodzielną jednostką organizacyjną i budżetową, nad którą bezpośredni nadzór sprawuje Wójt Gminy Jabłonna.

Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłonie należy:

1. analiza i ocena zjawisk tworzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej;
2. realizowanie zadań wynikających z rozeznania potrzeb społecznych;

3. rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb;
4. praca socjalna rozumiana jako działalność zawodowa skierowana na pomoc osobom i rodzinom, we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, oraz tworzenie warunków do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin;
5. pobudzanie społecznej aktywności i samodzielności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin;
6. świadczenie usług przewidzianych ustawą o pomocy społecznej oraz innymi przepisami;
7. przyznawanie i realizowanie przewidzianych ustawą o pomocy społecznej świadczeń pieniężnych i niepieniężnych;
8. realizacja zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych;
9. realizacja zadań wynikających z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w części dotyczącej postępowania w sprawie przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego;
10. realizacja zadań wynikających z ustawy o dodatkach mieszkaniowych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wspiera mieszkańców poprzez zasiłki, dodatki mieszkaniowe, świadczenia rodzinne, alimentacyjne i usługi opiekuńcze.

Charakter działalności GOPS zmienia się i dostosowuje do sytuacji podopiecznych i potrzebujących. Dlatego w GOPS można skorzystać też z porady psychologa, prawnika, wsparcia asystentów rodziny, pracowników socjalnych⁵.

Kadra GOPS stale podnosi swoje kwalifikacje i umiejętności.

Szkolenia, w których uczestniczyli pracownicy GOPS w ostatnich latach:

- a. 2019 rok: „Profilaktyka i niwelowanie skutków przemocy w rodzinie”, „Metody pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi”; „Dziecko między dorosłymi – ograniczanie kontaktu z jednym z rodziców i wklęcie w konflikt a procedura Niebieskie Karty”; „Zasady bezpieczeństwa, kontaktu z osobami z zaburzeniami psychicznymi”; „Uzależnienie od środków psychoaktywnych”; „Czyste powietrze”; „Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych. Fundusz alimentacyjny”, „Aktualne zmiany

⁵ Raport o stanie Gminy Jabłonna za 2020 rok, s. 99-100.

- w ustawie o pomocy społecznej”, „Procedura Niebieskie Karty”; „Kodeks postępowania administracyjnego”;
- b. 2020 rok: „Bieżąca realizacja świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego w świetle zmian związanych z przeciwdziałaniem COVID-19”; „Zmiany dotyczące nowego okresu zasiłkowego/ świadczeniowego w świadczeniach rodzinnych i świadczeniach z funduszu alimentacyjnego”; „Bieżąca realizacja świadczeń wychowawczych 500+”; „Aktualne zmiany w ustawie o pomocy społecznej”; „Usługi opiekuńcze”; „Aktualne zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”;
- c. 2021 rok: „Dodatki mieszkaniowe 2021 Covid-19 i inne nowelizacje”; „Aktualne zmiany w kodeksie postępowania administracyjnego”; „Budowanie autorytetu pracownika socjalnego, asertywność, umiejętność komunikacyjne”; „Profilaktyka uzależnień chemicznych i behawioralnych”; „Stypendia szkolne”; „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie”; „aktualne zmiany w ustawie o pomocy społecznej”; „kodeks postępowania alimentacyjnego”.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawno-obyczajowymi.

Na terenie Gminy Jabłonna za bezpieczeństwo i porządek publiczny odpowiada Komisariat Policji w Jabłonie.

Zajmując się ograniczaniem przestępczości, funkcjonariusze Komisariatu Policji w Jabłonie wykonują m.in. działania wynikające z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Niebieska Karta) oraz współpracują z Zespołem Interdyscyplinarnym. Ponadto dzielnicowi współdziałają z:

- ✓ pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie wymiany informacji osobach będących w zainteresowaniu organów ścigania oraz objętych procedurą „Niebieskiej Karty”,
- ✓ pracownikami Gminnego Centrum Kultury w zakresie zabezpieczenia różnych imprez kulturalno-rozrywkowych,

- ✓ z dyrektorami i pracownikami szkół i przedszkoli w zakresie wymiany informacji na temat młodzieży podejrzanej o popełnienie czynów karalnych, organizowania pogadanek na temat patologii, profilaktyki oraz naruszeń przepisów ruchu drogowego,
- ✓ z dyrektorem i pracownikami Domu dziecka w Chotomowie.

W gminie Jabłonna aktywnie działają 2 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych: Ochotnicza Straż Pożarna w Jabłonie i Ochotnicza Straż Pożarna w Chotomowie. Zadania określone w statutach OSP zdecydowanie wykraczają poza obszar ratowniczy, określany w przepisach dotyczących Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Zgodnie z przyjętymi przez Komendę Główną PSP założeniami jednostki OSP z KSRG mają realizować samodzielnie działania ratownicze z zakresu:

- ✓ gaszenia pożarów;
- ✓ ratownictwa technicznego, w szczególności ratownictwa w komunikacji drogowej;
- ✓ udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy;
- ✓ minimalizowanie zagrożeń związanych z klęskami żywiołowymi.

Sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego należą do podstawowych zadań własnych gminy. Do realizacji tych zadań powołany został Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego.

Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego w Jabłonie na bieżąco monitoruje ostrzeżenia o niekorzystnych warunkach atmosferycznych. W skład systemu ostrzegania i alarmowania na terenie gminy Jabłonna wchodzi syreny alarmowe znajdujące się: w budynku Komisariatu w Jabłonie, na budynku OSP Chotomów, na wieży kościoła we wsi Rajszew i na słupie na terenie placu zabaw we wsi Boża Wola. Gmina posiada też wprowadzony Zarządzeniem Nr 152/2017 Wójta Gminy Jabłonna – Szefa Obrony Cywilnej z dnia 26 października 2017 roku „Plan Obrony Cywilnej”, który reguluje i podaje wskazówki do działań z Mieszkańcami Gminy w dziedzinie przygotowań do samoobrony ludności w sytuacji zagrożenia

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie Gminy Jabłonna zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonie. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ✓ ubóstwa,
- ✓ sieroctwa,
- ✓ bezdomności,
- ✓ bezrobocia,
- ✓ niepełnosprawności,
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- ✓ przemocy w rodzinie,
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;

- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ✓ alkoholizmu lub narkomani,
- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W Gminie Jabłonna na dzień 31.12.2021 r. wsparciem systemu pomocy społecznej objęto 256 rodzin. Dane w poniższej tabeli wskazują, że w ostatnich latach maleje liczba rodzin będących beneficjentami pomocy społecznej.

Tabela 1. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	292	291	256

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowym działaniem Ośrodka jest praca socjalna i świadczenie usług socjalnych. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracownicy socjalni poprzez świadczenie pracy socjalnej wzmacniają zdolności swoich podopiecznych, motywują do samodzielnego rozwiązywania problemów oraz aktywizują zawodowo i społecznie. Świadczenia materialne stanowią jedynie uzupełnienie tych działań.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- ✓ zasiłek stały,
- ✓ zasiłek okresowy,
- ✓ zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- ✓ zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ pomoc dla rodzin zastępczych,
- ✓ pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,

- ✓ świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- ✓ wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 776 zł.;
 - osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 600 zł.;
 - rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2–15 ustawy o pomocy społecznej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej, uprawniające do zasiłków okresowego i celowego.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- ✓ praca socjalna,
- ✓ bilet kredytowany,
- ✓ składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- ✓ składki na ubezpieczenia społeczne,
- ✓ pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ sprawienie pogrzebu,
- ✓ poradnictwo specjalistyczne,
- ✓ interwencja kryzysowa,
- ✓ schronienie,
- ✓ posiłek,
- ✓ niezbędne ubranie,
- ✓ usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- ✓ specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,

- ✓ mieszkanie chronione,
- ✓ opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- ✓ pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej są niezmiennie od kilku lat **długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz bezrobocie**. W następnych podrozdziałach zaprezentowano hierarchię problemów i liczbę rodzin objętych pomocą GOPS w ostatnich trzech latach.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin⁶.

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Niepełnosprawność	85	83	75
Bezrobocie	63	71	72
Kłęska żywiołowa	0	0	0
Ubóstwo	40	42	34
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza	42	41	35
Długotrwała choroba	134	122	105
Alkoholizm	4	8	8
Inne	30	28	28

⁶ W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

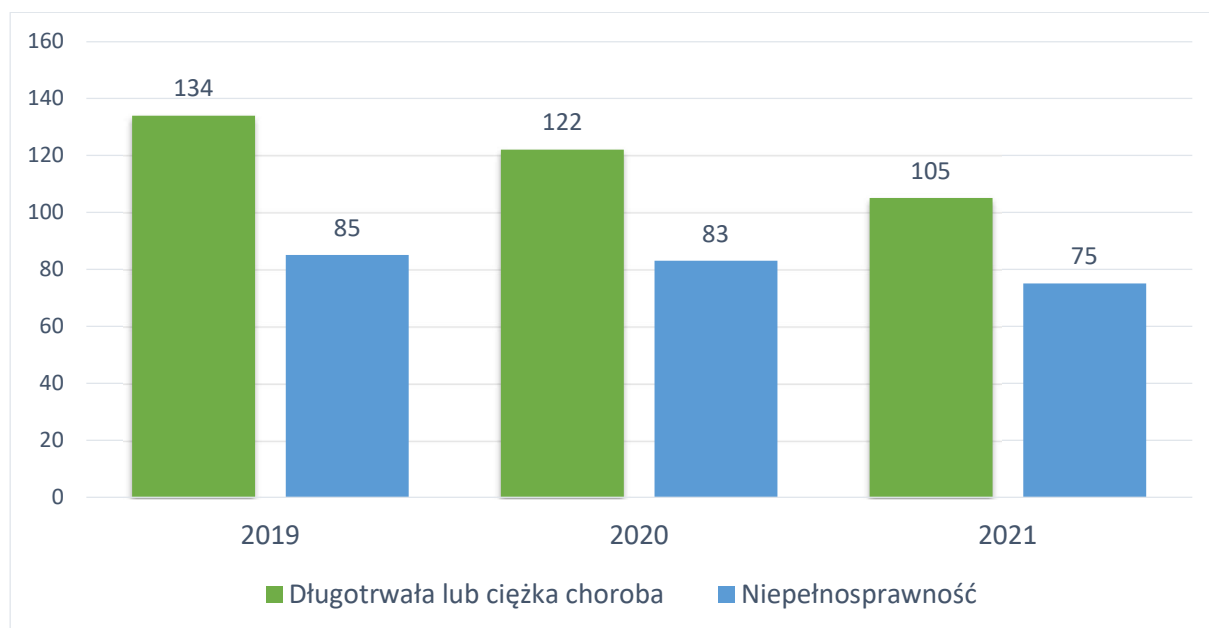
Długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Dane z GOPS w Jabłonninie wskazują, że w ostatnich latach długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność są jednymi z najczęściej występujących przyczyn trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc społeczną. Istotne jest jednak, że w ciągu ostatnich trzech lat stopniowo maleje liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby czy niepełnosprawności. Dane w tym zakresie przedstawia wykres nr 2.

Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Jabłonna z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2019-2021.

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (jak np. wspieranie nabywania i rozwoju umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w życiu społecznym, w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu zatrudnienia, wspieranie procesu leczenia i rehabilitacja fizyczna). Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (posiadające np. kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarzki, asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta).

Usługi opiekuńcze przyznaje ośrodek pomocy społecznej, ustalając jednocześnie ich zakres, okres i miejsce świadczenia. Odpłatność za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze określa uchwała rady gminy (oprócz opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, których wysokość określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej). **Na terenie Gminy Jabłonna z usług opiekuńczych w 2021 roku skorzystało 47 osób na kwotę 912 535 zł. Natomiast specjalistyczne usługi opiekuńcze w 2021 roku zapewniono dla 3 dzieci na kwotę 13 860 zł.**

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla Gminy, wskaźniki te pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytchnieniowej. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

Osobie, która potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia, zapewniającą warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. **Na terenie Gminy Jabłonna nie funkcjonują mieszkania chronione.**

Osobie wymagającej całodobowej opieki, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom Pomocy Społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu (określonego rozporządzeniem Ministra), w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej „Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.” Ustawa wprowadza też podział DPS-ów, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone. I tak np. osoby niepełnosprawne fizycznie nie powinny przebywać w tych samych domach pomocy społecznej, co osoby z niepełnosprawnością intelektualną czy przewlekłe chore psychicznie.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu oraz jeżeli mieszkaniec domu nie ponosi pełnej odpłatności,

- małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- gmina, z której osoba została skierowana do DPS.

Pobyt w Domu Pomocy Społecznej opłacany był w 2021 r. dla 10 podopiecznych.

Pełnoletniej osobie niepełnosprawnej całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje zasiłek stały z pomocy społecznej, jeżeli:

- ✓ jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej w przypadku osoby samotnej,
- ✓ jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały jest ustalany jest w wysokości różnicy między odpowiednim kryterium dochodowym a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie (nie może być jednak niższy niż 30 zł). **W roku 2021 z zasiłków stałych skorzystało 55 osób na kwotę 312 816 zł.**

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

- ✓ w przypadku osoby samotnie gospodarującej - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 418 zł miesięcznie;
- ✓ w przypadku rodziny - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50 % różnicy między:

- ✓ kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby;
- ✓ kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie. **W roku 2021 z zasiłków okresowych skorzystały 23 osoby na kwotę 36 961 zł.**

Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia a płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

W 2021 roku na terenie Gminy Jabłonna nastąpił spadek ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych o 51 osób w stosunku do roku 2020. Zauważyć jednak należy, że w ciągu ostatnich 3 lat obserwuje się wzrost liczby osób zarejestrowanych jako długotrwale bezrobotne. Sytuację pozostawania bez pracy, wskutek długotrwałej bezczynności, bezrobotny może traktować jako sposób na życie. Wydłużający się okres bez zatrudnienia może spowodować, iż bezrobotni będą bardziej skłonni zaakceptować swoją sytuację. Sprzyja to tendencji do godzenia się na niższy standard życia, na uzależnienie od pomocy innych, do zmniejszenia aktywności poszukiwania. Długotrwałe pozostawanie bez pracy stwarza zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szansę znalezienia zatrudnienia, a tym samym powoduje degradację materialną i izolację społeczną jednostki.

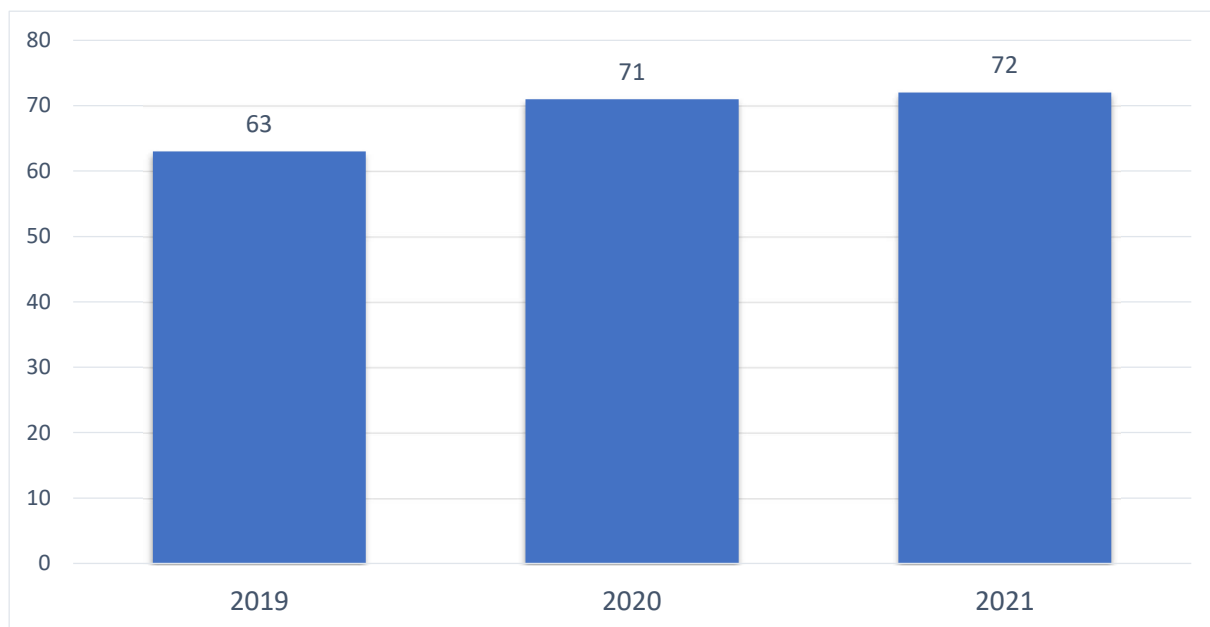
Tabela 3. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z Gminy Jabłonna⁷.

	2019	2020	2021
Ogółem,	319	417	366
w tym:			
Kobiety	152	210	188
Mężczyźni	167	207	178
Do 25 roku życia	19	40	34
Do 30 roku życia	46	79	68
Powyżej 50 roku życia	109	113	104
Długotrwale bezrobotni	141	203	213

⁷ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica> (data dostępu: 02.04.2022 r.)

Mimo, iż liczba osób z terenu gminy zarejestrowanych, jako bezrobotne maleje, to dane z GOPS w Jabłonninie wskazują, że w ciągu ostatnich trzech lat stopniowo wzrasta liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.

Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Jabłonna z powodu bezrobocia w latach 2019-2021.

W ostatnim czasie ogromnym zagrożeniem dla rynku pracy stała się pandemia COVID-19, która od marca 2020 roku spowodowała duże utrudnienia w funkcjonowaniu i rozwoju wielu dziedzin naszej gospodarki. Długo utrzymujący się stan epidemii będzie rodził różnego rodzaju problemy, może prowadzić do upadania instytucji, firm, przedsiębiorstw, zakładów pracy lub ograniczenia ich działalności. W ślad za tym zacznie zmniejszać się liczba wolnych miejsc pracy, a miejsca pracy już istniejące będą likwidowane. Konsekwencją takiej sytuacji może być wzrost liczby rejestrujących się osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Ubóstwo

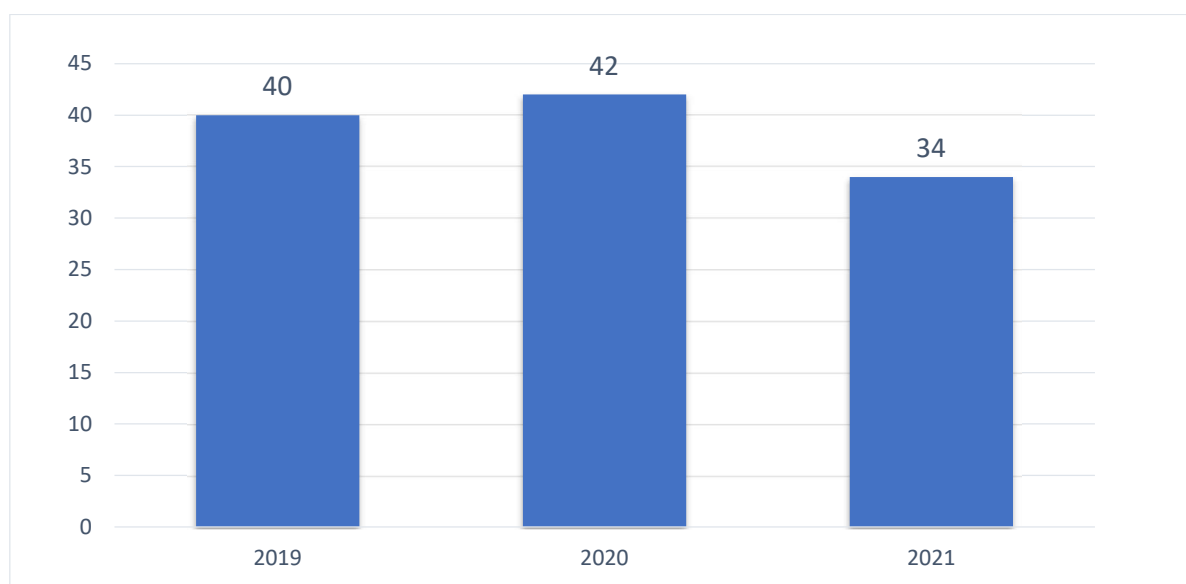
Ubóstwo określa się jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych.

Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych. Analizując problem ubóstwa nie możemy pominąć dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Sytuacja epidemiologiczna, w jakiej znalazła się Polska od marca 2020 roku z powodu pandemii COVID-19 i związane z nią ograniczenia w istotny sposób wpłynęły na rynek pracy, wysokość wynagrodzeń, ceny i inne zjawiska, takie jak m.in. izolacja społeczna czy przemoc domowa, w sposób bezpośredni i pośredni związane z występowaniem ubóstwa. Prawdopodobnie utrzymująca się niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w znacznym stopniu przyczyni się do zwiększenia zasięgu ubóstwa w skali całego kraju.

Dane GOPS w Jabłonnie wskazują, że w roku 2021 w stosunku do roku 2020 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. W 2019 roku z pomocy społecznej z powodu ubóstwa korzystało 40 rodzin z terenu gminy, w 2020 roku liczba ta wzrosła o 2 rodziny, jednakże w 2021 roku zmalała do 34 rodzin.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Jabłonna z powodu ubóstwa w latach 2019-2021.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy dożywianie dzieci, młodzieży, również osób dorosłych, które nie są w stanie własnym staraniem pokonać trudnych sytuacji życiowych, a tym samym zapewnić sobie wyżywienie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłonnie zajmuje się realizacją programu pomocy mieszkańcom w zakresie dożywiania w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023. Celem programu jest zapewnienie pomocy

w formie posiłku, świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych lub świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności wszystkim osobom jej potrzebującym w szczególności:

- ✓ dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- ✓ dzieciom do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej,
- ✓ osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, w szczególności osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym.

Pomoc w ramach rządowego **Programu „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019–2023** dedykowana jest dla osób spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 150% kryterium dochodowego, o którym mowa odpowiednio w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej. Program dofinansowany jest ze środków budżetu państwa otrzymanych od Wojewody Mazowieckiego.

Zasiłek celowy to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego. Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. Wówczas może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną. **Z zasiłków celowych w 2021 roku skorzystało 199 osób z terenu Gminy Jabłonna.**

W 2020 r. pomimo ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, w województwie mazowieckim odnotowano poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody gospodarstw domowych były wyższe o 6,3%, natomiast wydatki spadły o 2,3%.

W 2020 r. wzrósł poziom progu ubóstwa skrajnego⁸, obniżył się poziom ubóstwa relatywnego⁹, natomiast poziom granic ubóstwa ustawowego¹⁰ był taki sam, jak w 2019 r. Zaobserwowany wzrost zasięgu ubóstwa skrajnego miał miejsce w sytuacji nieco większego niż w 2019 r. zróżnicowania sytuacji dochodowej oraz niższego poziomu wydatków gospodarstw domowych.

Świadczenia w formie niepieniężnej otrzymało na Mazowszu 67,6 tys. osób (w 2019 r. – 77,8 tys.). Były to: gorące posiłki (dla 47,1 tys. osób), usługi opiekuńcze obejmujące zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych (14,7 tys. osób), zapewnienie schronienia w noclegowniach, schroniskach i domach dla bezdomnych (2,8 tys. osób) oraz pozostałe świadczenia (3,1 tys. osób).

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych z województwa mazowieckiego uległa poprawie. W skali roku nastąpił wzrost odsetka gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą (o 3,9 p. proc.) oraz spadek odsetka gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą (o 1,2 p. proc.). Zmniejszył się także udział osób określających swoją sytuację jako przeciętną (o 2,7 p. proc.).

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza oraz potrzeba ochrony macierzyństwa

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych

⁸ Przyjęcie granicy ubóstwa na poziomie minimum egzystencji pozwala na oszacowanie skali ubóstwa skrajnego. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla biologicznego rozwoju człowieka.

⁹ Zastosowanie wskaźnika relatywnej granicy ubóstwa na poziomie 50% kwoty, którą przeciętnie miesięcznie wydają gospodarstwa domowe w Polsce, pozwala na wyodrębnienie tych, których poziom konsumpcji znacząco odbiega od poziomu przeciętnego.

¹⁰ Wskaźnik "ustawowej" granicy ubóstwa wskazuje na grupę osób, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współlistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny. **Dane GOPS w Jabłonninie wskazują, że w ciągu ostatnich trzech lat maleje liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej.** W 2019 roku z pomocy społecznej z tego powodu korzystały 42 rodziny z terenu gminy, w 2020 roku liczba ta wynosiła 41 rodzin, a w 2021 roku ponownie zmalała do 35 rodzin.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec

doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Asystent rodziny pracuje w rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo – wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej.

W przypadku, gdy rodzice znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej i nie są sami w stanie należycie wypełniać funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci, trafiają one do systemu pieczy zastępczej. O potrzebie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej decyduje Sąd Rodzinny. Postanowienia Sądu wykonywane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zapewniając dziecku miejsce w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowywanie dziecka - w pierwszym roku pobytu,
- 30% wydatków na opiekę i wychowywanie dziecka- w drugim roku pobytu,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Podobne koszty ponosi gmina właściwa, także w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo- terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Pracownicy Ośrodka systematycznie monitorują sytuację rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Z kolei prawo do świadczeń z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna to rodzina, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci.

Do roku 2017, Ustawa z 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej była jedynym podstawowym aktem prawnym, który definiował różnorodne formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W ślad za programem została uchwalona Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wspomniane dokumenty zaczęły obowiązywać w styczniu 2017 roku. „Za życiem” wspiera rodziny z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności wychowujące niepełnosprawne dzieci. Proponowana przez rząd pomoc obejmuje kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, wczesnego wspomagania dziecka i jego rodziny, usług wspierających i rehabilitacyjnych oraz wsparcia mieszkaniowego. Zgodnie z nowymi przepisami rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Ustawa „Za życiem” przewiduje również m. in. że przewodnikiem po systemie wsparcia dla rodzin, w których urodzą się dzieci z niepełnosprawnością lub ciężką chorobą, będzie asystent rodziny, którego zadaniem będzie koordynowanie dostępnej pomocy. Ustawa ma również znacznie usprawnić dostęp do świadczeń zdrowotnych. W 2021 roku nie złożono żadnego wniosku na wypłatę w/w świadczenia.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i ulg przysługujący rodzinom wielodzietnym tj. rodzinom mającym na utrzymaniu 3 lub więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 r.ż., gdy uczą się lub studiują oraz bez ograniczeń wiekowych — w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Karta przysługuje rodzinie niezależnie od dochodu i na jej podstawie rodziny mogą korzystać z uprawnień, jakie znajdują się w katalogu ulg i zwolnień zamieszczonym na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. **W 2021 roku wydano 219 ogólnopolskich oraz 730 gminnych kart dużej rodziny.**

Rządowy program **"Rodzina 500+"** jest najbardziej znaczącą i realnie odczuwalną pomocą finansową ze strony państwa dla rodzin wychowujących dzieci. W ramach tego programu rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przysługuje świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł. na dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia. **W 2021 roku ze świadczenia 500+ skorzystało 5159 dzieci z tereny Gminy Jabłonna.**

Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczania jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji.

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiązą zarówno konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, jak również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy, wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich, a także często jest przyczyną stosowania przemocy domowej. Nadużywanie alkoholu stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów. Zjawisko to stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia dla wielu mieszkańców naszej gminy i to bez względu na płeć, wiek czy poziomu wykształcenia. Ostatnio sprzyjającym czynnikiem do spożywania alkoholu stała się izolacja ze względu na pandemię wirusa Covid-19.

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznacza konkretne zadania i wskazuje środki na ich realizację.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok został przyjęty Uchwałą

Nr XXIII/284/2020. Celem głównym Programu na 2021 rok było ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych substancji psychoaktywnych. W roku 2021 realizacja celu głównego była kontynuacją podjętych działań w latach poprzednich. Osiągnięciu celu głównego służyła realizacja poniższych celów szczegółowych:

- ✓ podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy Jabłonna poprzez prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych i terapeutycznych, wzmacniających czynniki chroniące, powodujących wzrost kompetencji mieszkańców i uczniów szkół z zakresu problematyki uzależnień i zachowań ryzykownych oraz uzależnień behawioralnych,
- ✓ wszechstronne wspieranie rodzin, w których występuje problem uzależnienia i przemocy w rodzinie,
- ✓ przeciwdziałanie zagrożeniom i uzależnieniom występującym wśród młodzieży i dorosłych mieszkańców Gminy Jabłonna poprzez rozwinięcie profilaktyki rodzinnej – uczenie rodziców umiejętności wspierania abstynencji dzieci (edukacja dorosłych) i wdrażanie nowoczesnych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży,
- ✓ zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej terapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych członków rodzin,
- ✓ zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej i socjoterapeutycznej wobec dzieci i młodzieży z rodzin z dysfunkcją społeczną i emocjonalną,
- ✓ ograniczanie dostępności do alkoholu poprzez kontrolę działalności gospodarczej w zakresie obrotu napojami alkoholowymi poprzez konsekwentne egzekwowanie zakazu podawania i sprzedaży alkoholu nieletnim oraz szkolenie sprzedawców.

Jednym z realizatorów Programu jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która została powołana zarządzeniem nr 148/2016 Wójta Gminy Jabłonna z 30 listopada 2016 roku. Do ustawowych działań komisji należy:

1. inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych ujętych w formie gminnych programów,
2. podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,

3. opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (liczba punktów sprzedaży i ich lokalizacja),
4. kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
5. uczestnictwo w pracach zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz realizacja procedury „Niebieskie Karty”.

Szczegółowe dane z działalności GKRPA za ostatnie 3 lata przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Działalność GKRPA.

	2019	2020	2021
Posiedzenia GKRPA (ogółem), w tym:	35	39	48
Ogólne posiedzenia Komisji	2	2	3
Posiedzenia podkomisji interwencyjno- motywującej	26	29	37
Przeprowadzono rozmowy	93	90	90
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	49	50	50
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem)	14	10	11
Działalność podkomisji interwencyjno- motywującej			
do komisji wpłynęło:			
Wniosków o leczenie odwykowe	10	14	13
Obecnie rozpoczętych spraw	10	15	20
zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	0	0	0
wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	4	4	2

Rynek napojów alkoholowych na terenie Gminy Jabłonna przedstawia się następująco:

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem **43**) w tym:

a. do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- ✓ do 4,5%: **43**;
- ✓ od 4,5% do 18%: **41**;
- ✓ powyżej 18%: **43**;

b. do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- ✓ do 4,5%: **9**;
- ✓ od 4,5% do 18%: **7**;
- ✓ powyżej 18%: **4**.

Na terenie Gminy Jabłonna w ostatnich latach organizowane były m.in. programy dydaktyczno-profilaktycznych w ramach zajęć wakacyjnych, feryjnych i całorocznych realizowane przez wychowawców w ramach umów zleceń – w tym zatrudnianie animatorów czasu wolnego na obiektach sportowych i kulturalnych oraz zakup materiałów niezbędnych do realizacji tych zadań:

a. 2019 rok:

- ✓ Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **180**).
- ✓ Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób **53**).
- ✓ Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **120**).

b. 2020 rok:

- ✓ Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **350**).
- ✓ Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób **87**).
- ✓ Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **150**).

c. 2021 rok:

- ✓ Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **461**).
- ✓ Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób **106**).
- ✓ Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **150**).

Na terenie Gminy działa także Punkt Konsultacyjny dla dzieci i młodzieży, osób uzależnionych, osób współuzależnionych oraz doznających przemocy. W zakres działalności punktu wchodzi konsultacje o doświadczania kryzysu w rodzinie (z elementami terapii), uzależnienia od substancji psychoaktywnych, behawioralne. Z osobami uzależnionymi pracują psycholodzy i specjaliści ds. uzależnień.

Na terenie Gminy Jabłonna funkcjonuje jedna grupa wsparcia Anonimowi Alkoholicy,

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc w rodzinie (zwana także potocznie przemocą domową), to *jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Wyróżnia się przemoc fizyczną (naruszenie nietykalności fizycznej), przemoc psychiczną (naruszenie godności osobistej), przemoc seksualną (naruszenie intymności), przemoc ekonomiczną (naruszenie własności) oraz zaniedbanie (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich).*

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Do zadań własnych gminy zgodnie z ustawą z dnia

29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Na terenie Gminy Jabłonna działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Siedziba Zespołu mieści się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Głównym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz specjalistów działających w tej dziedzinie. Realizowane jest ono m.in. w ramach procedury „Niebieskie Karty”. Procedura ma charakter interwencyjny – uruchamia się ją w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia przemocy w rodzinie przez wypełnienie „Niebieskiej Karty – A”. Podmiotami uprawnionymi do wszczęcia tej procedury są jednostki pomocy społecznej, gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, Policja, placówki oświaty i ochrony zdrowia. Procedura „Niebieskie Karty” może być wszczęta bez zgody osób zaangażowanych w sytuację przemocy, w tym bez zgody osoby pokrzywdzonej. Jej celem jest zatrzymanie przemocy w rodzinie i uruchomienie zmiany zachowań pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa i przywrócenia godności osobom słabszym, narażonym na skrzywdzenie. Procedura realizowana jest zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Instytucje z terenu Gminy Jabłonna uprawnione do pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”:

- ✓ Komisariat Policji w Jabłonie;
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Jabłonna;
- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Jabłonna;
- ✓ Placówki oświatowe na terenie Gminy Jabłonna (w przypadku, gdy przemoc doświadcza dziecko w wieku szkolnym lub przedszkolnym;
- ✓ Placówki ochrony zdrowia (w przypadku, gdy osoba pokrzywdzona korzysta z pomocy medycznej może oczekiwać wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”, jak również bezpłatnego wydania zaświadczenia o stanie zdrowia, bez konieczności wykonywania obdukcji).

Zespół Interdyscyplinarny stanowi ciało kolegialne, zrzeszające specjalistów z różnych dziedzin (GOPS, policja, oświata, kuratela, profilaktyka alkoholowa). Zespół tworzy grupy robocze. W 2020 r. odbyło się kilka spotkań dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego (w tym szkolenia oraz superwizja dla członków zespołu i grup roboczych)

W okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r.:

- ✓ odbyło się 165 posiedzeń grup roboczych w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego (zgodnie z Rozporządzeniem dotyczącym procedury Niebieskie Karty);
- ✓ wszczęto 14 nowych procedur Niebieskich Kart;
- ✓ kontynuowano z poprzednich lat 25 procedur Niebieskich Kart;
- ✓ zamknięto 37 procedur Niebieskich Kart.

Tabela 5. Liczba Niebieskich Kart sporządzonych w latach 2019-2021.

	2019	2020	2021
Ogółem	38	14	30
W tym:			
Policja	28	11	23
Ośrodek Pomocy Społecznej	5	2	3

Placówki szkolno- wychowawcze	5	1	2
Placówki służby zdrowia	0	0	2

Jak wynika z tabeli procedurę Niebieskie Karty najczęściej sporządzała Policja, gdyż to ona jest pierwszą instytucją reagującą na przemoc w rodzinie i wszczynającą procedurę Niebieskie Karty. Następnie o zaistniałej sytuacji informowany jest Ośrodek Pomocy, który zapewnia obsługę organizacyjno —techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego i powołuje grupy robocze.

Grupy robocze podczas rozeznawania sytuacji rodzin. w których wszczęto procedurę „Niebieska Karta” podejmują szereg działań i są to m.in. wnioski do Sądu w celu rozeznania sytuacji przez kuratora, kierowanie osób, które nadużywają alkoholu na spotkania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz motywowanie do podjęcia terapii uzależnień, przeprowadzanie rozmów motywująco- wspierających, przeprowadzanie rozmów informacyjno- pouczających.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Jabłonna

Jednym z głównych założeń niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jabłonna na lata 2022 - 2026 jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy.

Badania przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców

Badania miały charakter ankiety i obejmowały mieszkańców Gminy Jabłonna, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie. W badaniu wzięło udział łącznie 100 osób. Badaniem objęto 51 kobiet oraz 49 mężczyzn. Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami,
- wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

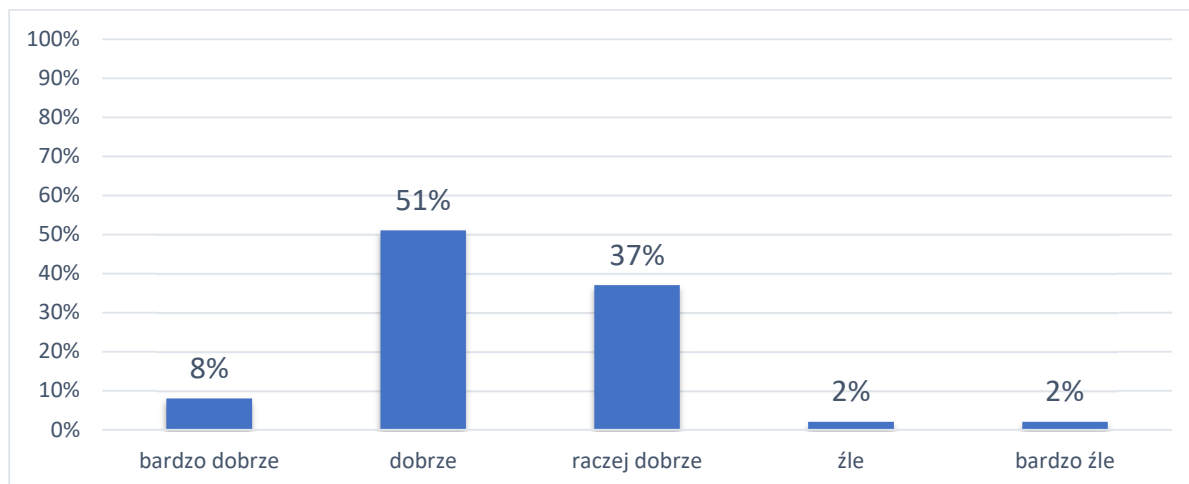
W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo ważny. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy Gminy Jabłonna w zasadzie wszystkie problemy uznali za istotne. Poniższa tabela przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi:

Tabela 6. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	52%	40%	8%	0%
Uzależnienia behawioralne	49%	46%	5%	0%
Uzależnienie od alkoholu	48%	45%	7%	0%
Bezrobocie	38%	53%	8%	1%
Bieda, ubóstwo	39%	50%	10%	1%
Bezdomność	42%	50%	7%	1%
Przestępczość	48%	46%	5%	1%
Kryzys rodziny	39%	52%	7%	2%
Uzależnienie od narkotyków/ dopalaczy	41%	49%	7%	3%
Kryzys norm moralnych	45%	43%	9%	3%

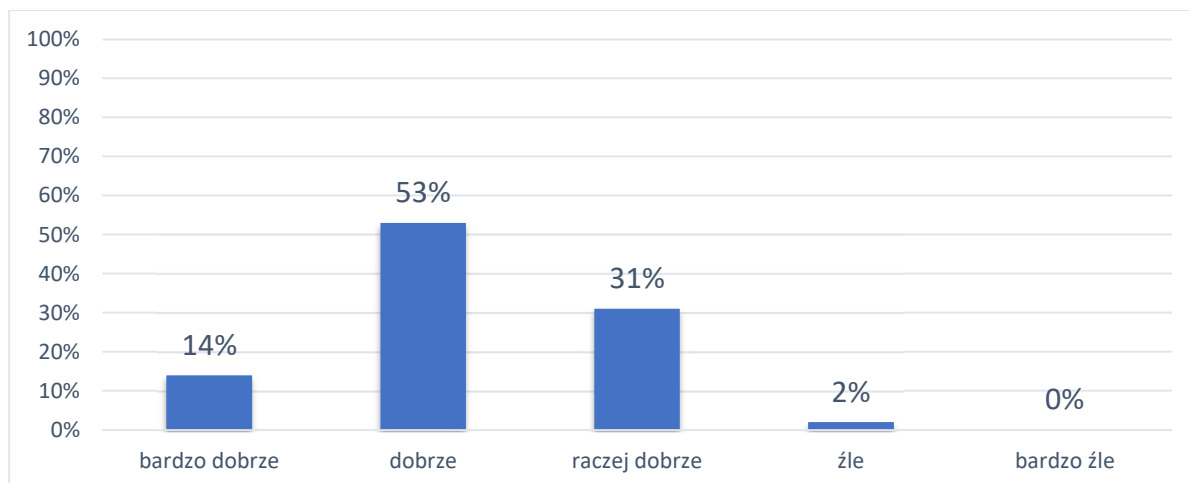
Następnie badani zostali zapytani o ocenę możliwości i warunków spędzania czasu wolnego na terenie Gminy. Zdecydowana większość mieszkańców- 96% oceniło je pozytywnie.

Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia na terenie Gminy Jabłonna możliwości i warunki spędzania wolnego czasu?

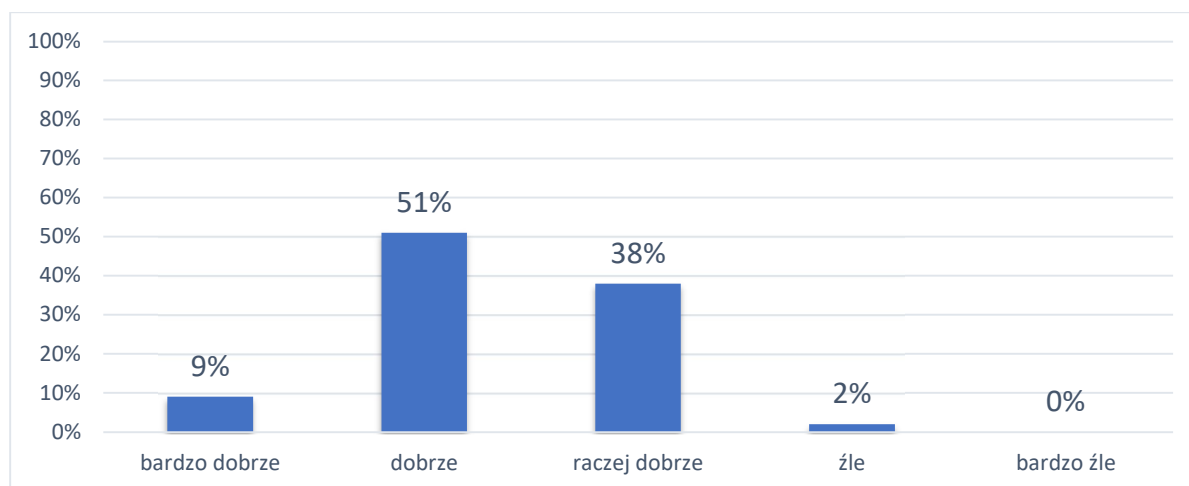
Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawno-obyczajowymi. Nieco ponad połowa - 53% oceniło stan bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Jabłonna jako dobry, 31%, jako raczej dobry, a 14% jako bardzo dobry. Pozostałe 2% oceniło go źle.

Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia na terenie Gminy Jabłonna stan bezpieczeństwa publicznego?

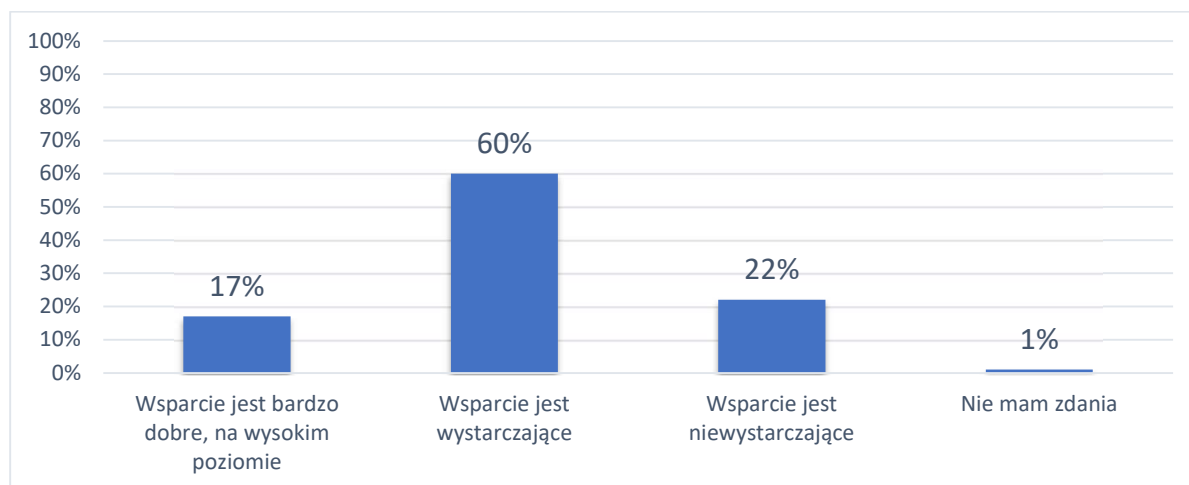
Jeżeli chodzi o czystość środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Jabłonna, to w subiektywnej ocenie większości mieszkańców jest ona zadowalająca. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia na terenie Gminy Jabłonna czystość środowiska przyrodniczego?

Poza tym, badani w większości pozytywnie oceniają wsparcie, jakiego udziela się osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym na terenie gminy. Aczkolwiek, nieco ponad 1/5 respondentów wskazała, że wsparcie to jest niewystarczające.

Wykres 8. Jak Pani/Pan ocenia na terenie Gminy Jabłonna wsparcie dla osób wymagających pomocy: np. ubogich, z niepełnosprawnością

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie¹¹.

Odpowiedzi respondentów na pytania odnośnie spożywania alkoholu różnią się w zależności od płci, wieku i grup zawodowych. Wśród kobiet jest dwa razy więcej abstynentów niż wśród mężczyzn (21% w stosunku do 10%). Z przeprowadzonych badań wynika, że w ciągu 9 lat nastąpił wzrost spożycia alkoholu wśród kobiet- w roku 2010 abstynencję deklarowała, co trzecia kobieta. Biorąc pod uwagę grupy wiekowe, to alkohol najczęściej piją badani w wieku 25-34 lata. Natomiast w 2010 roku relatywnie najwięcej pijących alkohol było wśród najmłodszych badanych (18-24 lata). Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że styl konsumpcji alkoholu nie zmienia się wraz z upływem czasu. Sytuacja wygląda podobnie w przypadku osób z grupy wiekowej 65 lat i więcej, którzy 9 lat temu plasowali się w przedziale 55-64 lata- odsetek abstynentów wśród tych osób jest stały i wynosi 28%¹².

Jeżeli chodzi o częstotliwości spożywania alkoholu, to większość Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, 8% spożywa go często, a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle go nie spożywa. Porównując te wyniki z wynikami badań CBOS z 2010 r. zmniejszył się odsetek osób deklarujących częste picie (z 11% do 8%) i całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Jednakże, wzrósł udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%)¹³.

Od 2010 roku znacząco zmalał udział piwa, jako najczęściej spożywanego alkoholu, kiedy to, co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga po piwo. Obecnie wybiera je 39% respondentów, którzy nie rezygnują z napojów procentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku czy whisky –

¹¹ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

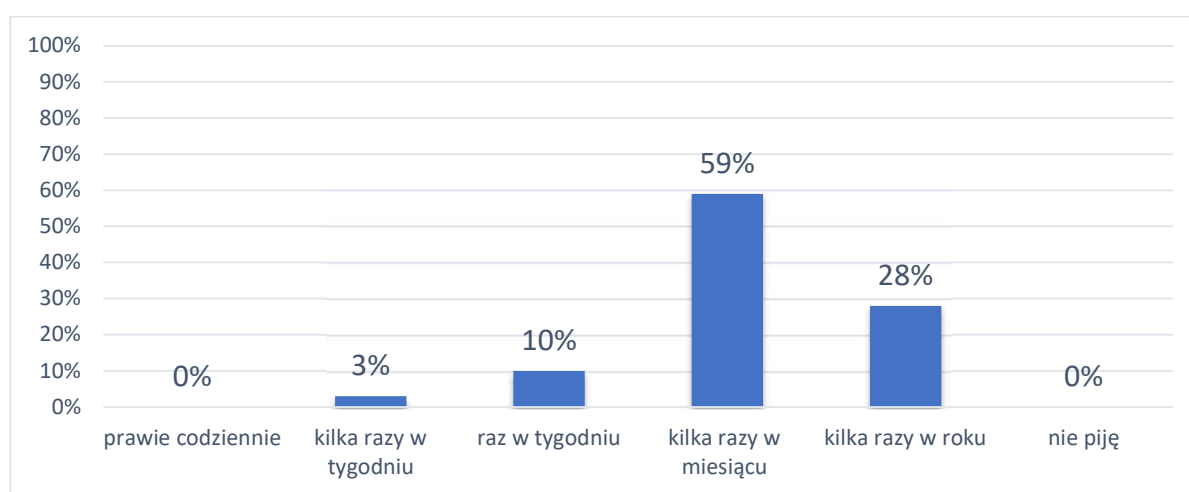
¹² Tamże.

¹³ Tamże.

obecnie, co dziewiąty badany pijący alkohol (11%) deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem¹⁴.

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Jabłonna również zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Do picia alkoholu **kilka razy w miesiącu** przyznało się **59% badanych**, **kilka razy w roku-28%**, **raz w tygodniu- 10%**, **kilka razy w tygodniu- 3%**. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że większość badanych mieszkańców dość często spożywa alkohol- **72% zadeklarowało, że pije go kilka razy w miesiącu lub częściej**, jednak żaden z badanych nie wskazał, że spożywa go codziennie.

Wykres 9. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.

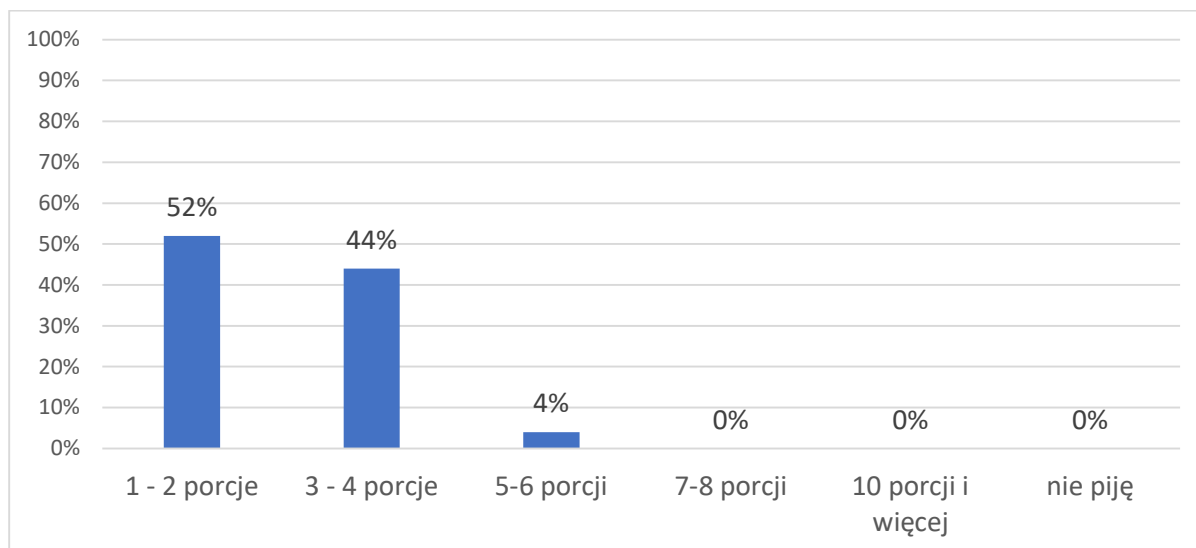

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także **ilości jego jednorazowego wypicia**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

¹⁴ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

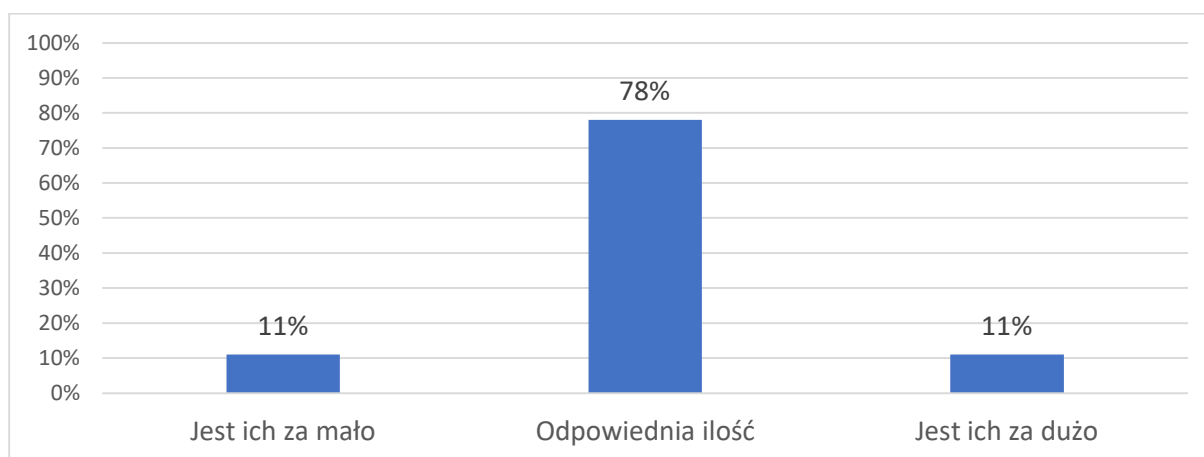
Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu- 52% oraz 3-4 porcje- 44%. Pozostali przyznali, że spożywają jednorazowo 5-6 porcji alkoholu- 4%. Wobec tego należy uznać, że większość mieszkańców nie spożywa jednorazowo znacznych ilości alkoholu.

Wykres 10. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy.

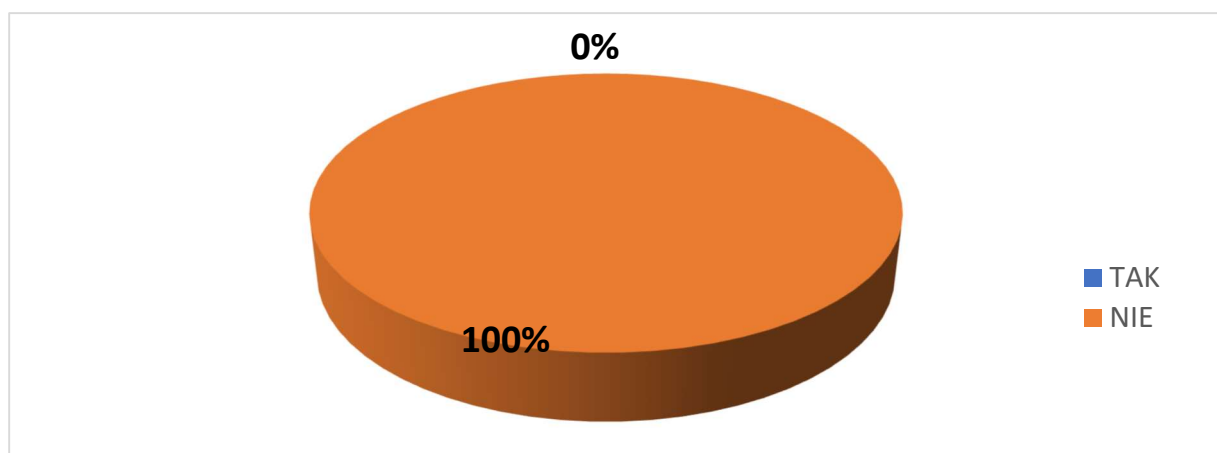
Zdecydowana większość- 78% mieszkańców Gminy Jabłonna uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol. Jednocześnie, 11% badanych twierdzi, że lokali jest za dużo, a 11%, że jest ich za mało.

Wykres 11. Stopień dostępności lokali w Gminie Jabłonna, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.

Co ważne, **żaden z badanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.**

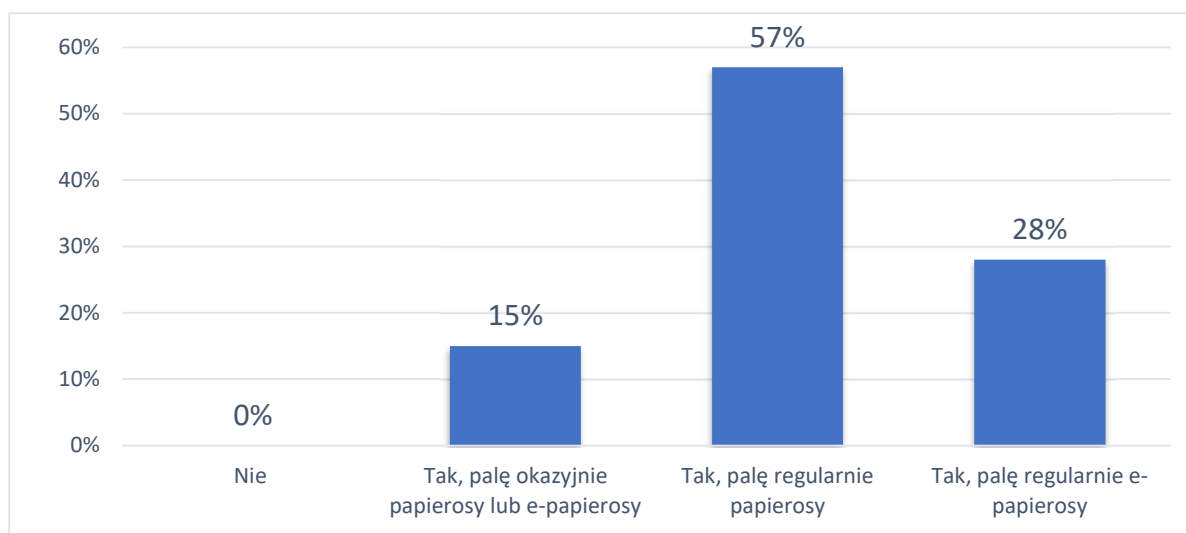
Wykres 12. Czy wie Pani/ Pan, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu?

Substancje uzależniające: nikotyna

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. Ponad połowa badanych- **57%** odpowiedziało, że **pali regularnie papierosy**, a **28%**, że **pali regularnie e-papierosy**. Natomiast **15%** wskazało, że **pali papierosy lub e-papierosy okazjnie**. Wobec tego należy uznać, że palenie wyrobów papierosowych jest wśród dorosłych mieszkańców wciąż popularnym nałogiem.

Wykres 13. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?

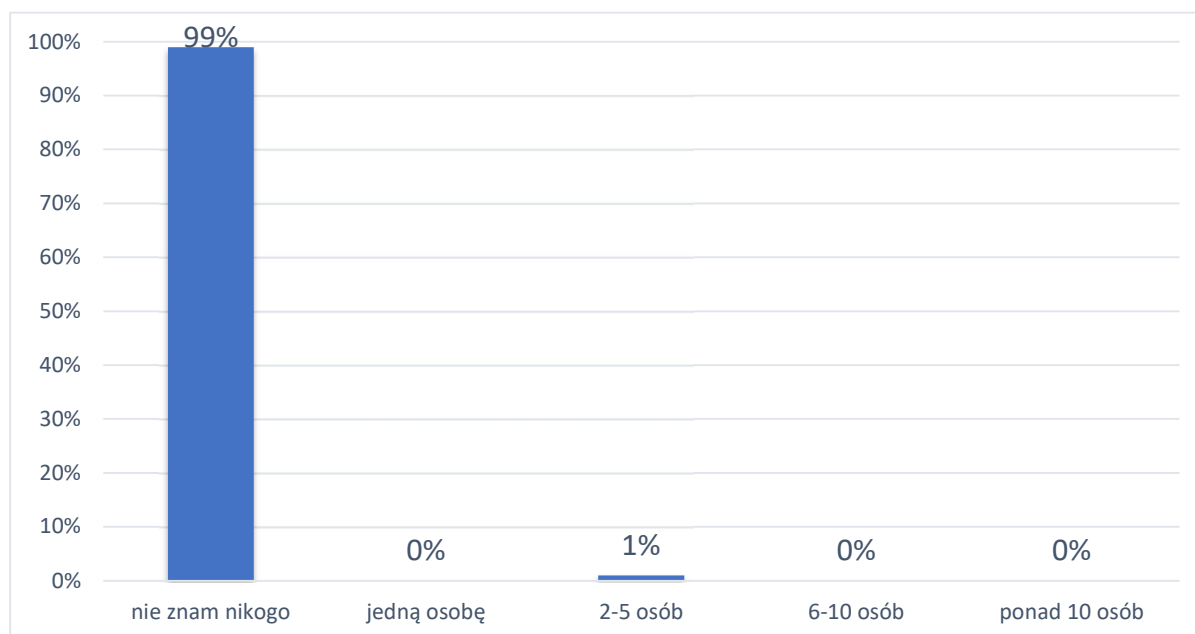

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Według danych z badań populacyjnych odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano na poziomie 89,7% (badanie z 2014 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)¹⁵.

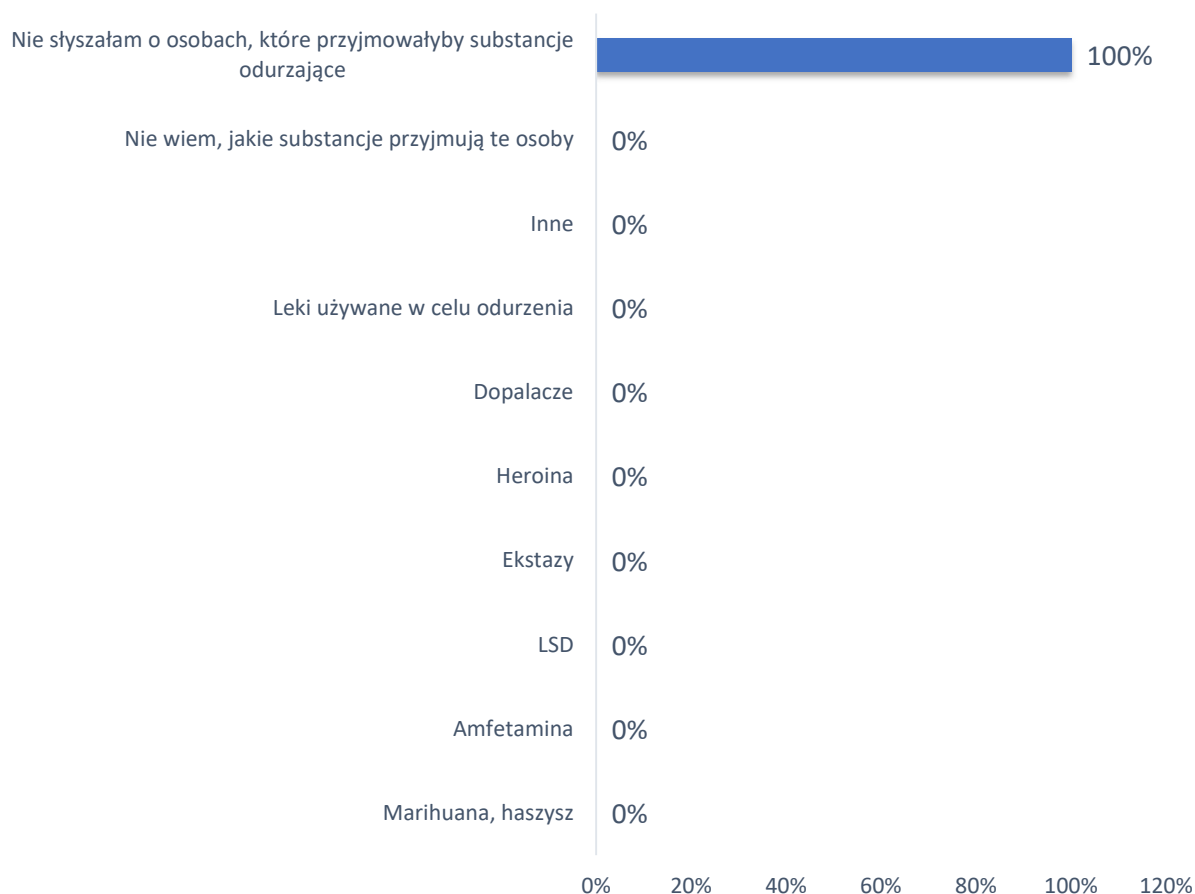
Właściwie wszyscy badani twierdzą, że nie mają w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. W pierwszym zadanym pytaniu w tym obszarze „Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?”, tylko jedna osoba (1%) wskazała, że zna od dwóch do pięciu osób. Jednakże w kolejnym pytaniu „Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz?” wszyscy respondenci (100%) wskazali, że nigdy nie słyszeli o osobach zażywających substancje psychoaktywne- narkotyki lub dopalacze.

Wykres 14. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

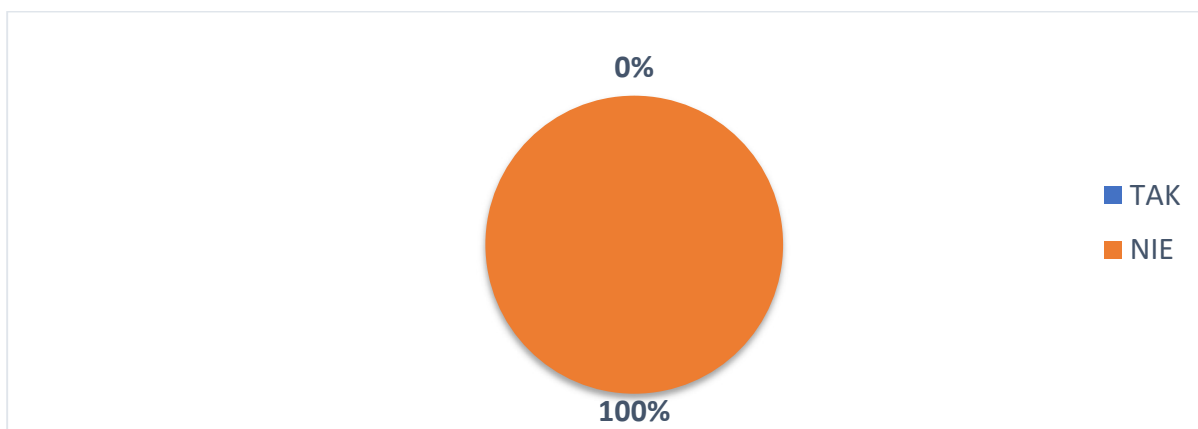
¹⁵ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce- 2019*, Warszawa 2019.

Wykres 15. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Wszyscy respondenci (100%) wskazali, że nie wiedzą, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Wykres 16. Czy wie Pan/ Pani, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

Uzależnienie od gier hazardowych

Hazard patologiczny, jak i zaburzenie uprawiania hazardu, można zdefiniować jako niekontrolowaną potrzebę (przymus) uprawiania hazardu, która z czasem staje się coraz silniejsza i upośledza funkcjonowanie jednostki – prowadzi do problemów natury osobistej, społecznej i zawodowej. Większość osób, które uprawiają hazard, można zaliczyć do graczy rekreacyjnych, którzy grę traktują jako jedną z wielu rozrywek i są w stanie kontrolować zachowanie związane z graniem (np. przestać grać po kolejnej przegranej).

Hazard to między innymi:

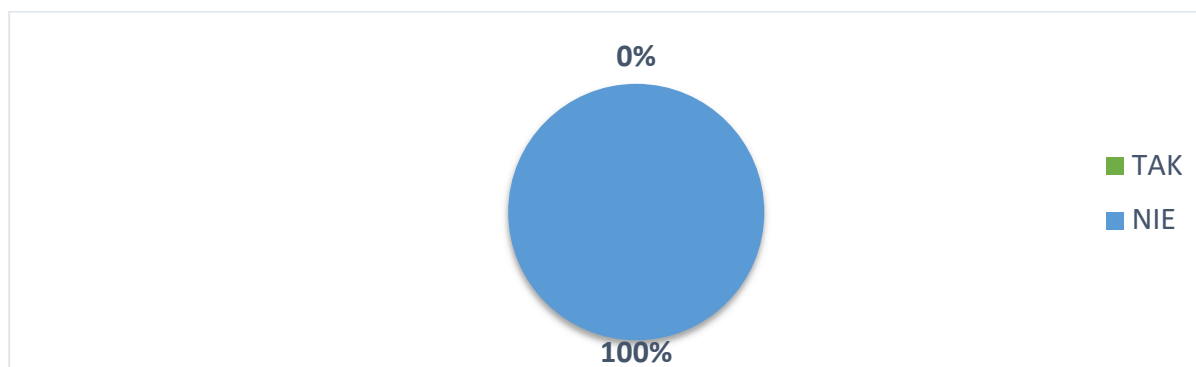
- ✓ gry w kasynie (ruletka, black jack, poker i inne),
- ✓ bingo,
- ✓ gra na automatach,
- ✓ losy z loterii,
- ✓ gra w Lotto,
- ✓ zdraпки,
- ✓ zakłady pieniężne,
- ✓ gry karciane,
- ✓ domino, etc.,
- ✓ zakłady na wyścigach (koni, innych zwierząt, samochodów, itp),
- ✓ zakłady pieniężne w gry zręcznościowe (np. golf, bilard, rzutki),
- ✓ obstawianie zakładów sportowych,
- ✓ hazard internetowy,
- ✓ gra na giełdzie.

Projekt badawczy „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019” realizowany był od marca 2018 r. do maja 2019 r. przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej. Badanie to było powtórzeniem projektu zrealizowanego w latach 2011/2012 oraz w latach 2014/2015. W celu zmierzenia skali uzależnienia od hazardu w Polsce w 2019 roku zapytano badanych, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem grali w jakieś gry na pieniądze. Respondentom przedstawiono listę dziesięciu różnych gier – o każdej mieli powiedzieć, czy w nią grali i jak często. Na tej podstawie wyodrębniono dwie kategorie osób – niegrających i grających (w dalszej części raportu zwanych „graczami”). Niegrający to osoby, które zadeklarowały, że w ciągu ostatniego roku nie grały ani razu w żadną z wymienionych na liście gier. Odsetek tzw. graczy otrzymano przez odjęcie od 100% odsetka niegrających.

Gracze są to zatem osoby, które zagrały na pieniądze przynajmniej raz w ciągu roku przed badaniem w przynajmniej jedną z gier wymienionych na liście. Niegrający stanowili 62,9% ogółu Polaków w wieku 15+, zaś gracze na pieniądze 37,1%. W porównaniu z rokiem 2015 odsetek graczy wzrósł o 2,9 punktu procentowego. Polacy najczęściej grają w gry Totalizatora Sportowego (27,4,0%). Na drugim miejscu ze znacznie słabszym wynikiem, plasują się zdraпки (16,3,0%), loterie/konkursy SMS-owe (6,3%) oraz automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi – gra w nie 3,8% obywateli naszego kraju w wieku 15+. W porównaniu z 2015 rokiem ranking popularności poszczególnych gier nie uległ zasadniczym zmianom. Możemy mówić o zwiększeniu się odsetka grających w zdraпки (o 2,9% punktu procentowego) oraz spadku popularności loterii i konkursów SMS-owych¹⁶.

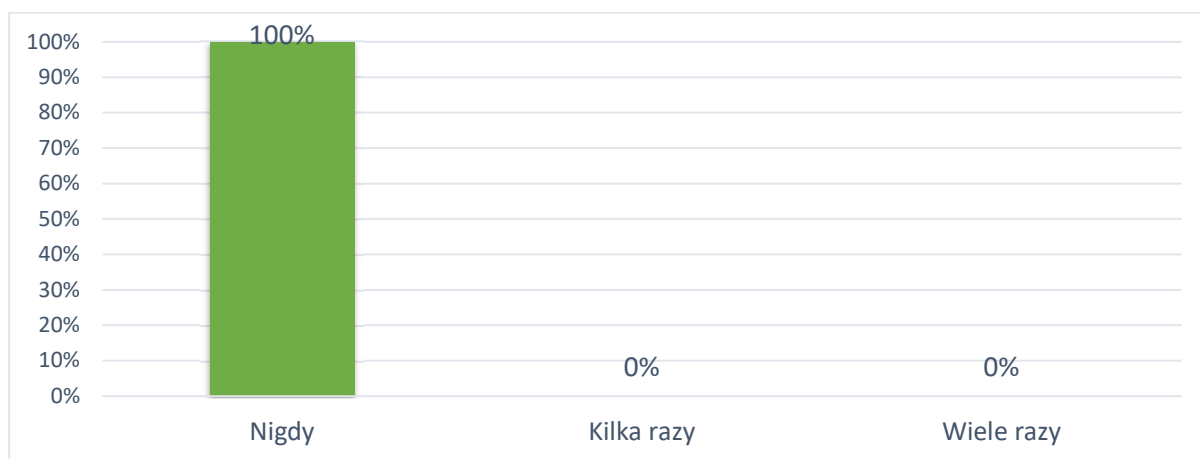
Mieszkańców Gminy Jabłonna również zapytaliśmy o to, czy grają w gry hazardowe. Wszyscy respondenci wskazują, że nie grali nigdy w żadne z gier na pieniądze. Uzależnienie od gier hazardowych jest zatem wśród dorosłych mieszkańców Gminy Jabłonna na bardzo niskim poziomie ryzyka.

Wykres 17. Czy zdarza się Panu/i grać w gry hazardowe (na pieniądze, np. Lotto)?

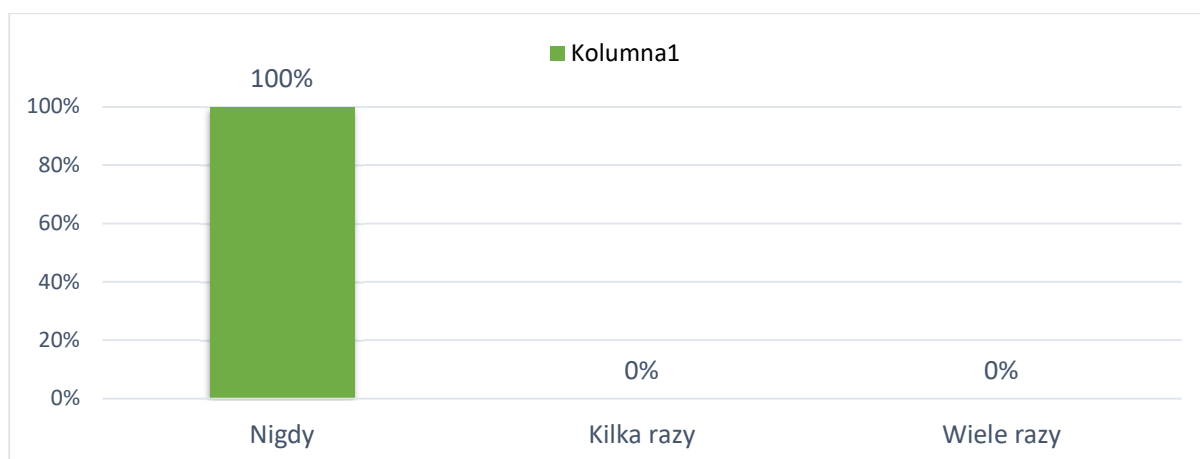

¹⁶ Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019*, Warszawa 2019, s. 153.

Wykres 18. Czy grał/a Pan/Pani kiedykolwiek na automatach, w salonach gier?

Wykres 19. Czy brał/a Pan/Pani udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy?

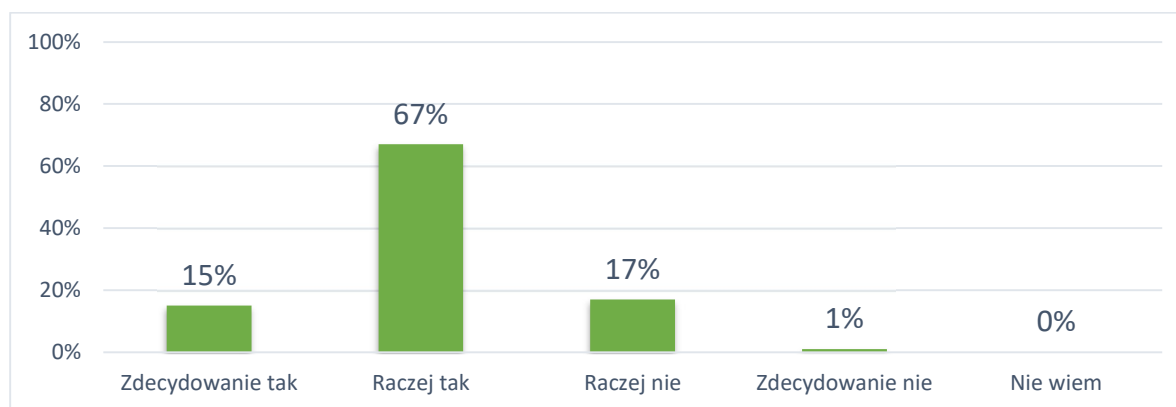
Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motywy finansowe oraz rozrywkowe. U podstaw gry ryzykownej i patologicznej leży także chęć odegrania się, przebywanie w środowisku graczy oraz chęć zredukowania stresu. Oczywiście nie ma jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, dlaczego dana osoba popadła w nałóg hazardowy. Badania wskazują na pewien rodzaj czynników, które zwiększają ryzyko zachorowania na chorobę hazardową. Aczkolwiek, sam fakt, że ktoś gra w gry hazardowe nie przesądza, że będzie miał problem z uzależnieniem.

Uzależnienie od hazardu jest uznawane za przewlekłe i niewyleczalne schorzenie. Oznacza to, że powrót hazardzisty do bezpiecznego grania jest niemożliwy, zawsze wymknie się ono spod kontroli nawet, gdy przerwa w graniu była stosunkowo długa. Abstynencja od grania, nawet relatywnie długa, nie jest dowodem na wyleczenie i brak choroby. Uzależnienie od hazardu wymaga kompleksowego leczenia psychoterapeutycznego (psychoterapia indywidualna, rodzinna) i być może włączenia psychiatrycznego leczenia farmakologicznego.

Podobnie, jak w przypadku uzależnienia od alkoholu, tu również występuje mechanizm współuzależnienia rodziny jako skutek uzależnienia członka rodziny.

Większość (82%) mieszkańców Gminy Jabłonna ma świadomość, że zbyt częste granie w gry hazardowe prowadzi do uzależnienia. Jednakże 18% wskazało, że ich zdaniem raczej lub zdecydowanie nie można uzależnić się od gier na pieniądze.

Wykres 20. Czy, Pana(i) zdaniem, można uzależnić się od gier na pieniądze?

Uzależnienia od nowoczesnych technologii

Badacze zajmujący się tematyką uzależnienia od telefonów komórkowych podkreślają, że telefony wyprodukowane zgodnie z najnowszymi rozwiązaniami technologicznymi, głównie za sprawą połączenia z Internetem, mogą przyczyniać się do powstania uzależnienia. Warto jednak zastanowić się, czy mowa o Internecie, o forach internetowych, o grach na telefonie, o aplikacjach czy o innych czynnościach, które można wykonywać tylko w telefonie lub za jego pośrednictwem (np. rozmawianie, wysyłanie SMS-ów). Bardzo często za potencjalnie uzależniające uważa się właśnie połączenie z Internetem¹⁷.

Jak wynika z badania CBOS przeprowadzanego w 2019 roku, przynajmniej sporadyczne korzystanie z Internetu deklaruje obecnie blisko trzy czwarte (74,2%) Polaków w wieku 15 lat i więcej. Większość badanych (59,2%) korzysta z Internetu codziennie lub prawie codziennie. Choć już w roku 2012 większość (61,4%) tej grupy wiekowej przynajmniej sporadycznie korzystała z Internetu, to w kolejnych badaniach notowano systematyczny znaczący przyrost odsetka internautów: o 6,5 punktu procentowego, do 67,9%, w 2015 roku i o kolejne 6,3 punktu procentowego, do 74,2%, w 2019 roku. Łącznie zatem w ciągu siedmiu

¹⁷ M. Rowicka, *E-uzależnienia. Teoria, profilaktyka, terapia*, Warszawa 2018, s. 77.

lat zasięg korzystania z Internetu w grupie wiekowej 15+ zwiększył się o 12,8 punktu procentowego¹⁸.

Zagrożenie uzależnieniem od Internetu wśród Polaków zdiagnozowane zostało przez CBOS za pomocą testu Internet Addiction Test (Young, 1998), na podstawie którego wyróżniono wśród użytkowników Internetu trzy następujące grupy:

- przeciętni użytkownicy Internetu;
- użytkownicy mający sporadycznie lub często problemy z uzależnieniem od Internetu;
- użytkownicy mający poważny problem z uzależnieniem od Internetu.

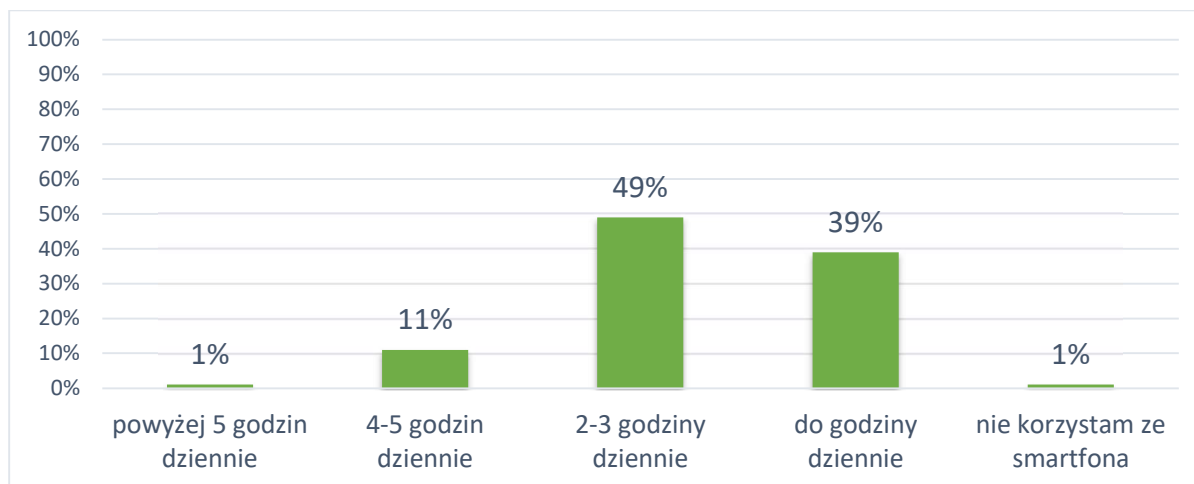
Obecnie, tak jak w latach 2012 i 2015, przeważająca większość badanych Polaków korzystających z sieci (98,0% z nich) to przeciętni użytkownicy, niemający w codziennym życiu problemów w związku z korzystaniem z Internetu. Problem z uzależnieniem od Internetu według ww. testu przejawia w 2019 roku 0,03% badanej populacji, co stanowi 0,04% korzystających z sieci. Zagrożonych uzależnieniem od Internetu jest 1,4% ogółu badanych, co stanowi 1,9% korzystających z Internetu¹⁹.

Pełnoletni mieszkańcy Gminy Jabłonna korzystają najczęściej ze smartfona 2-3 godziny dziennie (49%). Kolejno badani spędzają w ten sposób do godziny dziennie (39%). Jednakże 12% respondentów przyznaje, że korzysta ze smartfona powyżej 4 godzin dziennie- ta grupa badanych może przejawiać symptomy uzależnienia. Pozostałe 1% nie korzysta ze smartfona.

¹⁸ Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019*, Warszawa 2019, s. 194.

¹⁹ Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019*, Warszawa 2019, s. 194.

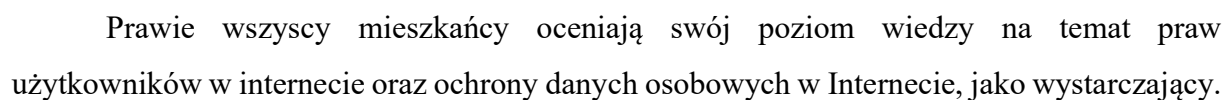
Wykres 21. Ile czasu korzysta Pan/Pani ze smartfona w ciągu dnia (w celu przeglądania mediów społecznościowych, przeglądania Internetu)?

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS²⁰.

²⁰ Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska*.

Wykres 22. "Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”), które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia)?"

	<i>Bardzo niski</i>	<i>Niewystarczający</i>	<i>Wystarczający</i>	<i>Bardzo wysoki</i>
Praw użytkowników Internetu	%	0%	100%	0%
Ochrony danych osobowych i zachowywaniem prywatności w Internecie	0%	1%	99%	0%

Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Jabłonna

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy, a podstawą tych działań jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadaniem własnym gminy jest także przeciwdziałanie narkomanii, a podstawą działań z nim związanych jest Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii²¹.

W pierwszej kolejności respondenci zostali poproszeni o ocenę rozpowszechnienia niektórych z uzależnień (zarówno uzależnień od substancji, jak i uzależnień behawioralnych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo powszechny. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy Gminy Jabłonna za najbardziej rozpowszechnione uzależnienia w środowisku lokalnym uznali nikotynizm, alkoholizm, zakupoholizm oraz zaburzenia odżywiania. Poniższa tabela przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi:

Tabela 8. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

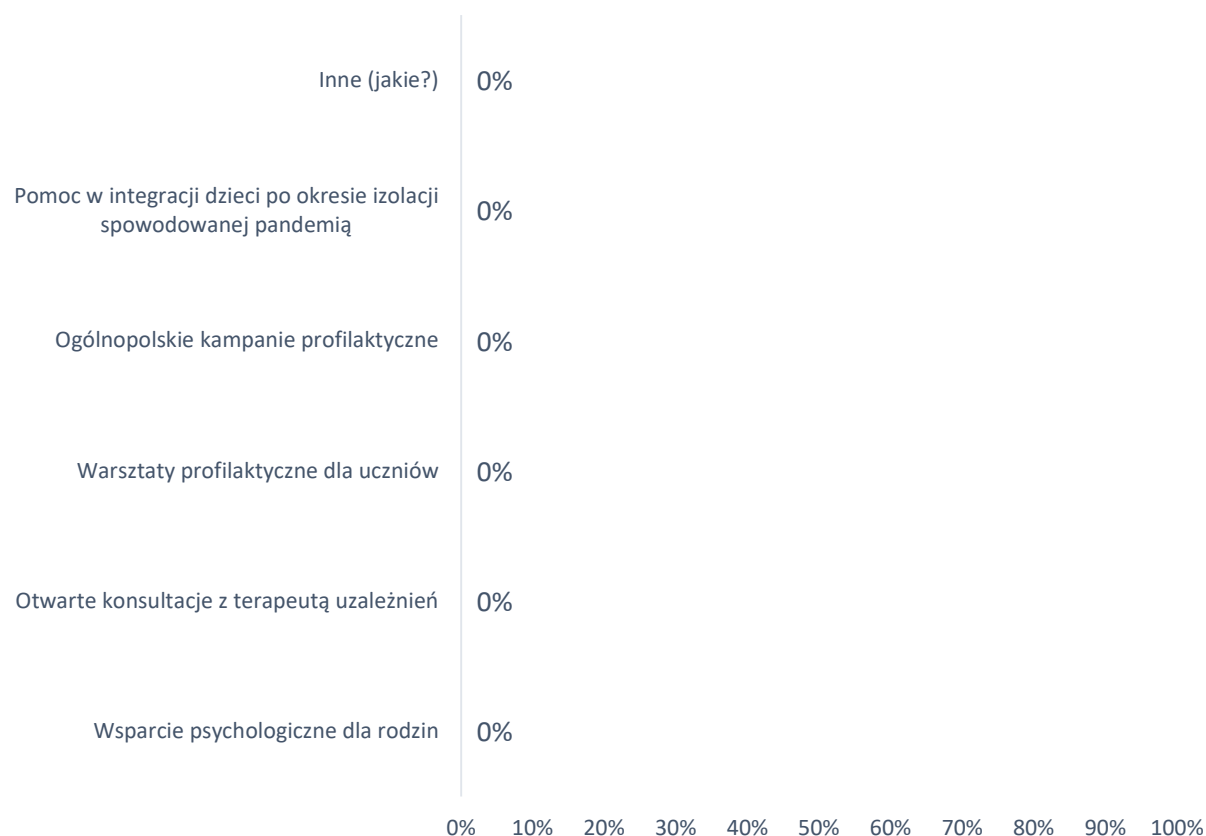
	<i>Bardzo powszechne</i>	<i>Dość powszechne</i>	<i>Dość rzadkie</i>	<i>Bardzo rzadkie</i>	<i>Nie występują</i>
Alkoholizm	42%	34%	23%	1%	0%
Narkomania	36%	41%	22%	1%	0%
Nikotynizm	46%	36%	18%	0%	0%
Zakupoholizm	41%	42%	17%	0%	0%
Pracoholizm	35%	44%	21%	0%	0%
Siecioholizm	33%	50%	16%	1%	0%
Uzależnienie od hazardu	32%	56%	10%	2%	0%
Zaburzenia odżywiania	40%	51%	6%	3%	0%

²¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Mieszkańcy Gminy Jabłonna zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, mimo świadomości występowania uzależnień, żaden z mieszkańców nie **dostrzega potrzeby realizacji działań z zakresu ich profilaktyki**. Świadczyć to może o braku wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Wykres 23. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?

Przemoc w rodzinie

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, do których trafności mieli się odnieść. Uzyskane **wartości pozwalają sądzić, że część mieszkańców Gminy Jabłonna może przejawiać postawy wychowawcze, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania** (model ten zakłada wyraźny dystans między rodzicami a dzieckiem. Rodzice kontaktują się z nim w sposób formalny, starają się kierować dzieckiem wydając polecenia i zakazy. Uznają tylko racje własne, nie tolerują sprzeciwu. W razie nieposłuszeństwa stosują surowe kary. Od dzieci wymaga się bezwzględnej karności i posłuszeństwa, podporządkowania się wszystkim poleceniom i nakazom rodziców).

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” spotkało się z aprobatą większości respondentów – **łącznie 94% mieszkańców raczej zgadza się z takim stwierdzeniem**. Natomiast kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” spotkało się z negacją 100% respondentów. Dodatkowo, **100% badanych zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości. Jednakże, 75% jest zdania, że bicie dziecka nie jest oznaką bezradności rodziców**.

Poza tym, **75% mieszkańców uważa, że łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie. Kolejno, 99% badanych zdecydowanie nie zgadza się, że kary fizyczne powinny być zakazane prawem**.

Szczegółowy rozkład deklaracji badanych przedstawia tabela 9.

Tabela 9. Przekonania dotyczące wychowania.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa.	0%	94%	6%	0%
Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.	0%	0%	0%	100%
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.	0%	1%	0%	99%
Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.	0%	0%	0%	100%
Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.	0%	73%	1%	26%
Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.	0%	17%	8%	75%

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstą (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)²². Wyniki te zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby

²² CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

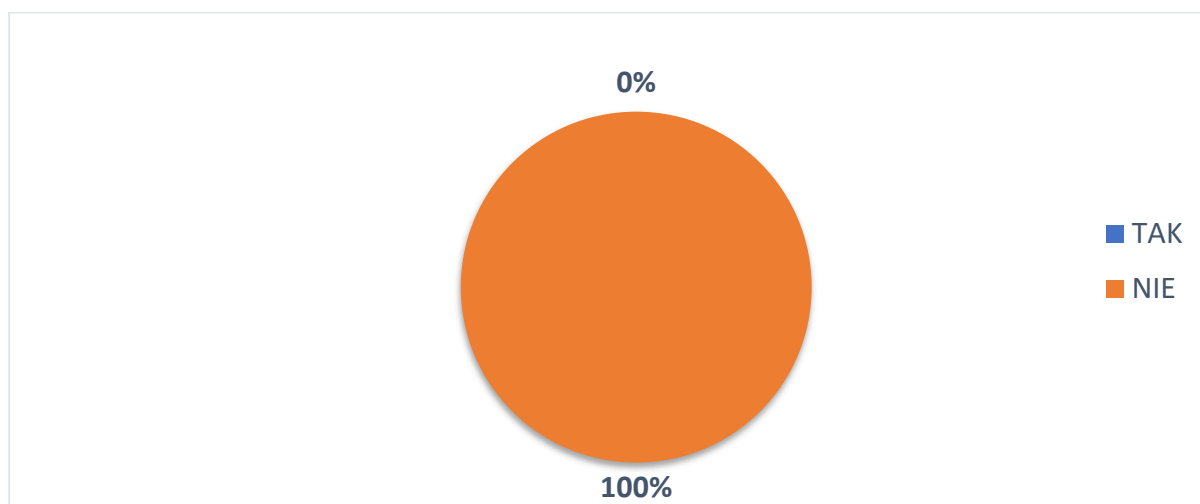
doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wszyscy badani **wskazali, że nie mają w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy w rodzinie**. Dodatkowo, żaden z respondentów nie wskazał, że padł kiedykolwiek ofiarą przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony członka swojej rodziny. Należy jednak pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doświadczających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

Wykres 24. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?

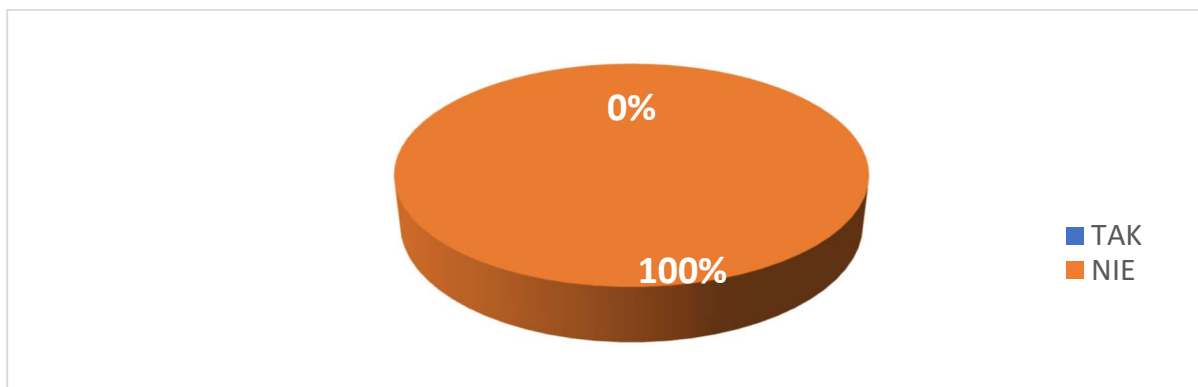

Wykres 25. Czy kiedykolwiek Pan/Pani doświadczył/a przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony członków rodziny?

Żaden z badanych nie wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.

Wykres 26. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców

W wyniku panującej pandemii COVID-19 szczególnie drastycznie zmieniają się warunki życia ludzi na całym świecie, a jej skutki społeczne i gospodarcze są dla nas ciągle nieprzewidywalne. W związku ze zmianami, lękiem i izolacją, wywołanymi skutkami pandemii COVID-19, pogorszeniu uległa ogólna kondycja psychiczna społeczeństwa. W wielu przypadkach obecna sytuacja powoduje zagubienie, a w konsekwencji obniżanie poczucia własnej wartości oraz rosnącą głęboką frustrację, bezradność i alienację społeczną. Zjawiska te najsilniej przejawiają się i są najbardziej widoczne w rodzinach i małych społecznościach, manifestując się w postaci uzależnień, przemocy psychicznej i fizycznej. Jest to szczególnie groźne w relacjach rodzinnych.

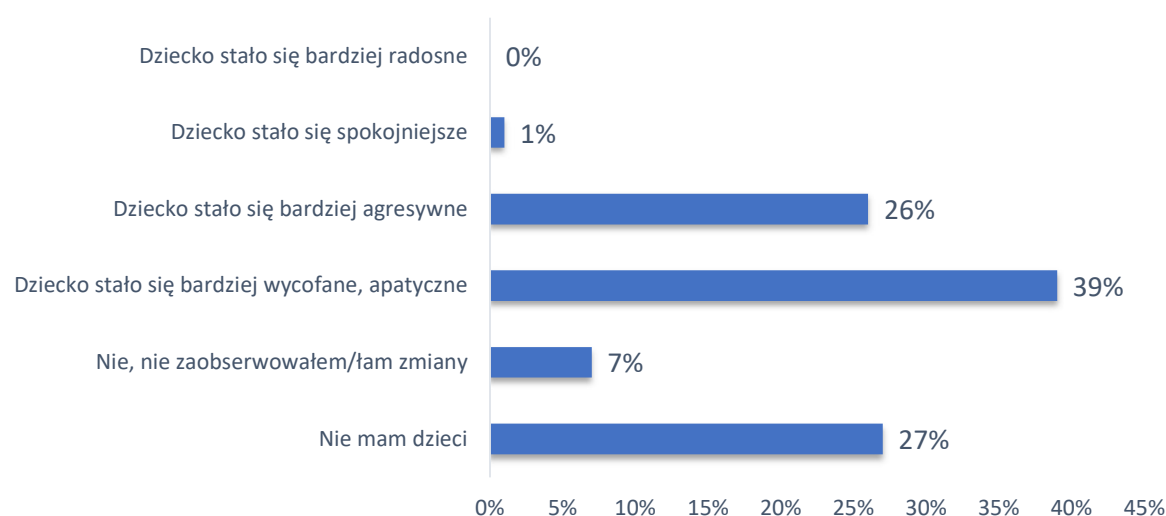
W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali zapytani o to, czy zmienił się ich nastrój w wyniku izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19. Prawie **żaden z respondentów nie zaobserwował zmian w swoim nastroju (99%), a 1% wskazuje na jego poprawę.**

Wykres 27. Czy zmienił się Pana/Pani nastrój, gdy nastąpił czas izolacji społecznej?

Następnie zapytano mieszkańców czy zaobserwowali jakieś zmiany w zachowaniu swoich dzieci, odkąd wybuchła pandemia COVID-19. Wyniki wskazują, że większość respondentów zaobserwowało negatywne zmiany w ich zachowaniu- **39% wskazało, że ich dziecko stało się bardziej apatyczne i wycofane, a 26% zaznaczyło, że ich dziecko stało się bardziej agresywne.** Co ciekawe, **1% badanych zaznaczyło, że ich dziecko stało się spokojniejsze.** Pozostałe **7% nie zaobserwowało żadnych zmian w zachowaniu swojego dziecka, a 27% nie posiada dzieci.**

Wykres 28. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka, odkąd wybuchła pandemia?

Badania sprzedawców napojów alkoholowych

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących na terenie gminy są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Badanie zostało przeprowadzone wśród 20 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Jabłonna. Grupa badana stanowiła 13 kobiet oraz 7 mężczyzn. Wszyscy badani to pracownicy punktów.

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

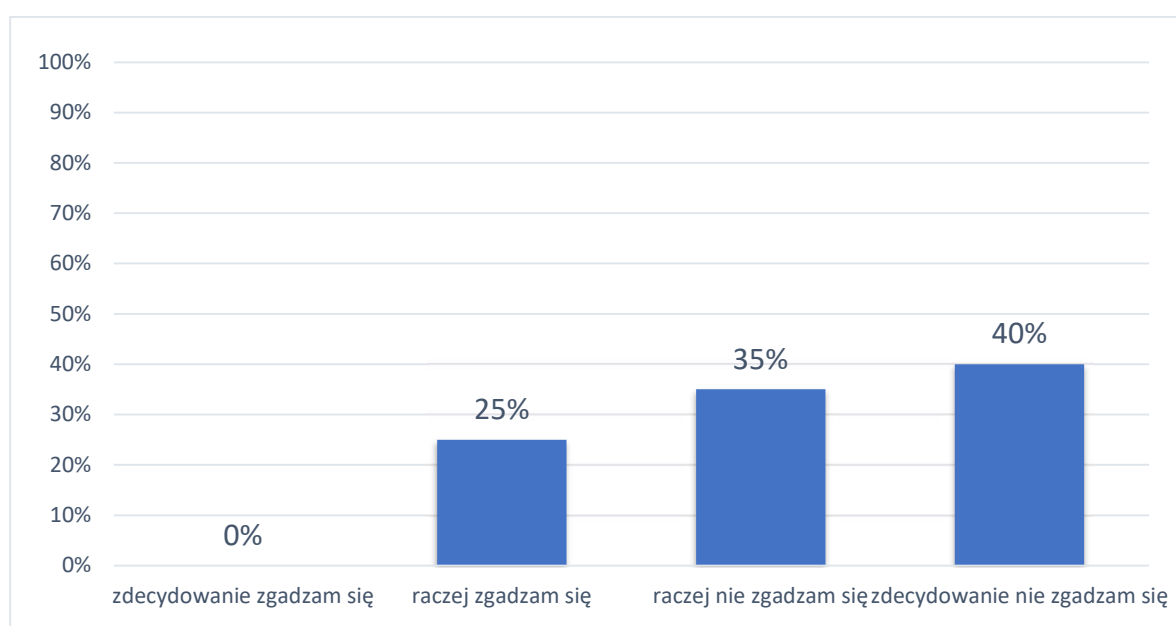
- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badań

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

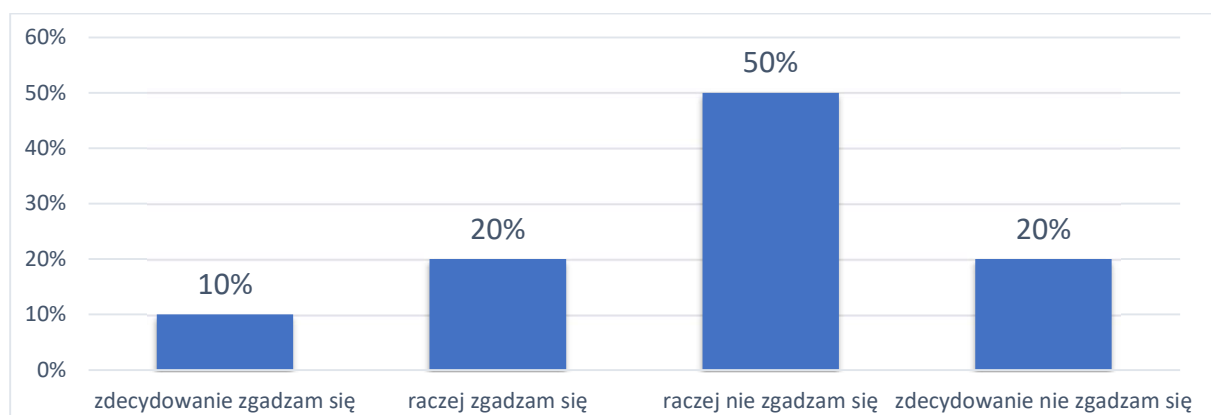
Większość sprzedawców (75%) wskazało, że zdecydowanie lub raczej nie zgadza się, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o wysokim poziomie świadomości tej połowy badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Wykres 29. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?

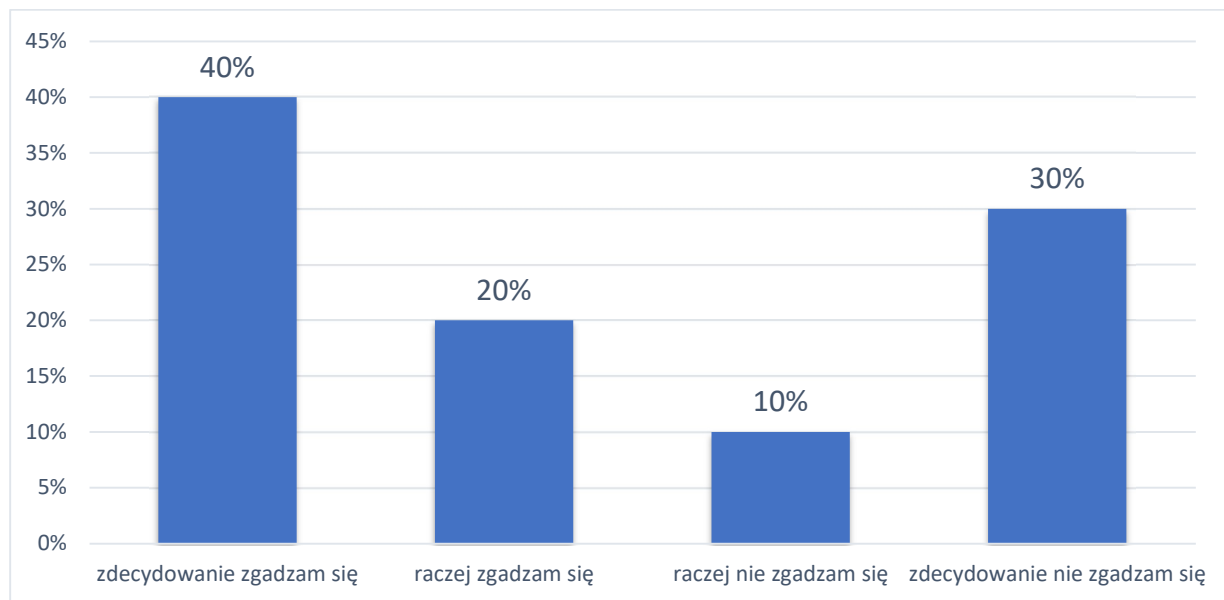
Niespełna 1/3 sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Wykres 30. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?

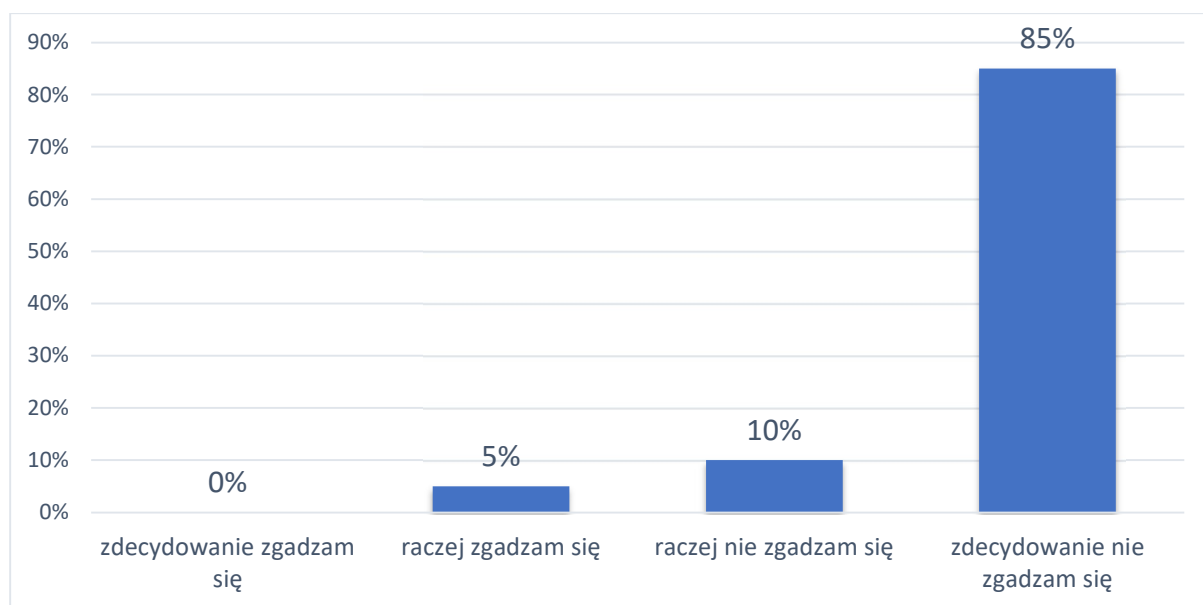
60% sprzedawców zdecydowanie lub raczej zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

Wykres 31. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 95%²³ nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.**

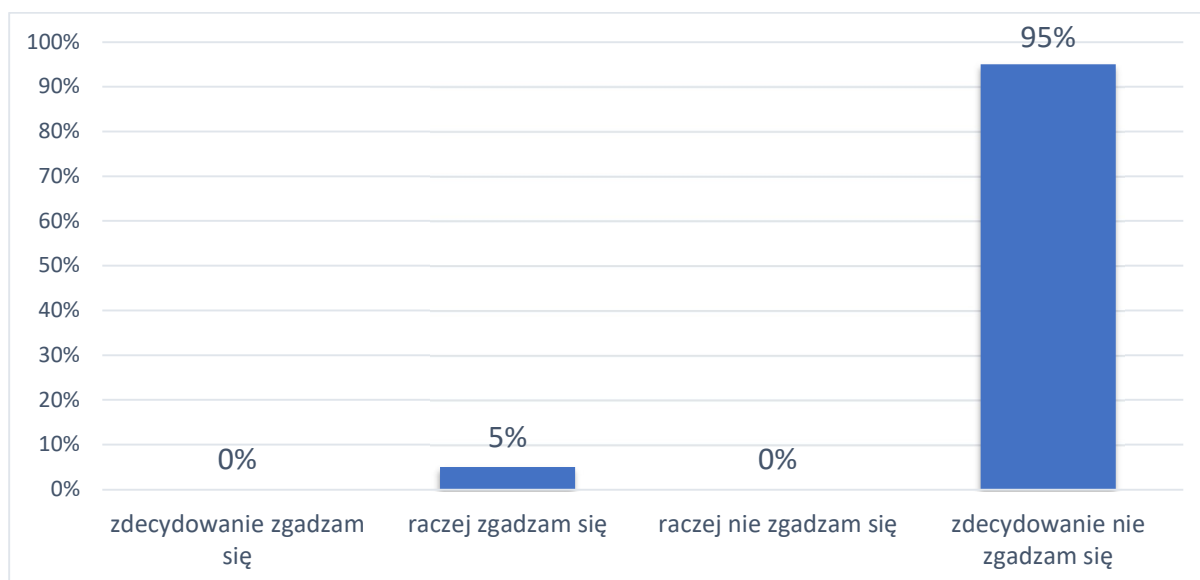
Wykres 32. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?

²³ Suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się oraz raczej się nie zgadzam.

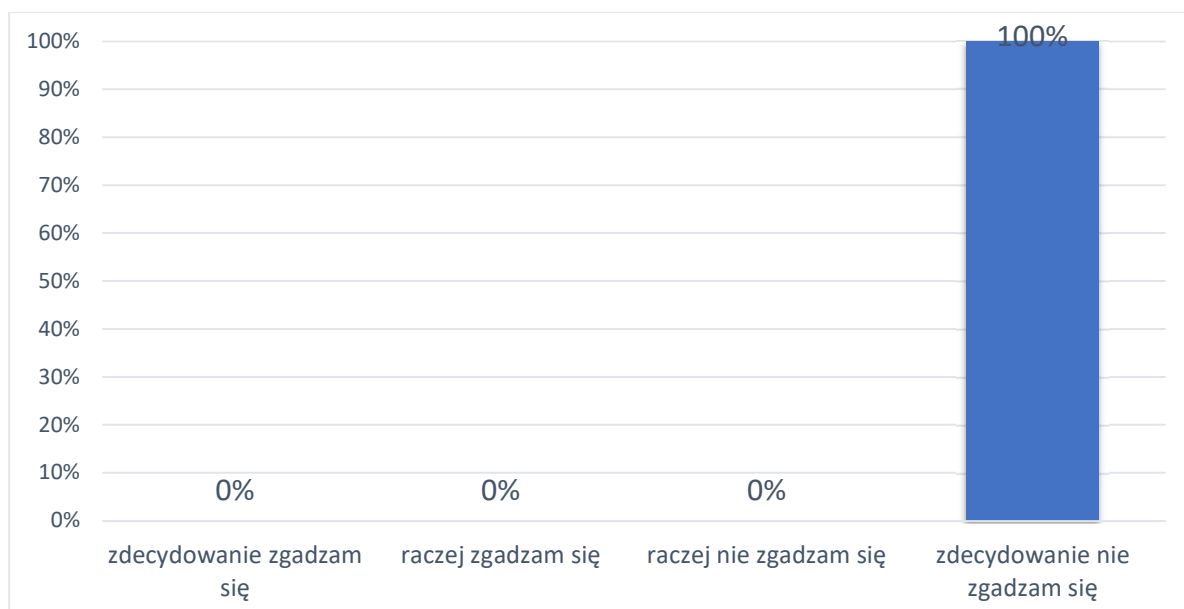
Prawie wszyscy (95%) sprzedawcy uważają, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Wykres 33. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?

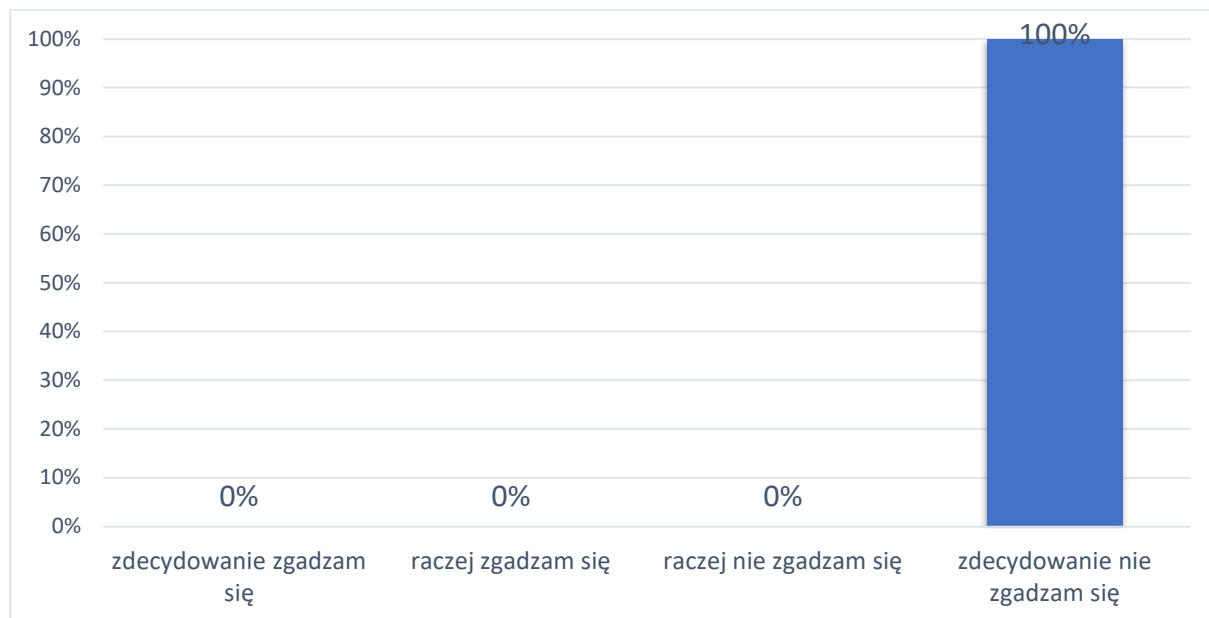
100% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.

Wykres 34. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?

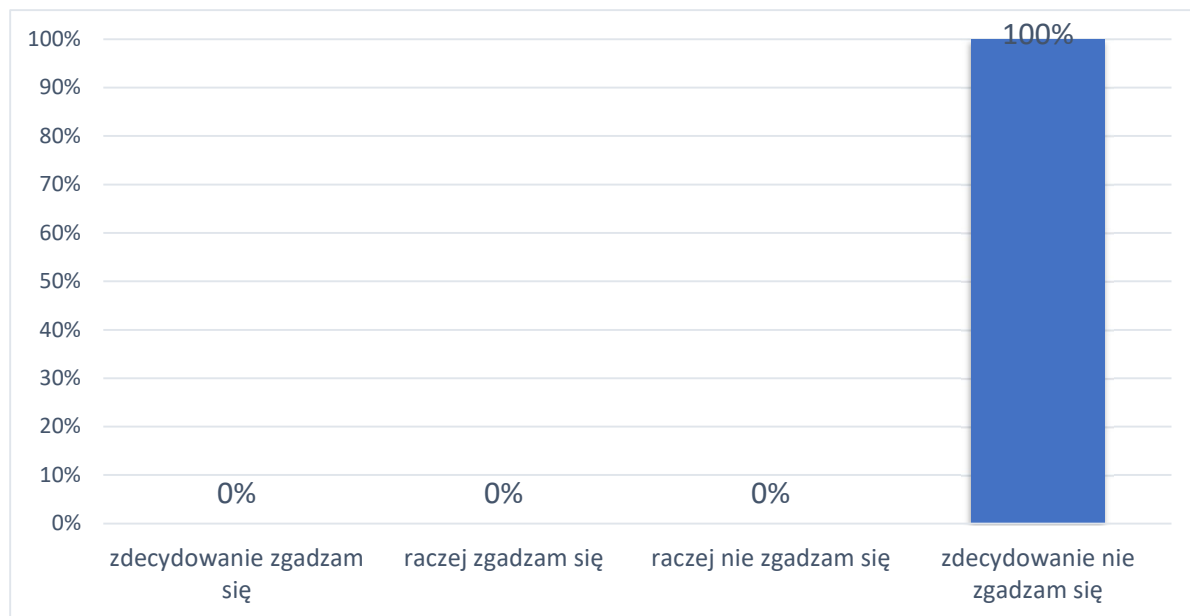
100% badanych sprzedawców uważa, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu.

Wykres 35. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?

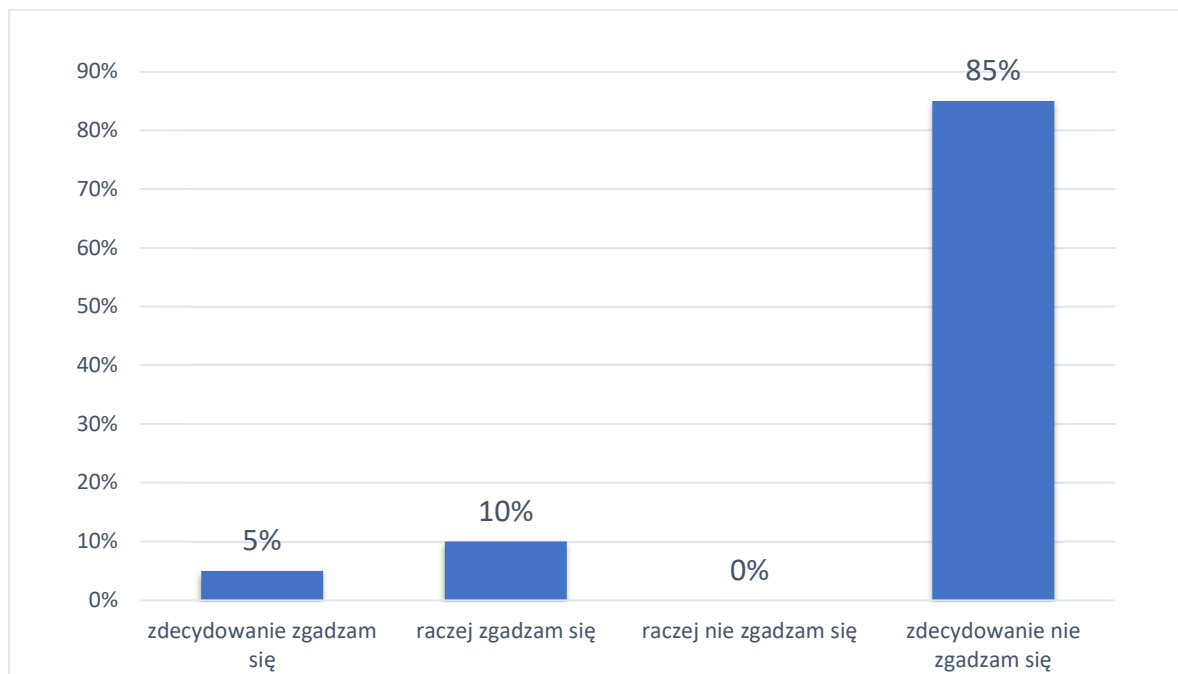
Wszyscy badani sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Jabłonna uważają, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

Wykres 36. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?

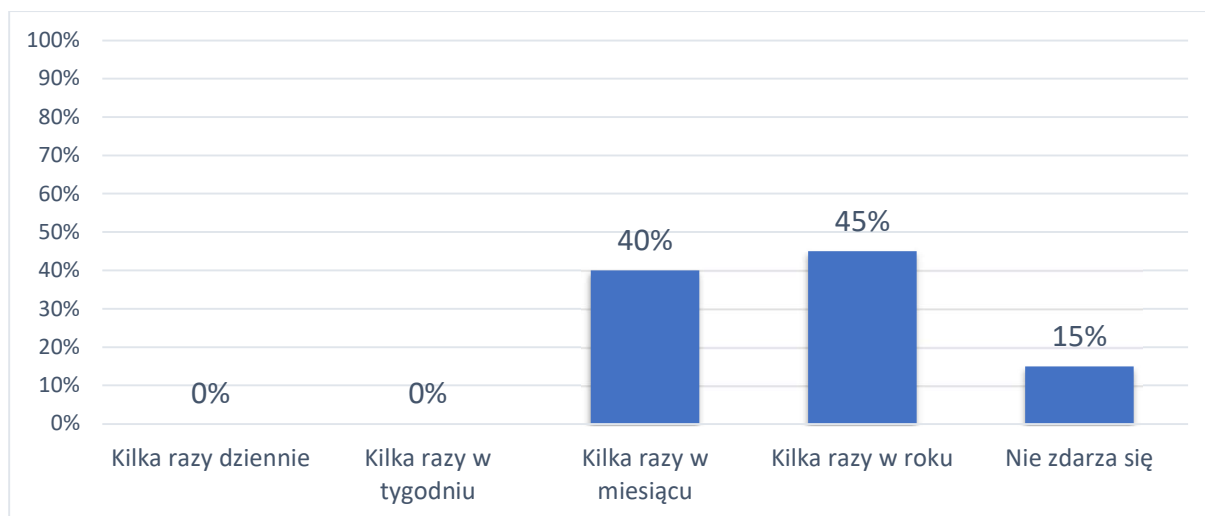
85% badanych uważa, że w ich okolicy nie znajduje się zbyt duża liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Przeciwnego zdania jest 15% badanych sprzedawców.

Wykres 37. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?

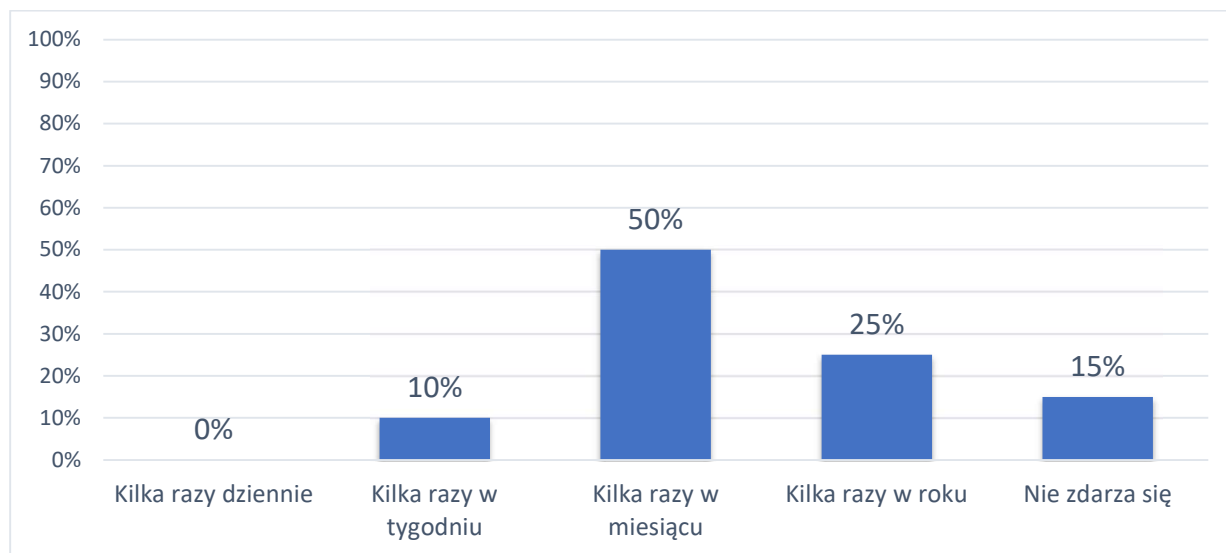
Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Jabłonna deklarują najczęściej, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w roku (45%). Kolejno respondenci wskazali, że takie sytuacje mają miejsce kilka razy w miesiącu (40%). Pozostałe 15% zaznaczyło, że takie przypadki się nie zdarzają. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie na terenie Gminy Jabłonna nie zdarzają się zbyt często.

Wykres 38. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

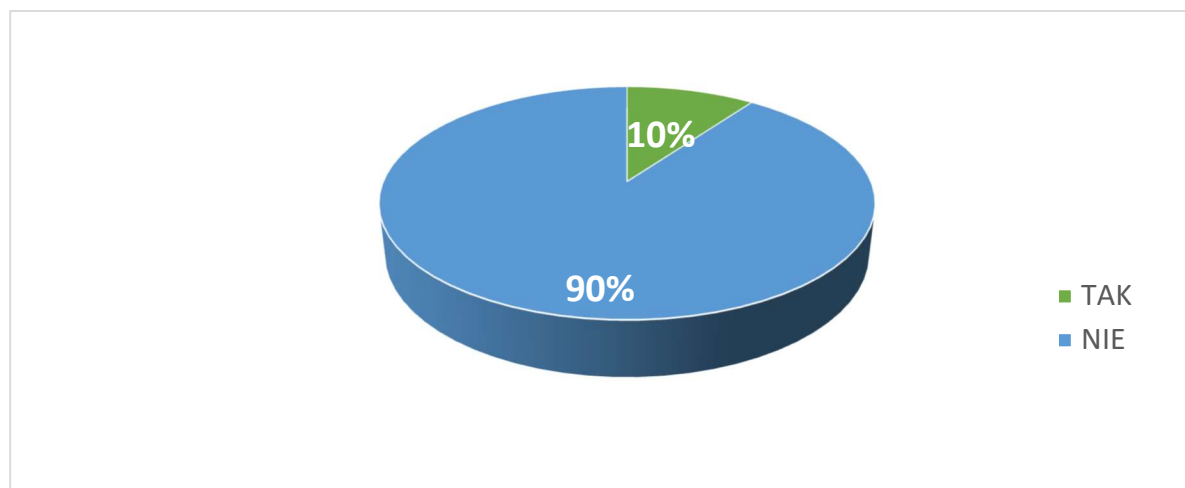
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach może stanowić częsty problem- **50%** badanych stwierdziło, że takie przypadki zdarzają się **kilka razy w miesiącu**, **25%**, że **kilka razy w roku**, a **10%**, że **kilka razy w tygodniu**. Pozostałe **15%** wskazało, że nie zdarzają się **nigdy**.

Wykres 39. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

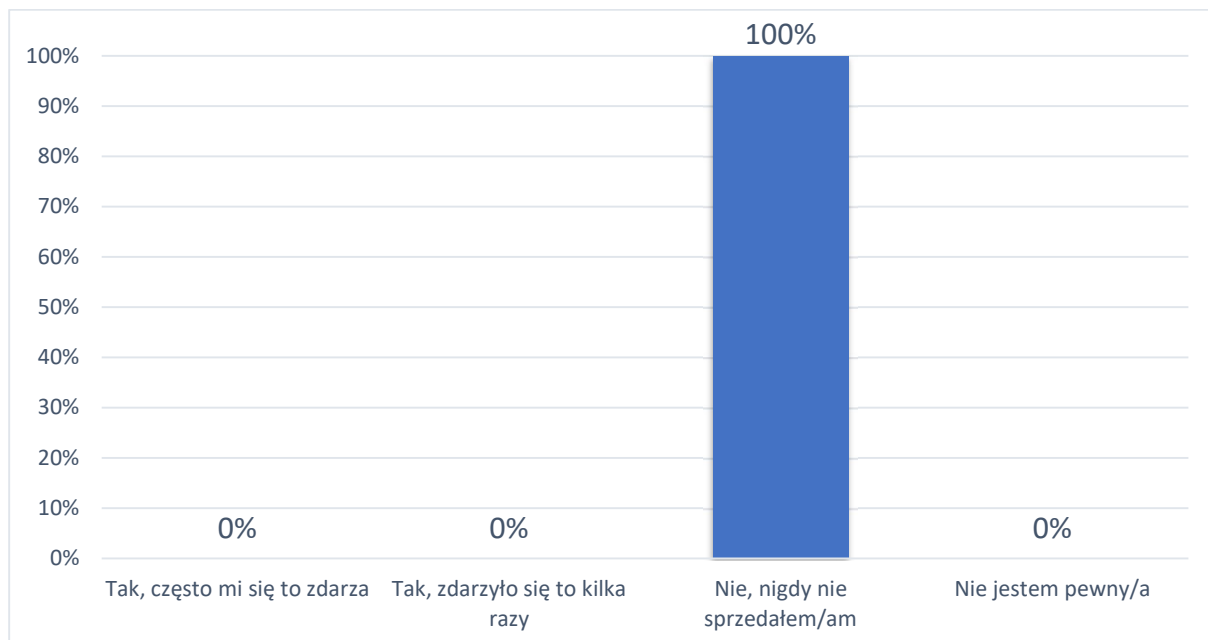
10% sprzedawców odpowiedziało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy **doszło do nieprzyjemnych zajść** związanych ze **spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu**, w którym **pracują**. Aczkolwiek, nie istniała potrzeba wzywania Policji w celu interwencji.

Wykres 40. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

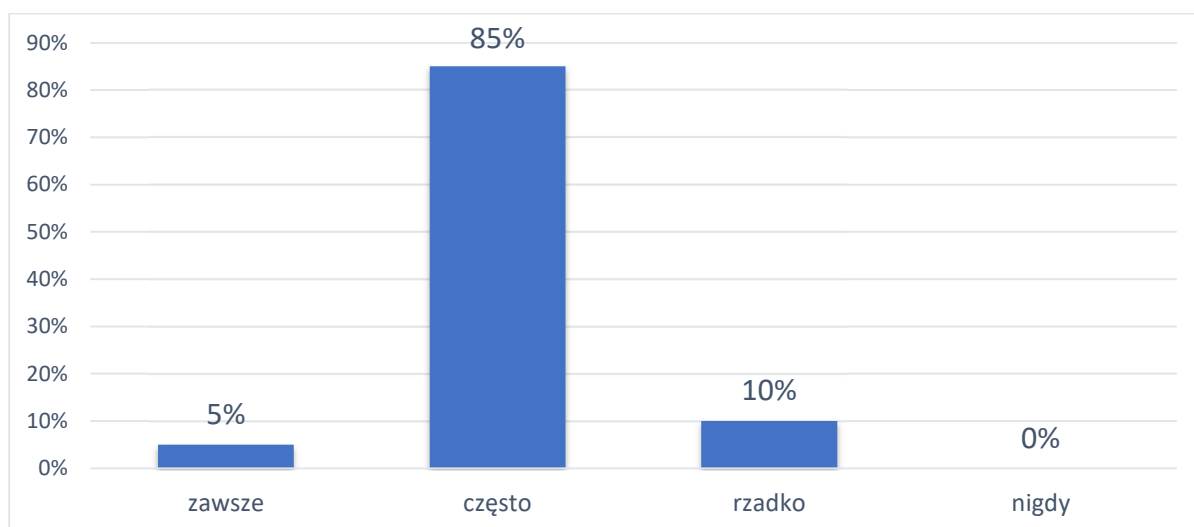
Wszyscy respondenci deklarują, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, o której wiedzieli, że nie jest pełnoletnia.

Wykres 41. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

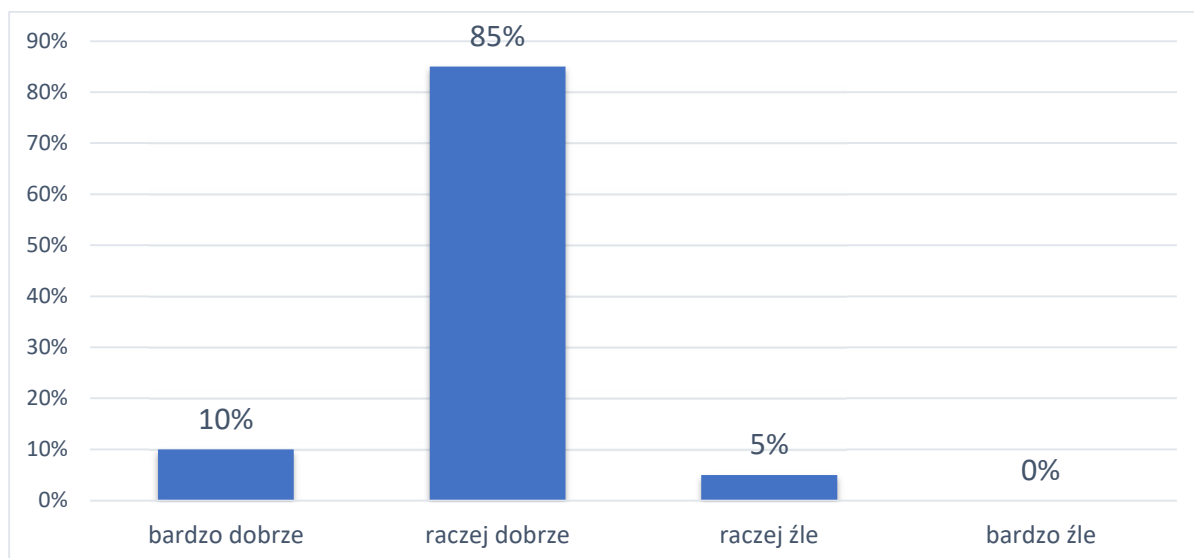
W przypadku wątpliwości, co do wieku, **5%** badanych twierdzi, że **zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, **85%** robi to **często**, a **10%** **rzadko**. Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej postawie większości sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu i wyrobów nikotynowych osobom nieletnim.

Wykres 42. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?

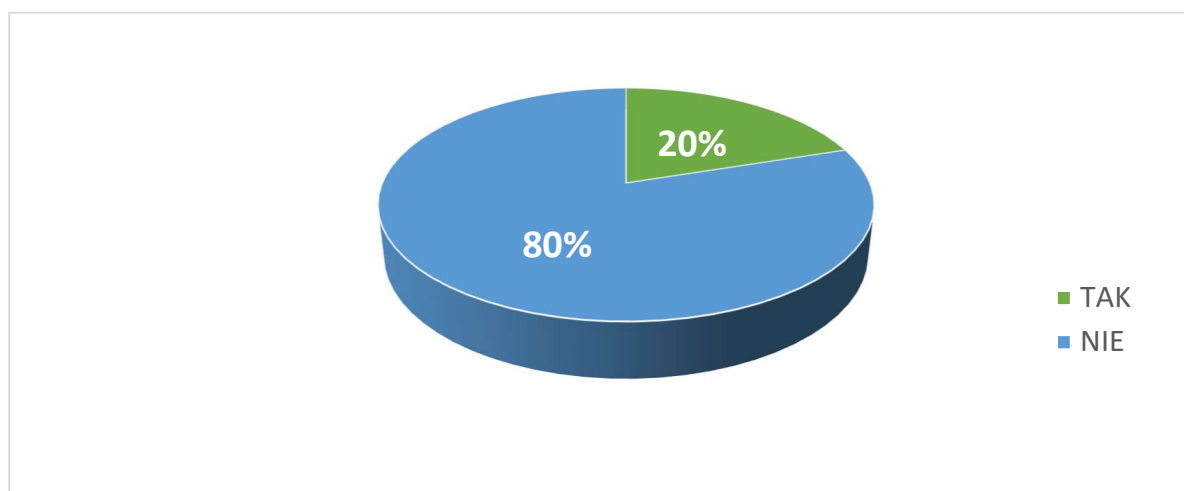
Kolejne badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Jabłonna. **Łącznie 95% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo i raczej dobrze. Pozostałe 5% oceniło je, jako raczej źle.**

Wykres 43. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?

Jeżeli chodzi o **wzrost sprzedaży alkoholu podczas pandemii COVID-19, to 1/5 badanych zauważyła taką tendencję.**

Wykres 44. Czy zauważył/a Pan/Pani wzrost sprzedaży alkoholu w okresie pandemii?

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- ✓ analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec wyrobów papierosowych;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec narkotyków;
- ✓ diagnoza uzależnień behawioralnych.

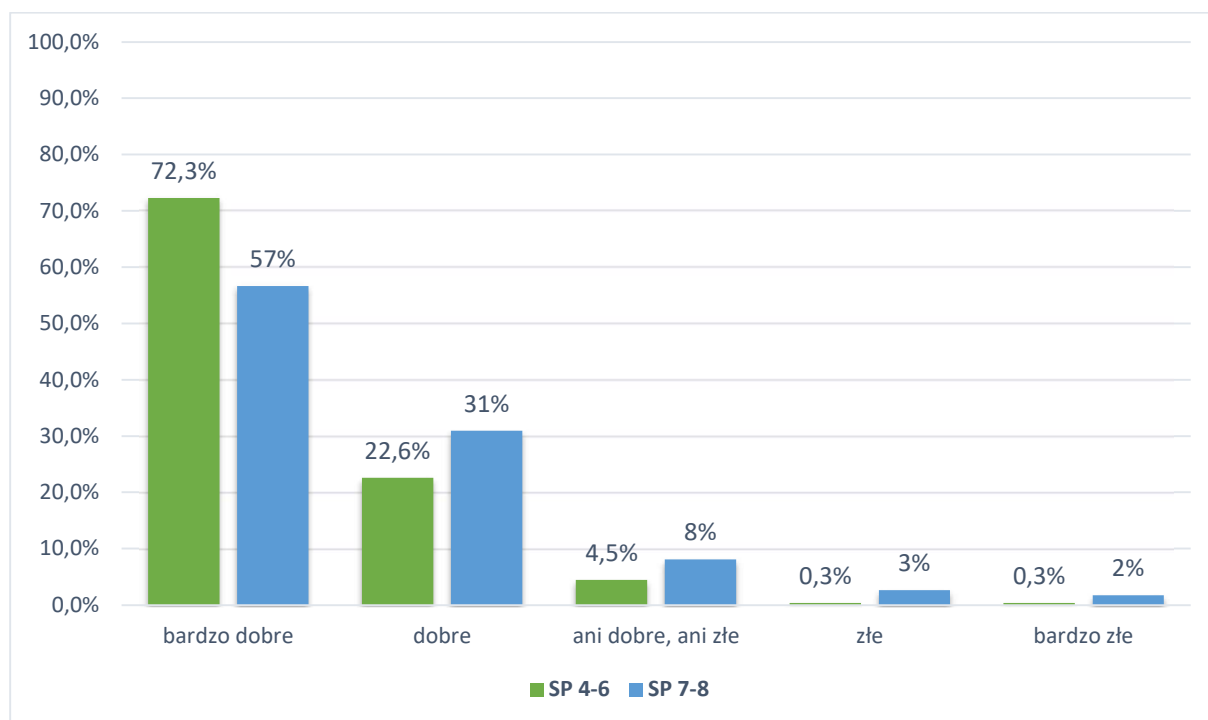
W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 oraz klas 7-8 ze szkół podstawowych w Gminie Jabłonna. Łącznie w badaniu wzięło udział 638 uczniów.

Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowić mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

Uczniowie w Gminie Jabłonna deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 94,9%; SP 7-8: łącznie 88%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

Wykres 45. Ocena relacji z rodzicami, opiekunami.

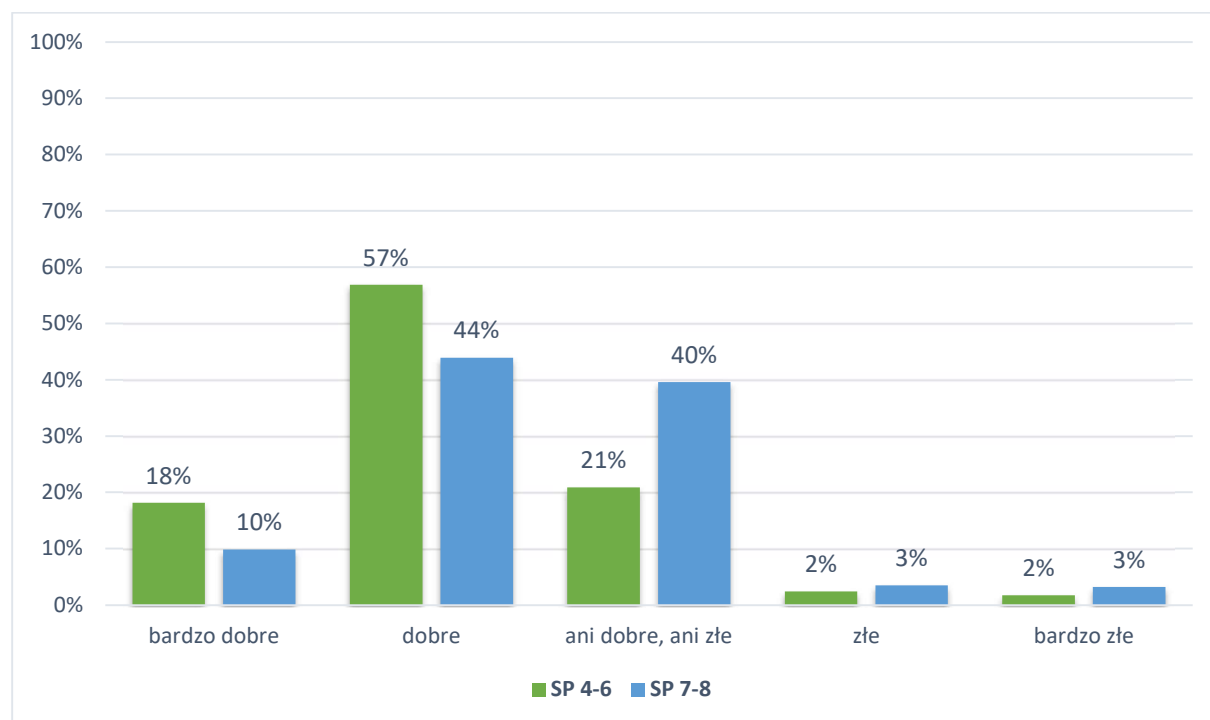

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań

ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania²⁴.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie z Gminy Jabłonna mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 75%; SP 7-8: łącznie 54%.**

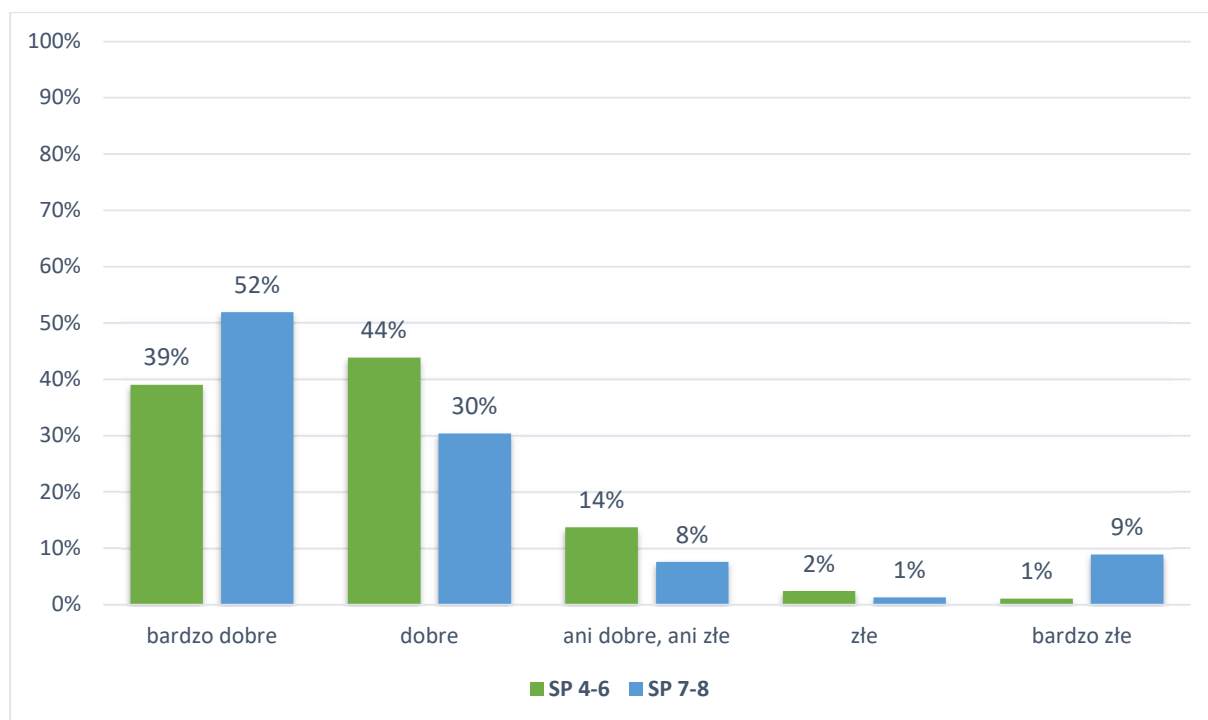
Wykres 46. Ocena relacji z nauczycielami.

²⁴ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami- uczniowie z Gminy Jabłonna relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze- SP 4-6: łącznie 83%; SP 7-8: łącznie 82%.

Wykres 47. Ocena relacji z rówieśnikami.

Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie Jabłonna, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

Substancje psychoaktywne: Alkohol

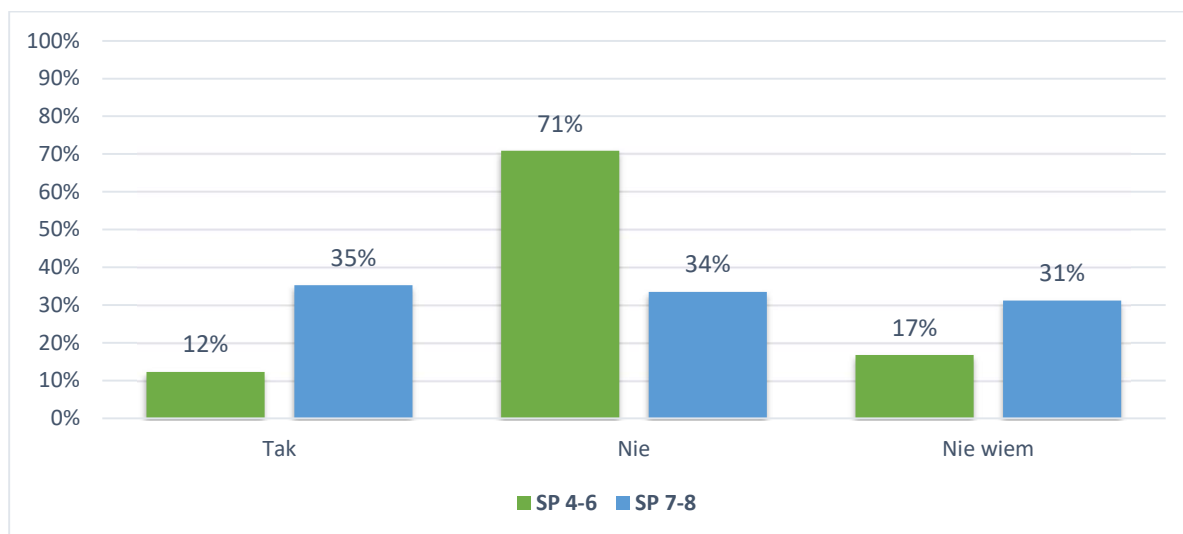
Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

Jak wynika z badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankiетowych w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Narkotyków) z 2019 roku napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy.

Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino²⁵.

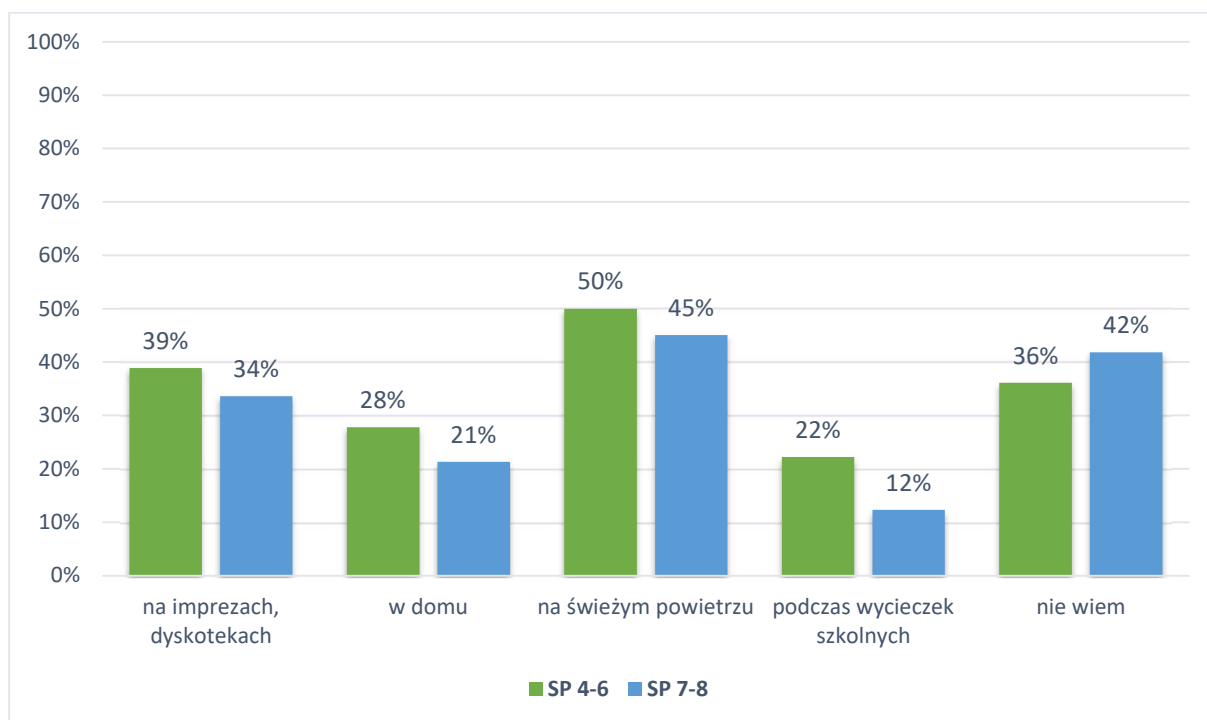
W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **12% uczniów klas 4-6 oraz już aż 35% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.** Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/ koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej na świeże powietrze (SP 4-6- 50%, SP 7-8- 45%).

Wykres 48. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?

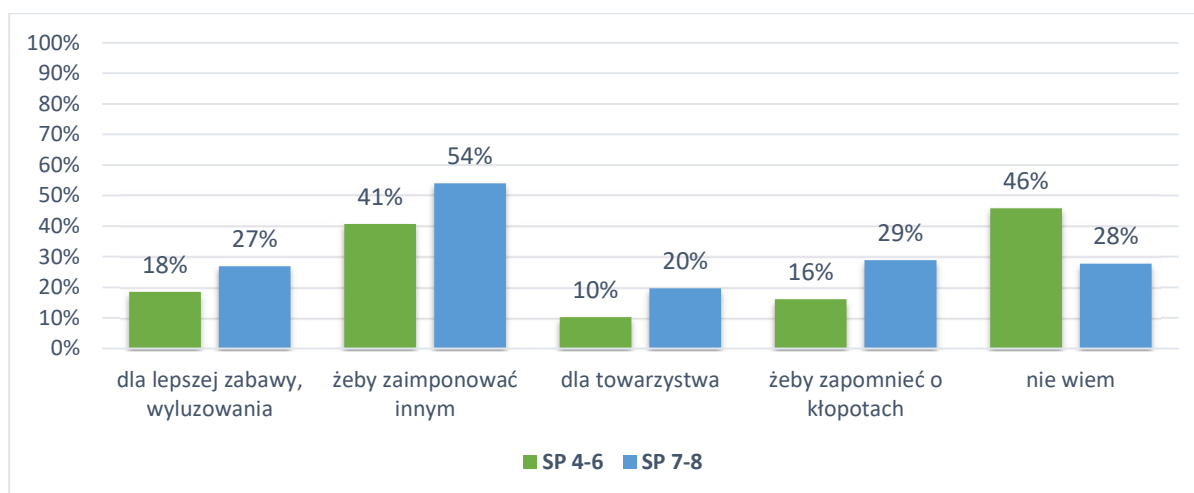
²⁵ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

Wykres 49. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce?

Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (SP 4-6- 41%, SP 7-8- 54%).

Wykres 50. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol?

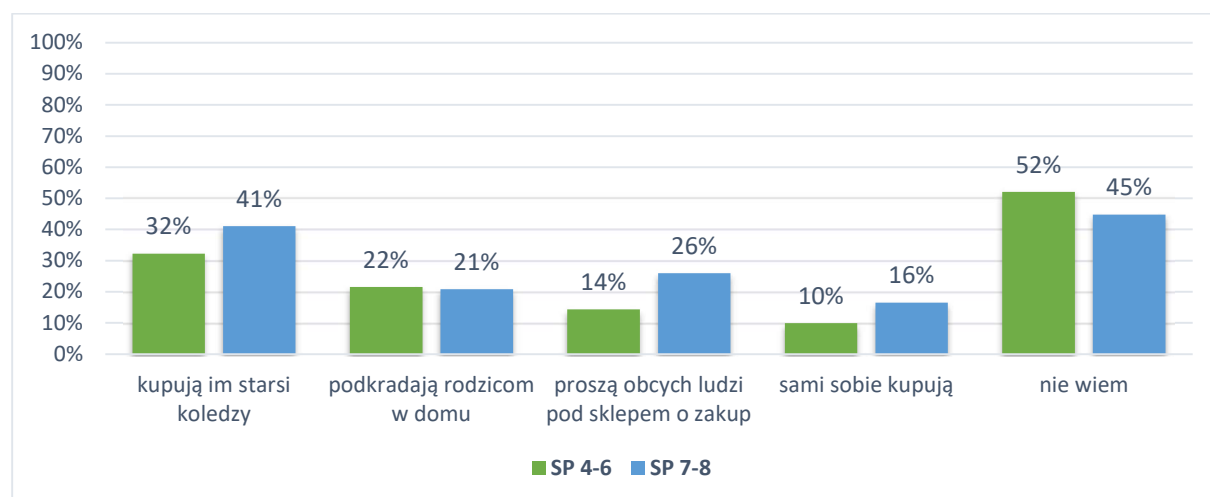

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w Polsce obowiązuje zakaz sprzedaży i podawania alkoholu osobom nieletnim²⁶. Zapytano zatem uczniów ze szkół podstawowych o źródło pozyskiwania alkoholu przez ich rówieśników, którzy są przecież niepełnoletni. **Badani wskazywali najczęściej, że nie wiedzą w jaki sposób ich koledzy/ koleżanki**

²⁶ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

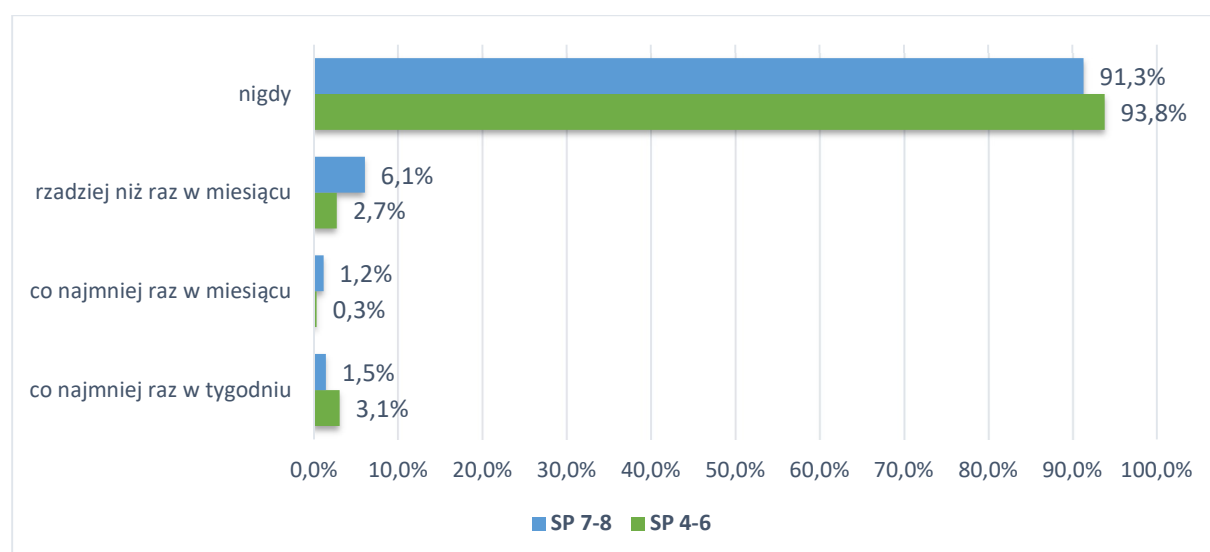
zdobywają alkohol (SP 4-6- 52%, SP 7-8- 45%). Jednakże, ci uczniowie, którzy posiadają taką wiedzę przyznawali, że alkohol kupują im starsi koledzy (SP 4-6- 32%, SP 7-8- 41%), podkradają go rodzicom (SP 4-6- 22%, SP 7-8- 21%), proszą obcych ludzi pod sklepem o jego zakup (SP 4-6- 14%, SP 7-8- 26%), czy też nawet kupują go sami (SP 4-6- 10%, SP 7-8- 16%).

Wykres 51. Jak rówieśnicy w Twojej okolicy mogą zdobyć alkohol?

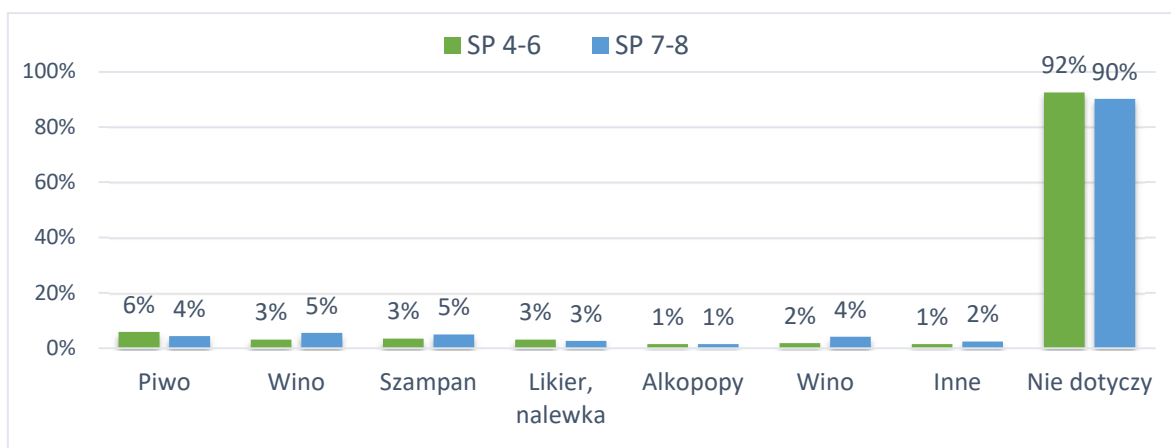
Jak wynika z przeprowadzonych badań **inicjację alkoholową** ma za sobą **6,2% badanych uczniów klas 4-6 oraz 8,7% uczniów klas 7-8**, z czego 2,7% uczniów klas 4-6 oraz 6,1% uczniów klas 7-8 przyznaje, że spożywa alkohol rzadziej niż raz w miesiącu, 0,3% uczniów klas 4-6 oraz 1,2% uczniów klas 7-8 wskazało, że spożywa alkohol co najmniej raz w miesiącu, a 3,1% uczniów klas 4-6 oraz 1,5% zaznaczyło, że spożywa alkohol co najmniej raz w tygodniu. **Wraz z wiekiem rośnie odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową.**

Wykres 52. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?

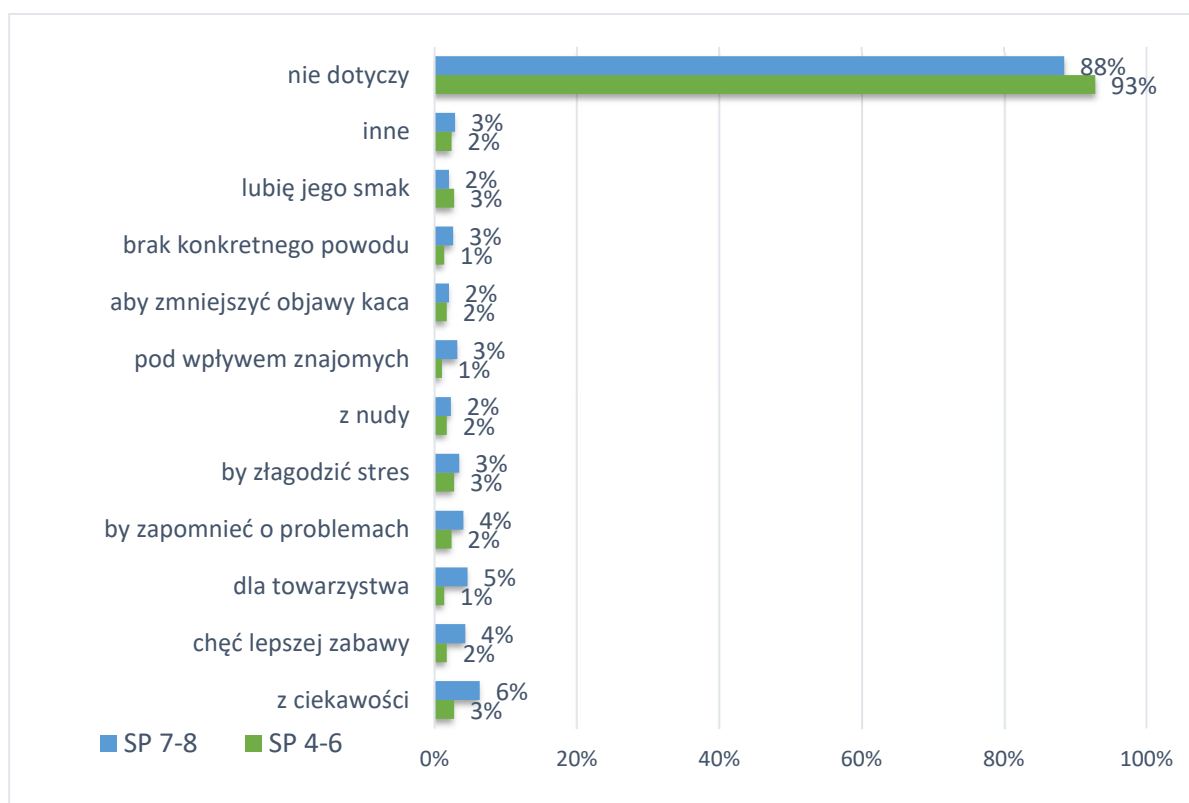
Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. **Zarówno młodsi, jak i starsi uczniowie najczęściej sięgają po piwo** (SP 4-6- 6%, SP 7-8 – 4%), **wino** (SP 4-6- 3%, SP 7-8 – 5%) oraz **szampana** (SP 4-6- 3%, SP 7-8 – 5%) Jednakże uczniowie ze szkół podstawowych preferują również inne alkohole. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

Wykres 53. Jaki rodzaj alkoholu pijesz najczęściej?

Wśród powodów, z jakich sięgają po alkohol starsi uczniowie wskazywali na różnorodne przyczyny. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

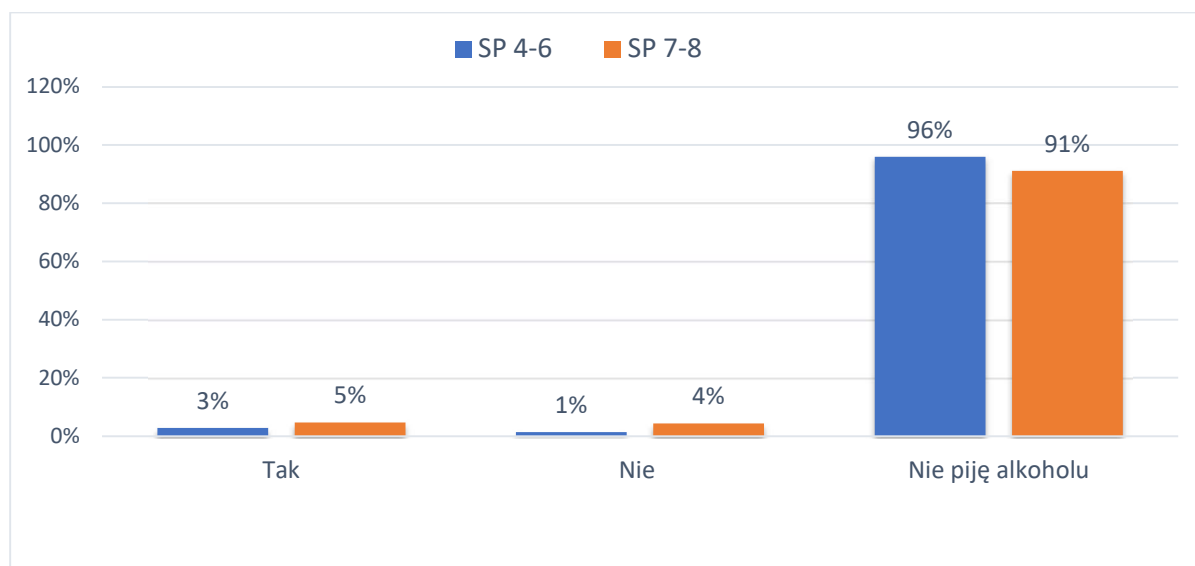
Wykres 54. Z jakich powodów sięgasz po alkohol?

Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym²⁷.

W kolejnym pytaniu do spożywania alkoholu przyznało się **4% uczniów klas 4-6, z czego 3% deklaruje, że ich rodzice wiedzą o tym, że pili alkohol, a 1% wskazuje, że rodzice nie mają takiej wiedzy.** Jeśli chodzi o uczniów klas 7-8, to w tym pytaniu **do spożywania alkoholu przyznało się 9% ankietowanych, z czego 5% wskazało, że ich rodzice wiedzą o tym, że spożywali alkohol, a 4%, że rodzice tego nie wiedzą.**

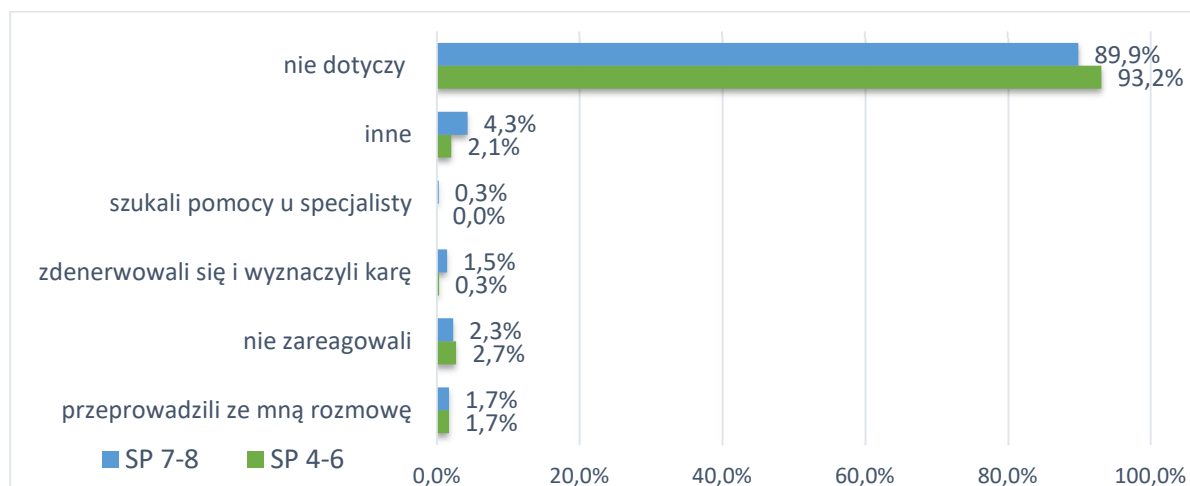
Wykres 55. Czy Twoi rodzice / opiekunowie wiedzą, że pijeś / pijesz alkohol?

²⁷ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura-Społeczeństwo- Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

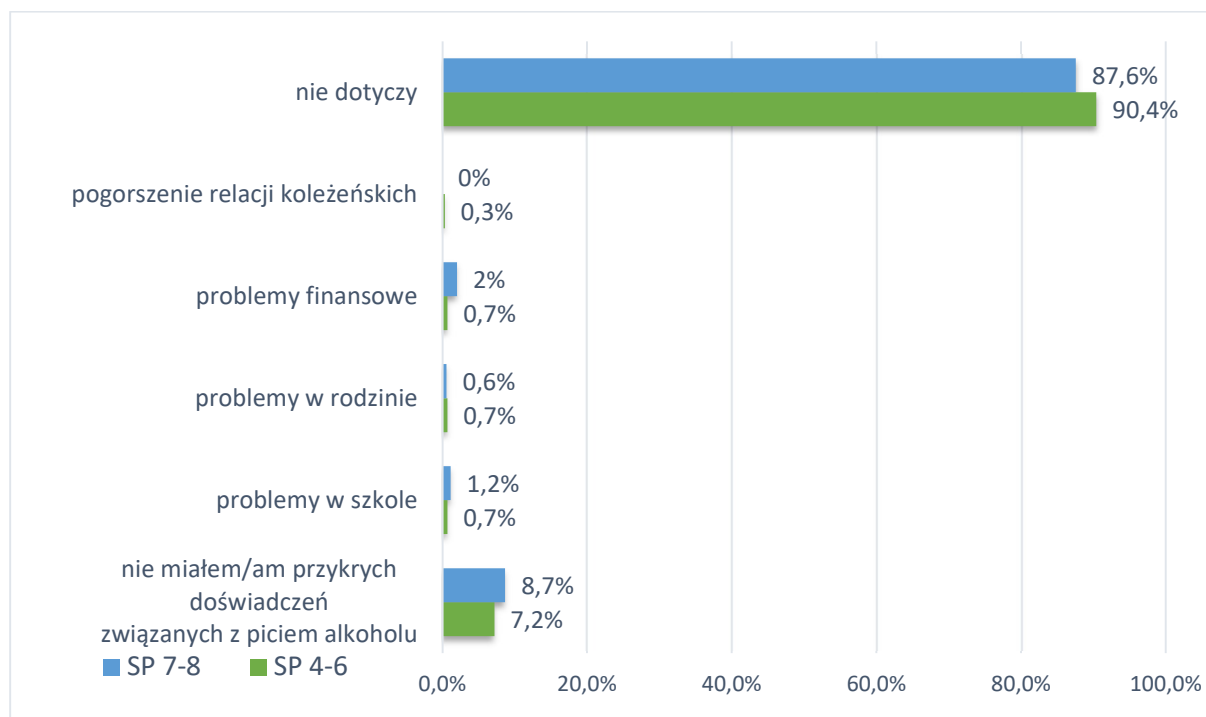
Jak wynika z deklaracji uczniów, ich rodzice nie zareagowali na informację o spożywaniu przez nich alkoholu (SP 4-6- 2,7%, SP 7-8- 2,3%), przeprowadzili z nimi rozmowę (SP 4-6- 1,7%, SP 7-8- 1,7%), zdenerwowali się i wyznaczyli karę (SP 4-6- 0,3%, SP 7-8- 1,5%) oraz szukali pomocy u specjalisty (SP 7-8- 0,3%).

Wykres 56. Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

Badani wskazywali w większości, że nie ponieśli żadnych negatywnych konsekwencji picia alkoholu. Jednakże niektórzy wskazywali na problemy w szkole (SP 4-6- 0,7%, SP 7-8- 1,2%) oraz w rodzinie (SP 4-6- 0,7%, SP 7-8- 0,6%), problemy finansowe (SP 4-6- 0,7%, SP 7-8- 0,2%) czy pogorszenie relacji koleżeńskich (SP 4-6- 0,3%).

Wykres 57. Jakie były konsekwencje picia alkoholu?

Wyniki zamieszczone w poniższych tabelach mają świadomość tego, że każdy może uzależnić się od alkoholu (SP 4-6- 61%, SP 7-8- 63,4%) oraz że piwo to także alkohol (SP 4-6- 63%, SP 7-8- 60%). Poza tym, niektórzy badani wskazali, że w ich gminie są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu (SP 4-6- 11%, SP 7-8- 20%).

Tabela 10. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 4-6.

<i>Problem</i>	<i>Nie mam zdania</i>	<i>Nie zgadzam się</i>	<i>Zgadzam się</i>
Każdy może uzależnić się od alkoholu.	31%	8%	61%
Piwo to nie alkohol.	22%	63%	15%
W moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.	47%	42%	11%

Tabela 11. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 7-8.

<i>Problem</i>	<i>Nie mam zdania</i>	<i>Nie zgadzam się</i>	<i>Zgadzam się</i>
Każdy może uzależnić się od alkoholu.	23,4%	14,2%	63,4%
Piwo to nie alkohol.	29%	60%	11%
W moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.	57,5%	22,5%	20%

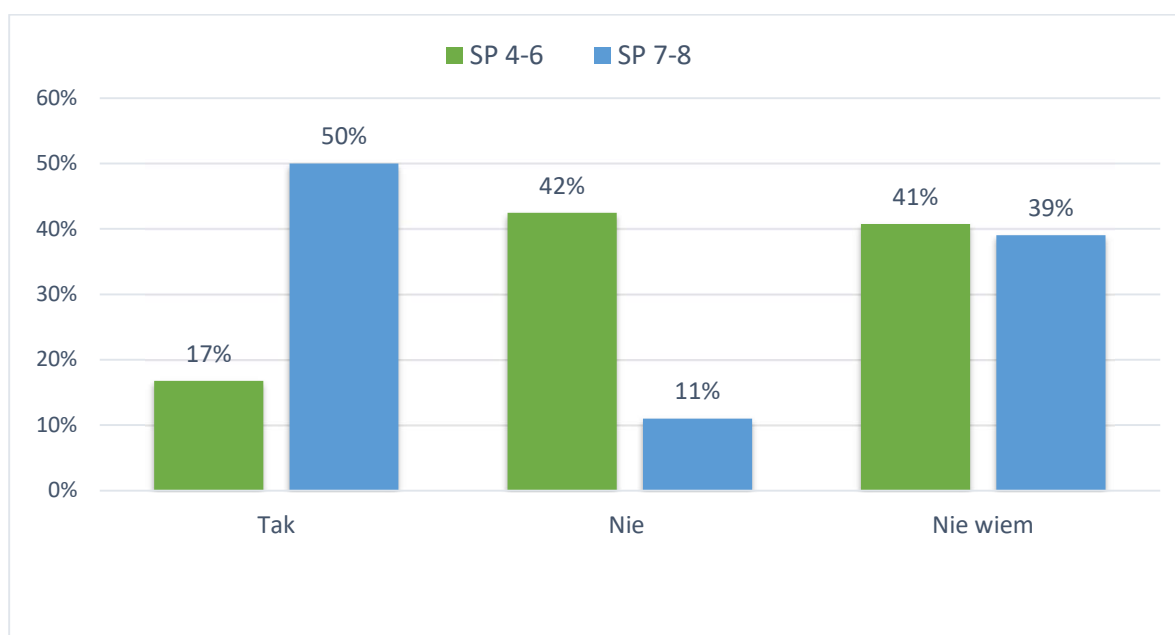
Substancje uzależniające: Papierosy

Jak wynika z badania ESPAD palenie tytoniu jest wśród uczniów z polskich szkół zachowaniem mniej powszechnym niż spożywanie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 49,9% uczniów z młodszej i 65,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodziej i 35,5% ze starszej.

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie często nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy- SP 4-6- 44%, SP 7-8- 39%. Jednakże 17% młodszych i 50% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Pozostałe 42% uczniów klas 4-6 oraz 11% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą papierosów.

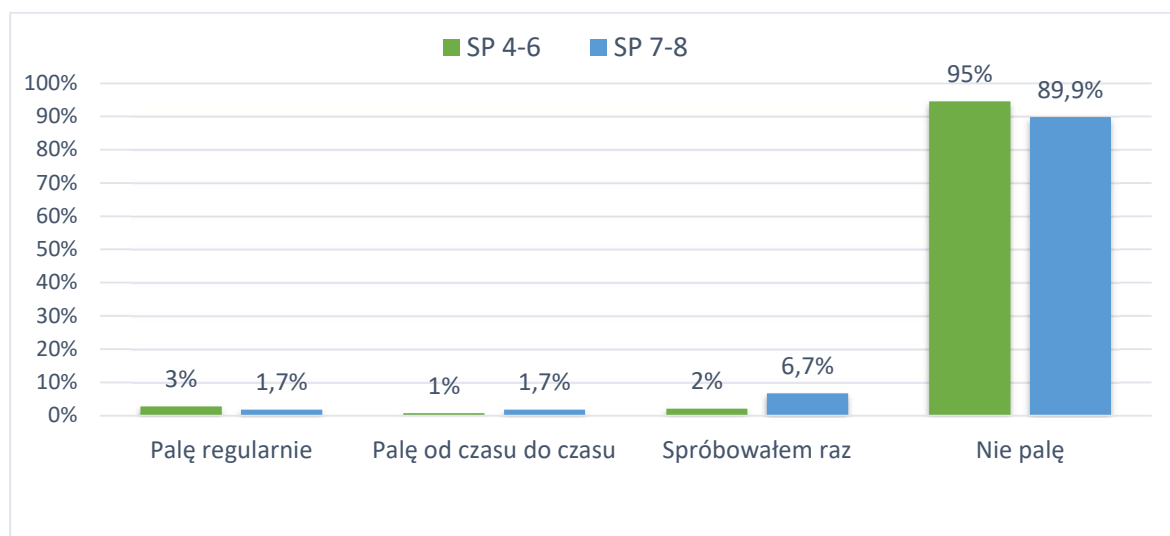
Wykres 58. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

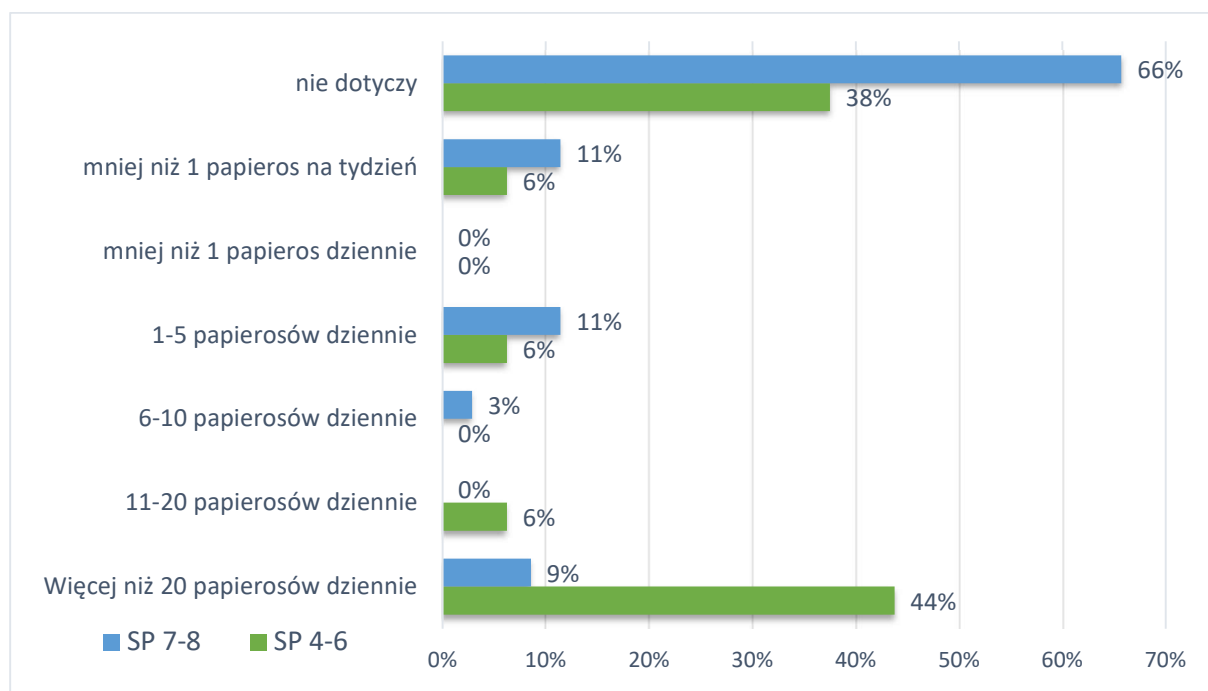
Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. Inicjację nikotynową ma za sobą 5% uczniów klas 4-6, z czego 3% pali papierosy regularnie, 2% spróbowało papierosa tylko raz, a 1% pali papierosy od czasu do czasu. Jeżeli chodzi o starszych uczniów, to inicjację nikotynową ma za sobą 10,1%, z czego 1,7% pali papierosy regularnie, 6,7% spróbowało papierosa tylko raz, a 1,7% pali papierosy od czasu do czasu. Niepokojące są również ilości wypalanych papierosów przez uczniów- 44% uczniów klas 4-6 oraz 9% uczniów klas 7-8, którzy mają za sobą inicjację nikotynową przyznało, że pali więcej niż 20 papierosów dziennie, co może świadczyć o ich uzależnieniu od nikotyny. Poza tym, 6% młodszych uczniów wskazało, że pali 11-20 papierosów dziennie, 3% starszych uczniów zaznaczyło, że pali 6-10 papierosów dziennie, 6% uczniów klas 4-6 oraz 11% uczniów klas 7-8 wskazało, że pali od 1 do 5 papierosów dziennie i taki sam odsetek uczniów przyznał, że pali mniej niż jednego papierosa tygodniowo²⁸.

²⁸ Odsetki dotyczą uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową.

Wykres 59. Czy palisz papierosy?

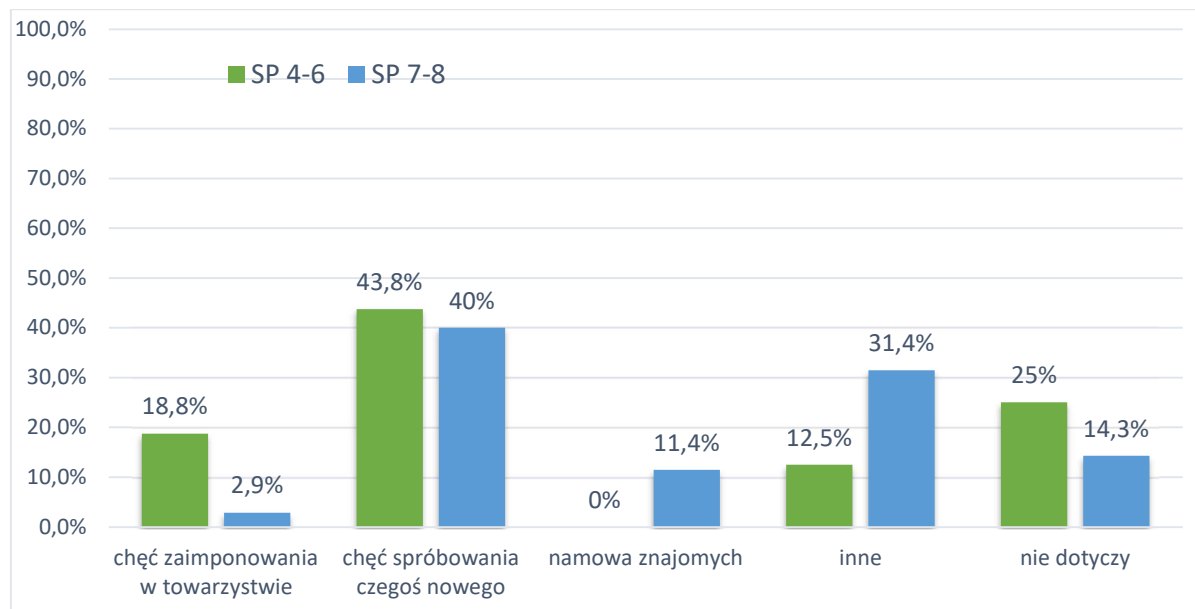

Wykres 60. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

Najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową** była **chęć spróbowania czegoś nowego** (SP 4-6- 43,8%, SP 7-8- 40%). Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

Wykres 61. Co skłoniło Cię do palenia papierosów?

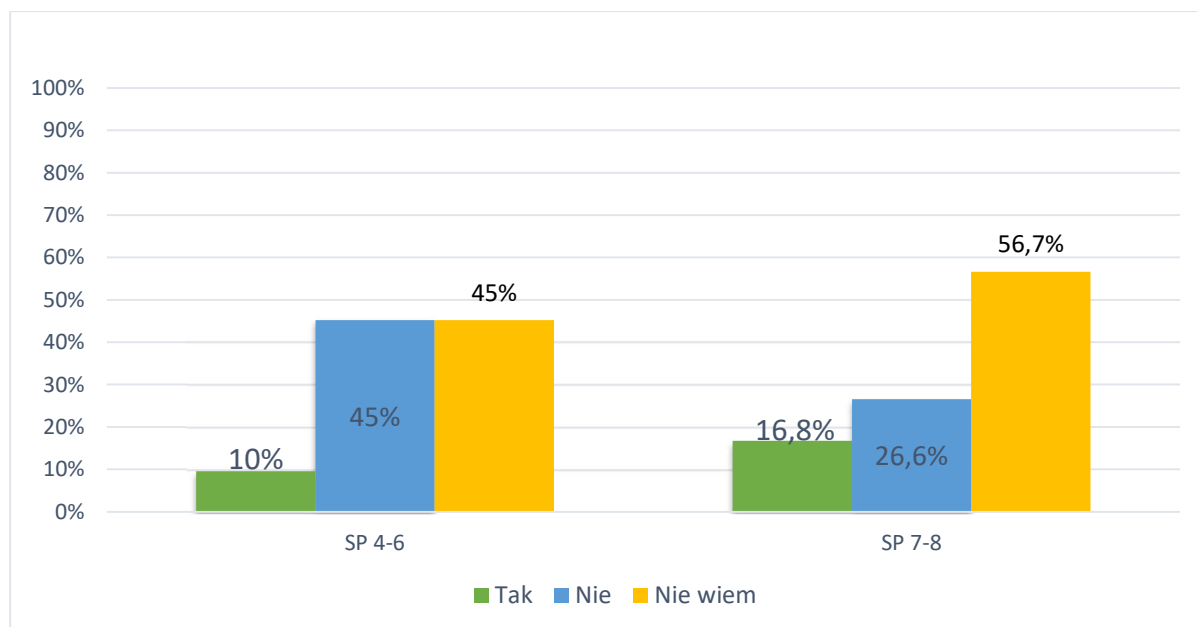

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów szkół wyższego poziomu – ecstasy (5,1%). Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia marihuanę lub haszysz przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%.

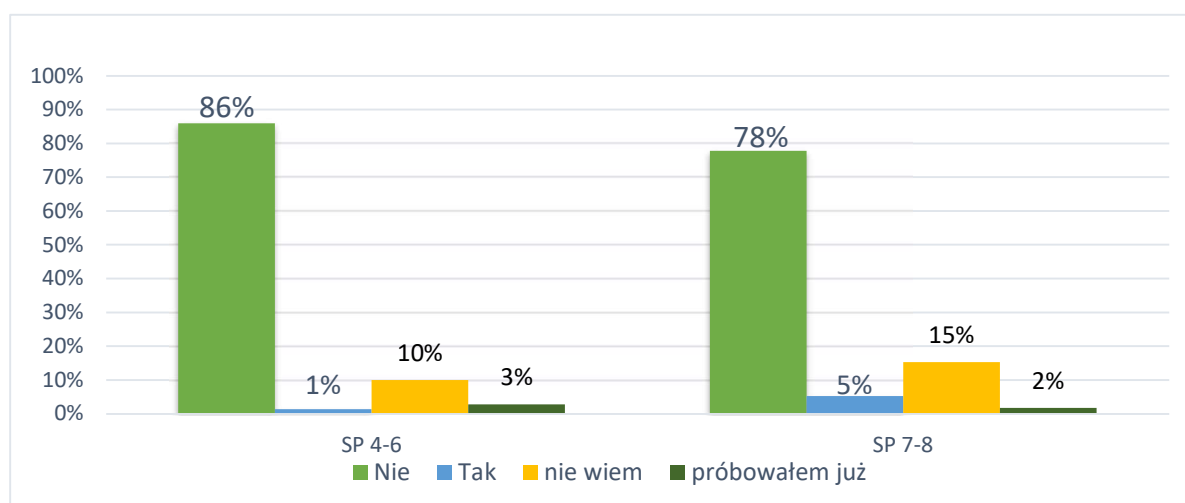
Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków- 10% uczniów klas 4-6 oraz 16,8% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

Wykres 62. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?

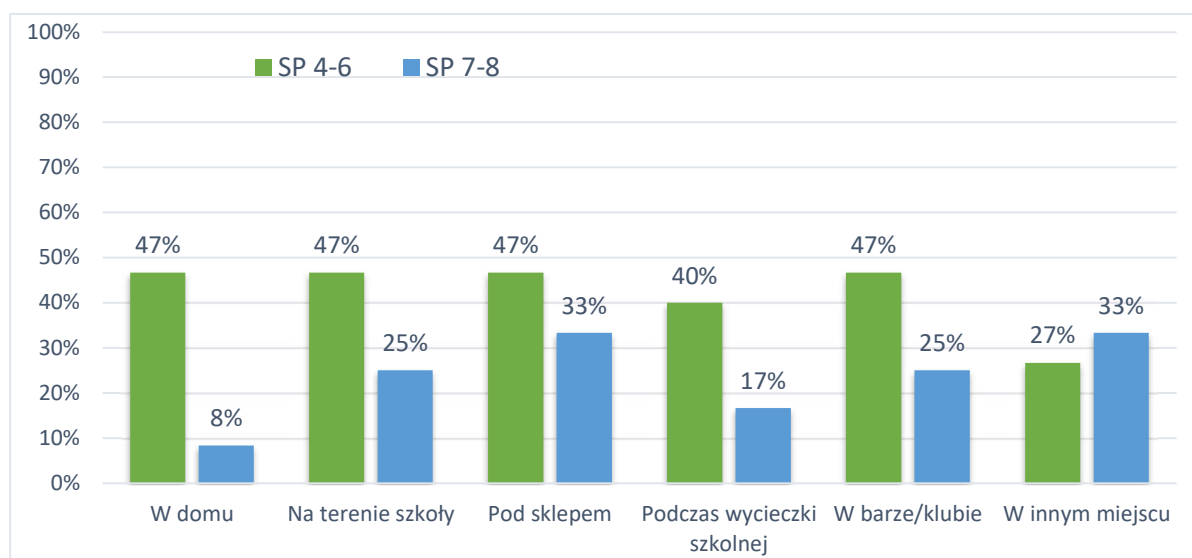
Ponadto, 3% uczniów klas 4-6 oraz 2% uczniów klas 7-8 przyznało, że mają już za sobą inicjację narkotykową. Natomiast 1% młodszych oraz 5% starszych uczniów wskazało, że chciałoby kiedyś spróbować owych substancji psychoaktywnych.

Wykres 63. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?

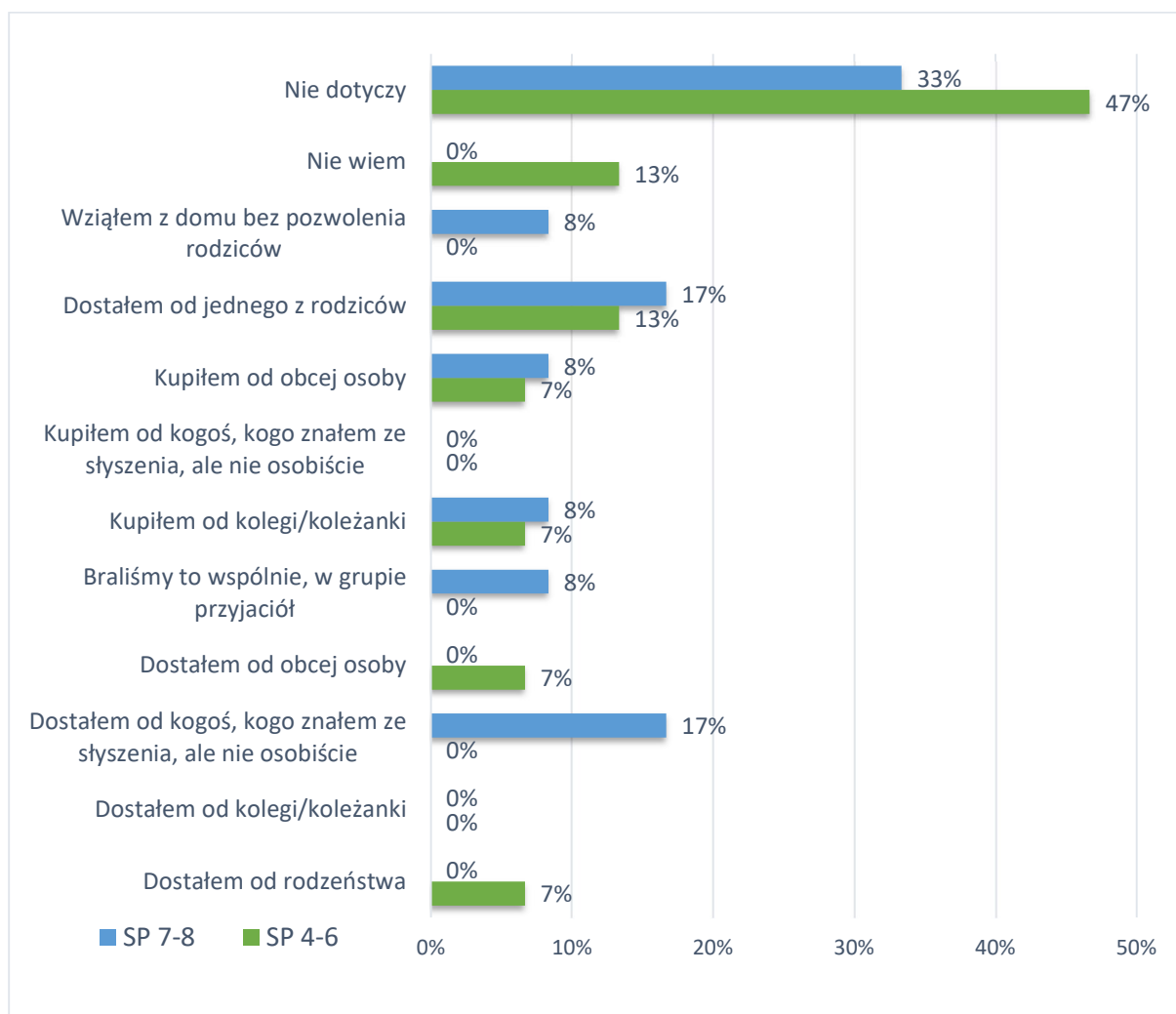

Uczniowie zostali również poproszeni o określenie, w jakich okolicznościach zażywali owe substancje psychoaktywne. Badani, którzy mają za sobą inicjację narkotykową wskazywali na wiele miejsc, w których zdarzyło im się przyjmować narkotyki lub dopalacze. **Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania substancji psychoaktywnych, to uczniowie wskazywali najczęściej, że dostali owe substancje od rodziców (SP 4-6- 13%, SP 7-8- 17%), kupili od obcej osoby (SP 4-6- 7%, SP 7-8- 8%), dostali od kogoś znanego „ze słyszenia” (SP 7-8- 17%), kupili od rówieśników (SP 4-6- 7%, SP 7-8- 8%), wzięli je z domu bez pozwolenia (SP 7-8- 8%), dostali od obcej osoby (SP 4-6- 7%) narkotyzowali się we wspólnym gronie (SP 7-8- 8%) oraz dostali od rodzeństwa (SP 4-6- 7%).**

Wykres 64. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyków lub dopalaczy?

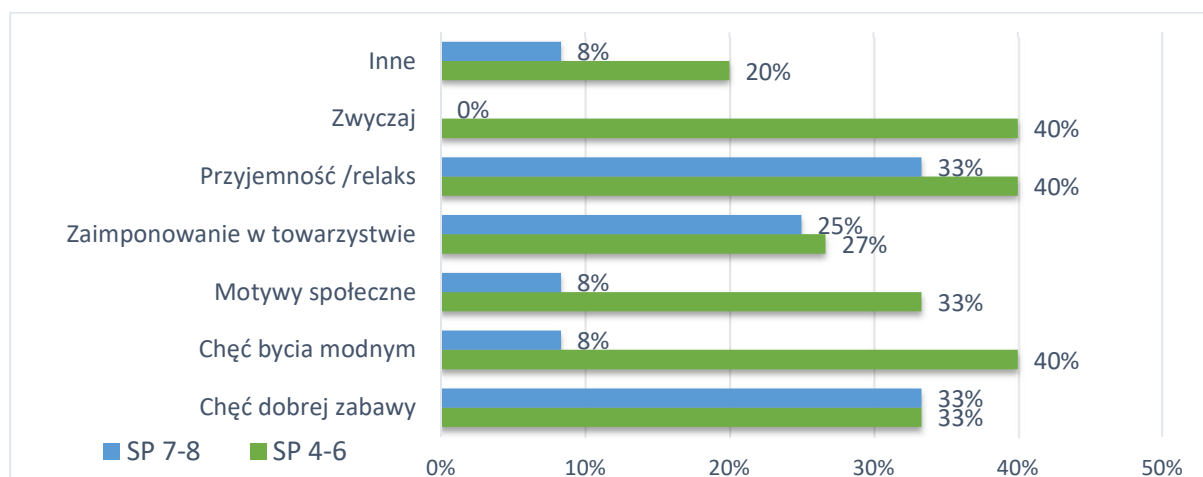
Wykres 65. Skąd wzięłeś tę substancję?

Jednym z wielu czynników sprzyjających sięganiu po substancje psychoaktywne jest styl życia zorientowany na zabawę, skoncentrowany na teraźniejszości oraz płytkość i instrumentalny charakter więzi. Okazjonalne sięganie po substancje psychoaktywne (zwłaszcza alkohol) jest związane ze specyfiką wieku dorastania, głównie z zaspokajaniem ważnych potrzeb rozwojowych młodzieży- pokazaniu się otoczeniu w roli osoby dorosłej i niezależnej od autorytetu dorosłych, integracji z rówieśnikami. Większość nastolatków, mimo dużej presji zewnętrznej prezentuje zachowania normatywne.

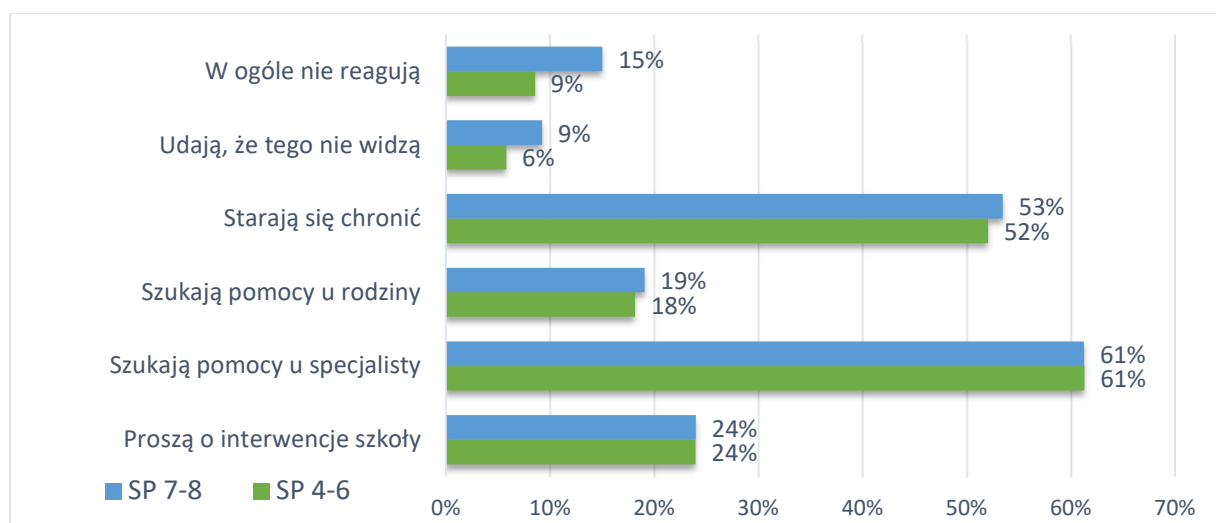
Wśród przyczyn zażywania narkotyków/dopalaczy uczniowie klas 7-8 wymieniali: chęć dobrej zabawy (SP 4-6- 33%, SP 7-8- 33%), chęć bycia modnym (SP 4-6- 40%, SP 7-8- 8%), chęć zaimponowania w towarzystwie (SP 4-6- 27%, SP 7-8- 25%), przyjemność (SP 4-6- 40%, SP 7-8- 33%), że taki panuje zwyczaj (SP 7-8- 40%) oraz motywy społeczne (SP 4-6- 33%, SP 7-8- 8%).

Wykres 66. Co skłoniło Cię do zażywania dopalaczy/narkotyków?

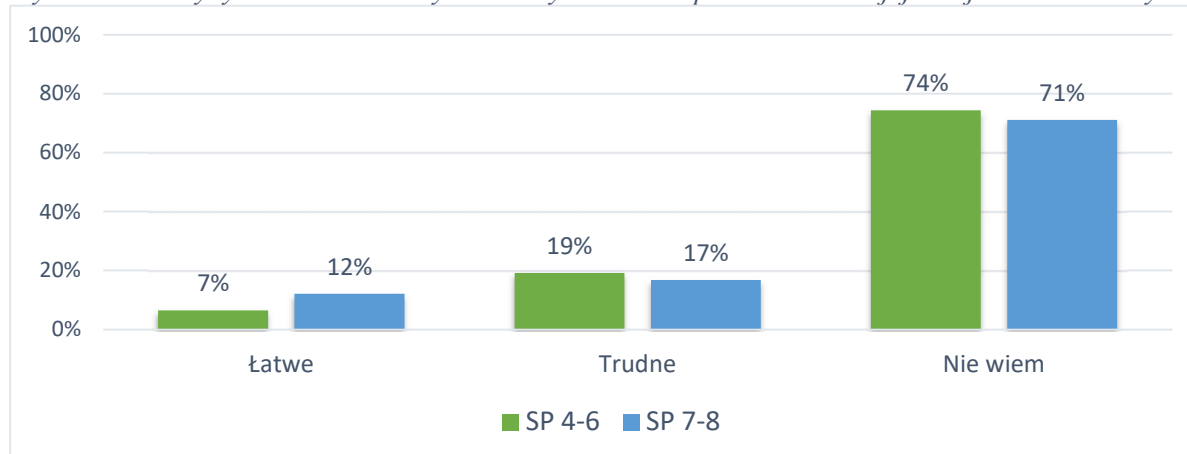
Badani zostali zapytani również o to, jaki stosunek według nich mają rodzice/opiekunowie w związku z zażywaniem przez nieletnich narkotyków lub dopalaczy. Uczniowie wskazywali najczęściej, że rodzice/ opiekunowie starają się ich chronić (SP 4-6- 52%, SP 7-8- 53%) oraz szukają pomocy u specjalisty (SP 4-6- 61%, SP 7-8- 61%). Niepokoi odsetek uczniów, który odpowiedział, że rodzice w ogóle nie reagują (SP 4-6- 9%, SP 7-8- 15%) lub też udają, że tego nie widzą (SP 4-6- 6%, SP 7-8- 9%).

Wykres 67. Jaki stosunek według Ciebie mają rodzice/opiekunowie w związku z zażywaniem przez nieletnich narkotyków lub dopalaczy?

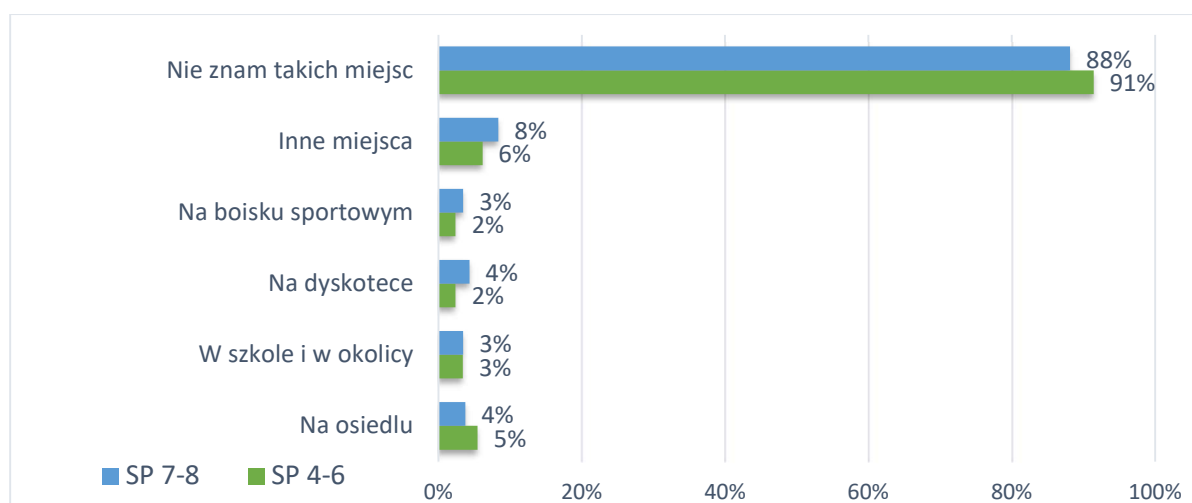
Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby łatwe/trudne (SP 4-6 – 74%; SP 7-8 – 71%). Jednakże, 7% uczniów klas 4-6 oraz 12% uczniów klas 7-8 twierdzi, że byłoby to łatwe, a 19% uczniów klas 4-6 i 17% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że byłoby to trudne. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Wykres 68. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby:

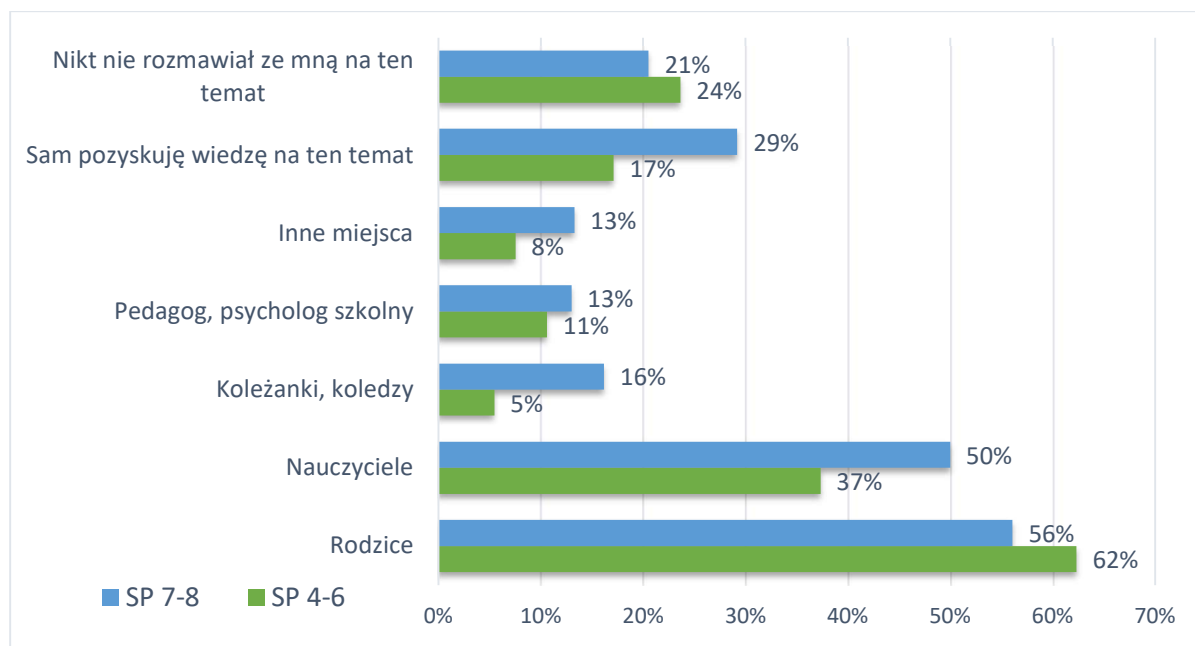
Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6- 91%, SP 7-8- 88%), **aczkolwiek 5% uczniów klas 4-6 oraz 4% uczniów klas 7-8 wskazało, że można je kupić na osiedlu.** Poza tym uczniowie odpowiadali, że można je kupić w szkole i w okolicy (SP 4-6- 3%, SP 7-8- 3%), na dyskotecę (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 4%) oraz na boisku sportowym (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 3%).

Wykres 69. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

Większość badanych odbyła już z kimś rozmowę na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy (SP 4-6- 76%, SP 7-8- 79%). Osobami, z którymi dzieci i młodzież najczęściej podejmują ten temat są rodzice (SP 4-6- 62%, SP 7-8- 56%) oraz nauczyciele (SP 4-6- 37%, SP 7-8- 50%).

Wykres 70. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?

Uzależnienia behawioralne

Dotychczas najwięcej niepokoju, jeżeli chodzi o dzieci, które dorastają i wkraczają w wiek nastoletni, budziły takie problemy jak ryzyko sięgnięcia przez nie po różnego rodzaju substancje psychoaktywne. To, co obecnie zaczyna niepokoić coraz bardziej, to wciąż pojawiające się nowe formy uzależnień behawioralnych.

Komputer, który stał się nieodłącznym elementem życia osób dorosłych zaczął jednocześnie coraz częściej zastępować dzieciom kontakty z rodziną, zabawy z rówieśnikami, czytanie książek czy uprawianie sportu. Dla wielu dzieci stał się podstawową formą spędzania czasu i to nie tylko tzw. wolnego. Zbyt wczesne, a szczególnie niekontrolowane przez dorosłych, korzystanie z komputera powoduje, że zamiast doskonałego narzędzia kształcenia i rozwoju oraz źródła radości – komputer staje się źródłem wielu zagrożeń i problemów²⁹.

²⁹ <https://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/siecioholizm/dziecko-i-komputer/>

Jeżeli chodzi o uczniów klas 4-6 czas spędzony przed komputerem przedstawia się następująco:

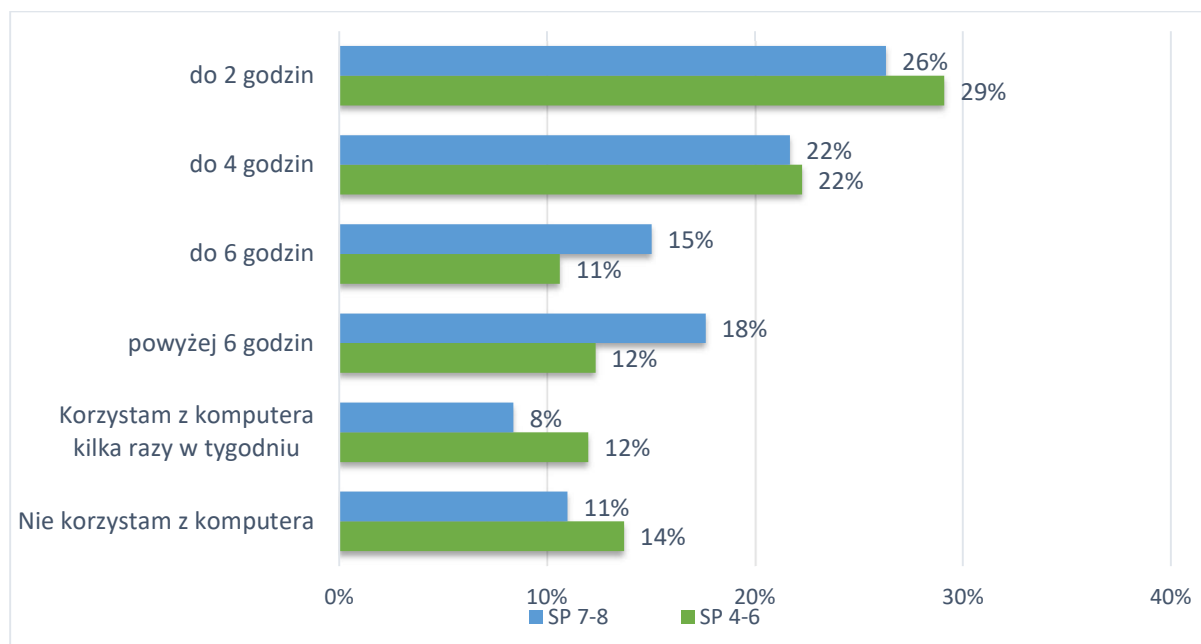
- 29% spędza przed komputerem do 2 godzin dziennie;
- 22% spędza przed komputerem do 4 godzin dziennie;
- 14% nie korzysta z komputera.
- 12% korzysta z komputera kilka razy w tygodniu;
- 12% spędza przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie;
- 11% spędza przed komputerem do 6 godzin dziennie;

W przypadku uczniów klas 7-8 wyniki prezentują się:

- 26% spędza przed komputerem do 2 godzin dziennie;
- 22% spędza przed komputerem do 4 godzin dziennie;
- 18% spędza przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie;
- 15% spędza przed komputerem do 6 godzin dziennie;
- 12% korzysta z komputera kilka razy w tygodniu;
- 11% nie korzysta z komputera.

Uzyskane wyniki w praktyce mogą oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla wielu uczniów jedyną formą spędzania czasu. Uczniowie, którzy korzystają z komputera powyżej 4 godzin dziennie mogą przejawiać symptomy uzależnienia.

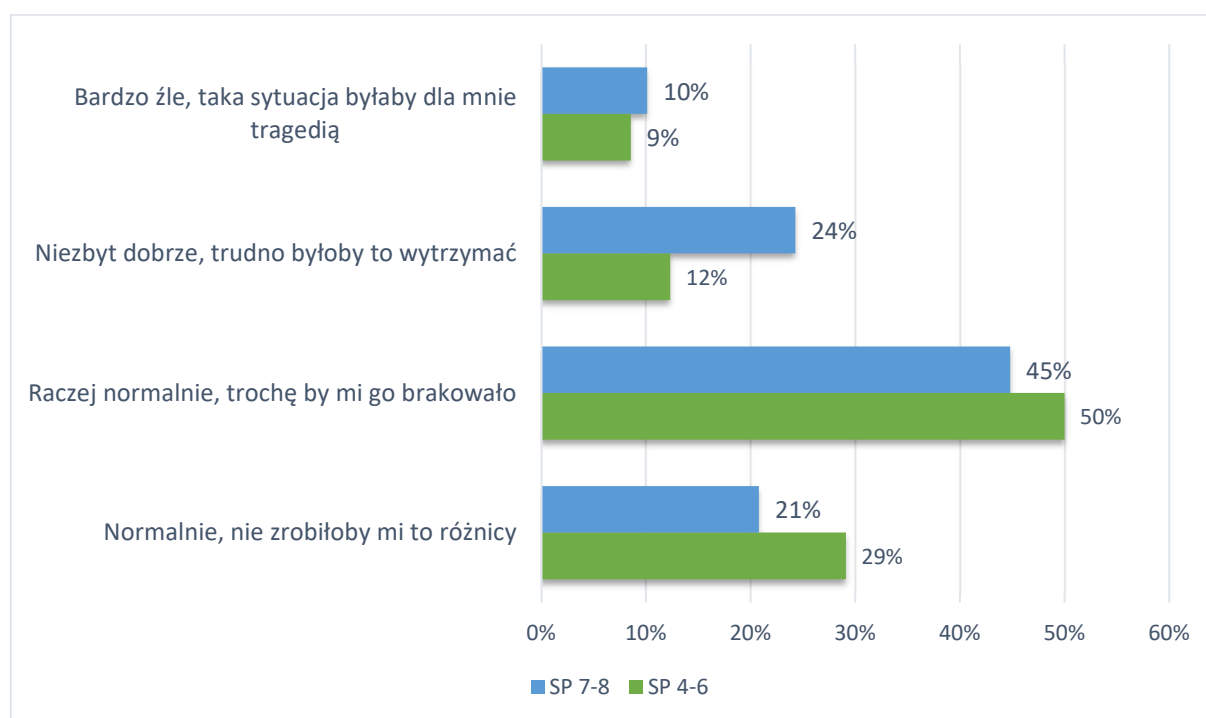
Wykres 71. Częstotliwość korzystania z komputera.

FOMO to skrót od ang. fear of missing out i oznacza sytuację, w której osoba odczuwa przeraźliwy strach przed tym, że ominie ją jakaś ważna informacja i z tego powodu odczuwa potrzebę stałego monitorowania wydarzeń przy użyciu smartfona czy komputera. Syndrom FOMO w dobie Internetu i mediów społecznościowych stanowi swoistą chorobę cywilizacyjną. Osoba borykająca się z syndromem FOMO odczuwa trudny do określenia lęk, który nasila się wówczas, gdy przez dłuższy czas nie ma ona dostępu do Internetu. *FOMO* objawia się nie tylko częstym, nerwowym zerkaniem na telefon w celu sprawdzenia maili czy powiadomień na facebooku, ale także realizacją potrzeby, by nieustannie dzielić się z innymi użytkownikami Internetu zdobytymi informacjami³⁰.

Łącznie **79% uczniów klas 4-6 oraz 66% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki.** Aczkolwiek, spora część uczniów, szczególnie starszych przyznaje, że **odczuwałaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 12%; SP 7-8 – 24%).** Jednocześnie 9% uczniów klas 4-6 oraz 10% uczniów klas 7-8 stwierdziło, że **korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby bardzo negatywnie.**

Wykres 72. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?

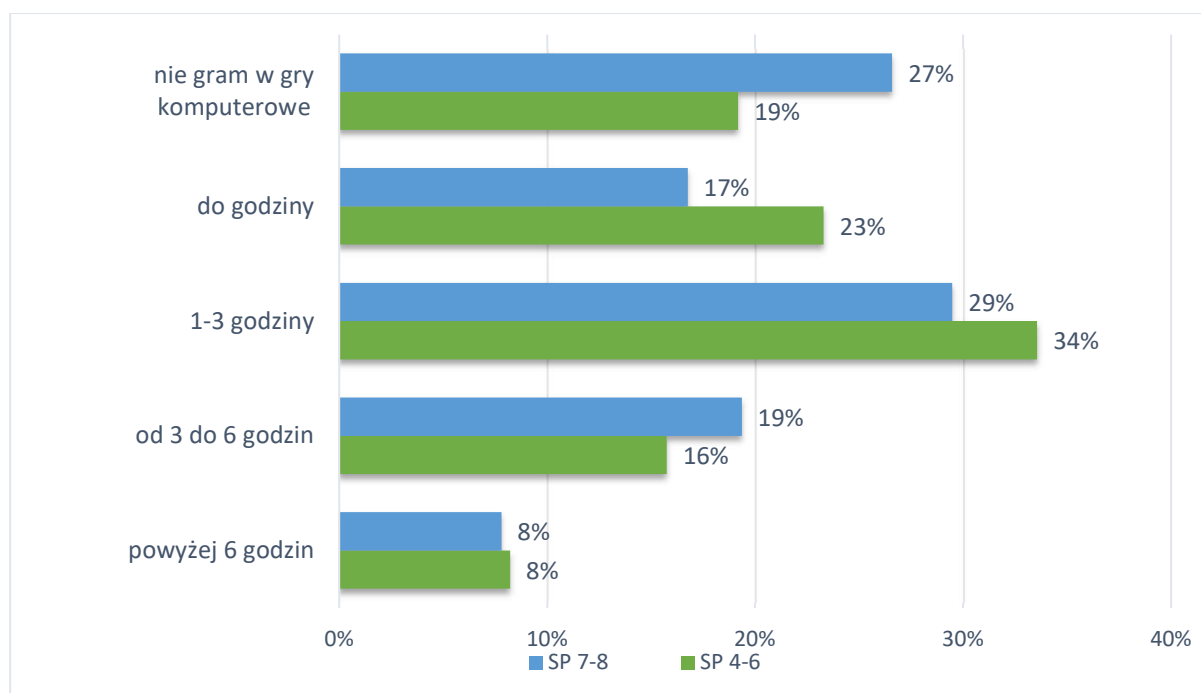

³⁰ <https://avigon.pl/obszary-wsparcia/fomo-fear-missing-out>

Granie w gry komputerowe to jedna z bardziej atrakcyjnych aktywności wykonywanych online. Rynek gier jest ogromny – w 2017 roku ponad dwa miliardy graczy wygenerowało ponad 100 miliardów dolarów zysku (108,9). Wśród młodych graczy badacze zauważyli niepokojący trend związany z nadużywaniem grania przy jednoczesnym zaniedbywaniu innych obszarów życia³¹.

Zapytano zatem badanych uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe. Najczęściej uczniowie spędzają w ten sposób 1-3 godziny dziennie (SP 4-6- 34%; SP 7-8- 29%). Kolejno badani grają w gry komputerowe do godziny dziennie (SP 4-6- 23%; SP 7-8- 17%), od 3 do 6 godzin (SP 4-6- 16%; SP 7-8- 19%) oraz aż powyżej 6 godzin dziennie (SP 4-6- 8%; SP 7-8- 8%). Pozostałe 19% uczniów klas 4-6 oraz 27% uczniów klas 7-8 nie gra w gry komputerowe. Badani, którzy grają w gry komputerowe powyżej 3 godzin dziennie mogą przejawiać symptomy uzależnienia.

Wykres 73. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?

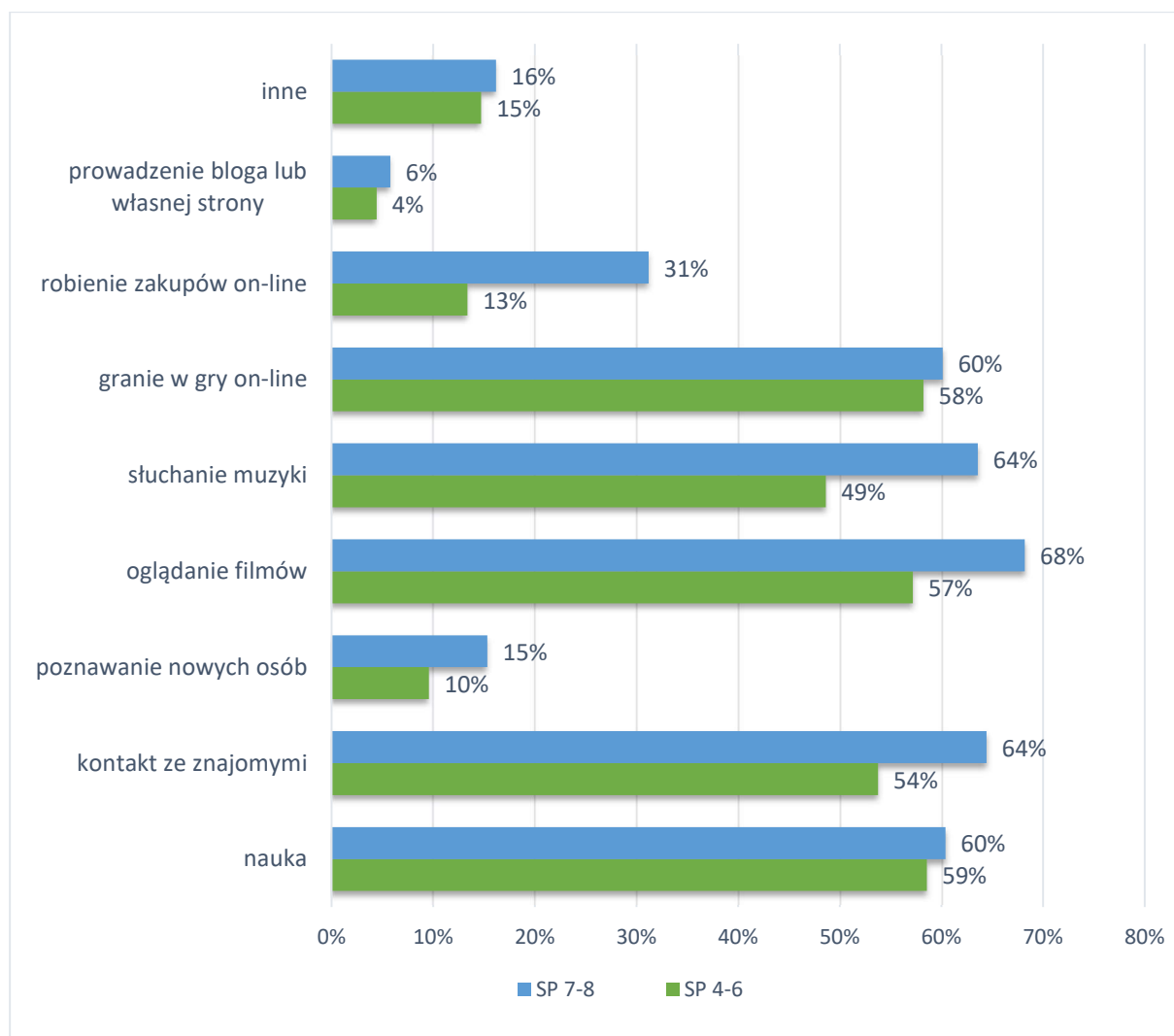

Oprócz powszechności używania przez dzieci i młodzież komputera i korzystania z internetu kolejnym ważnym elementem jest sposób jego wykorzystania. Korzystając z komputera i internetu uczniowie najczęściej poświęcają spędzony przed nim czas na: naukę (SP 4-6- 59%; SP 7-8- 60%), oglądanie filmów (SP 4-6- 57%; SP 7-8- 68%), kontakt ze znajomymi (SP 4-6- 54%; SP 7-8- 64%), słuchanie muzyki (SP 4-6- 49%; SP 7-8- 64%),

³¹ M. Rowicka, *E- uzależnienia...*, s. 43.

oraz granie w gry online (SP 4-6- 58%; SP 7-8- 60%). Zdecydowanie mniejszy odsetek wskazał na robienie zakupów online (SP 4-6- 13%; SP 7-8- 31%), poznawanie nowych osób (SP 4-6- 10%; SP 7-8- 15%), prowadzenie bloga lub własnej strony (SP 4-6- 4%; SP 7-8- 6%).

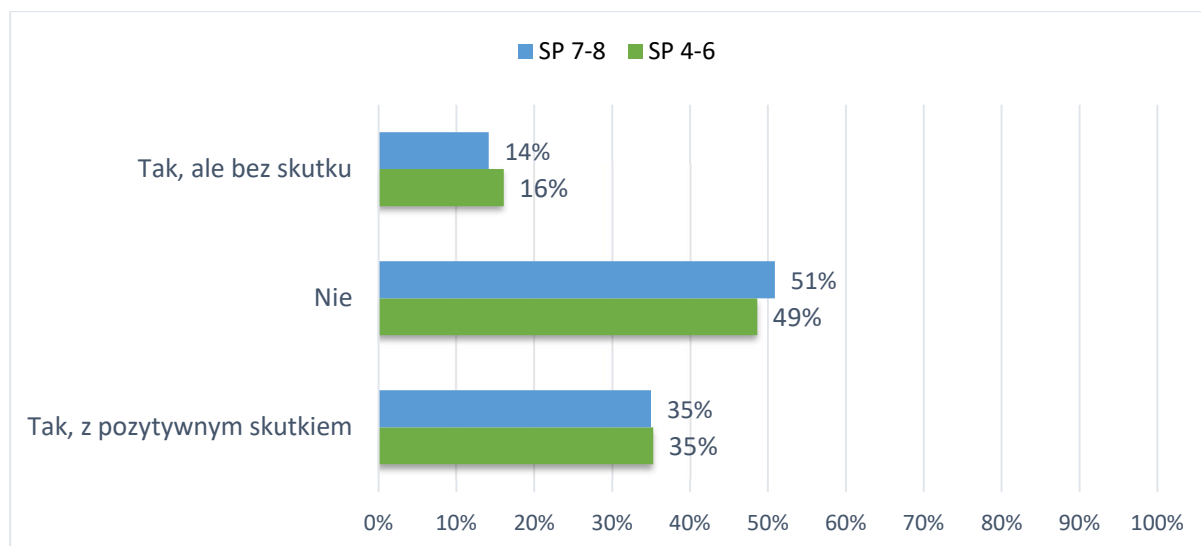
Wykres 74. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z komputera i Internetu?

Nowoczesne technologie komunikacyjne trwale i w nieodwracalny sposób zmieniły obraz współczesnej rzeczywistości. Wielu zwłaszcza młodych ludzi, nie wyobraża sobie życia bez stałego bycia online, używania telefonu komórkowego czy przynależności do portalu społecznościowego. Współcześnie dzieci, młodzież, dorośli ciągle są „podłączeni” do wynalazków digitalnego świata, traktując je jako naturalne środowisko zaspokajania potrzeb. Dlatego e-uzależnienie jest nasilającym się problemem, dotyczącym coraz młodszych użytkowników nowoczesnych technologii. E-uzależnienia nie dają tak szybko negatywnych efektów jak inne uzależnienia, ale powodują ogromne spustoszenie w każdym z obszarów życia osoby uzależnionej i jej rodziny.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, około połowa uczniów podejmowała już próby ograniczenia czasu poświęcanego na korzystanie z internetu (SP 4-6- 51%; SP 7-8- 49%), z czego 16% młodszych oraz 14% starszych uczniów przyznaje, że nie przyniosło to żadnego skutku.

Wykres 75. Czy podejmowałeś/aś próby ograniczenia czasu poświęcanego na „surfowanie” po Internecie?

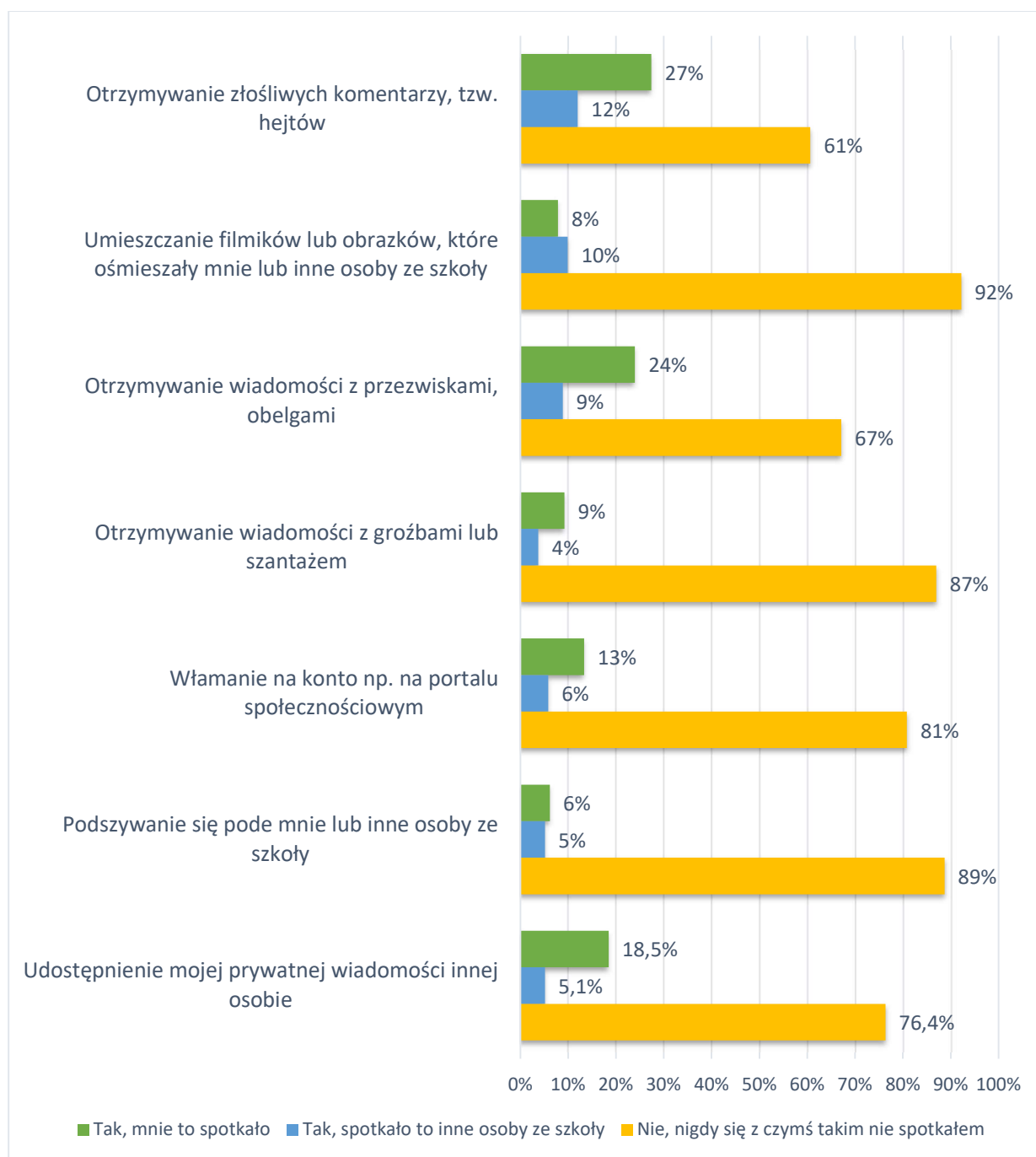

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W przeprowadzonym badaniu uzyskane zostały informacje na temat doświadczeń uczniów związanych z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że dzieciom i młodzieży w Gminie Jabłonna nie są obce zjawiska takie, jak ośmieszanie czy nękanie drugiej osoby za pośrednictwem internetu.

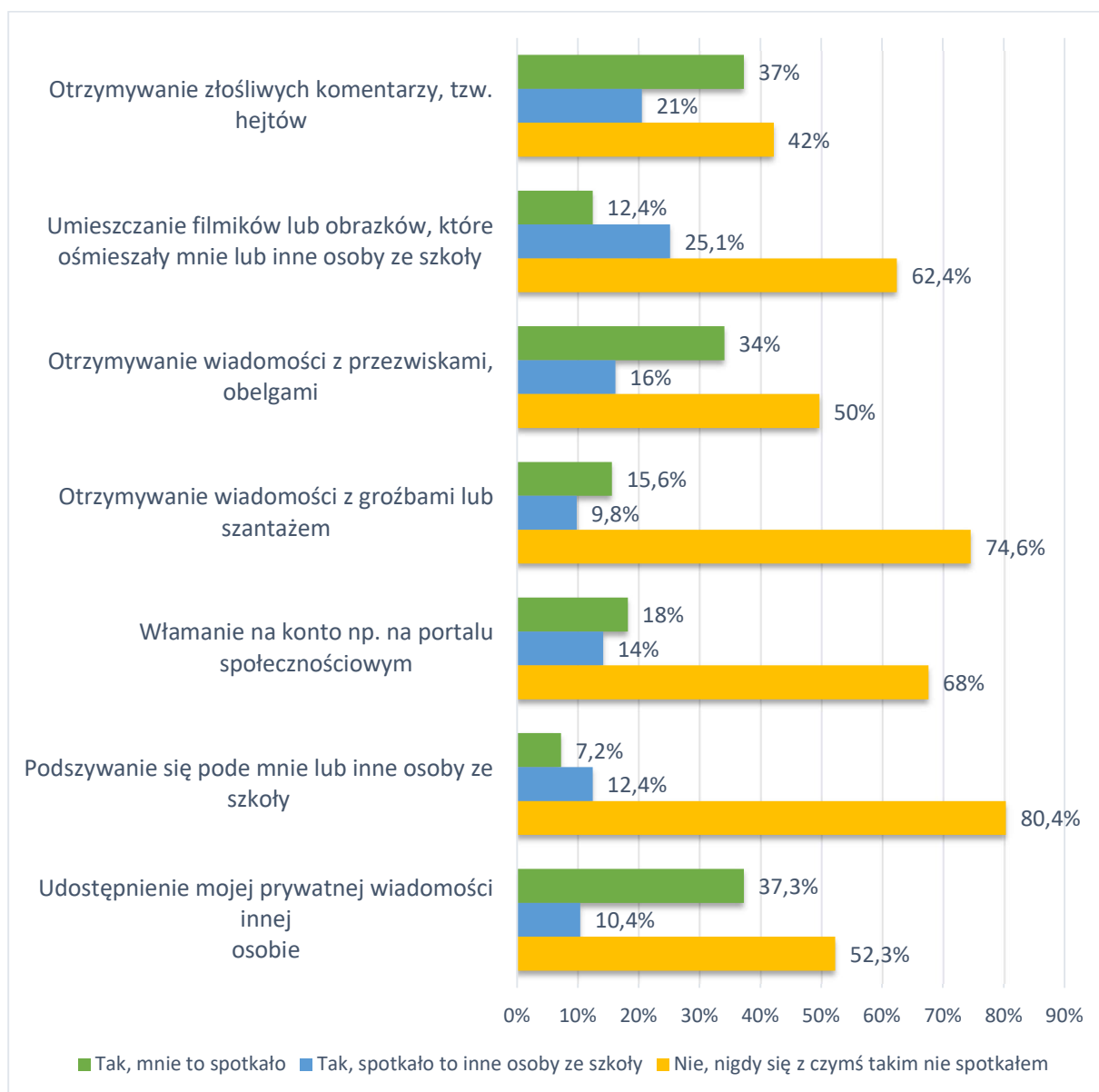
27% uczniów klas 4-6, a także 37% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie równie często **otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami** (SP 4-6 – 24%; SP 7-8- 34%), a nawet z **groźbami i szantażem** (SP 4-6 – 9; SP 7-8- 15,6%). Padali też **ofiarami udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie** (SP 4-6 – 18,5%; SP 7-8- 37,3%), **włamania na konto na portalu społecznościowym** (SP 4-6 – 13%; SP 7-8- 18%), **umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły** (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 12,4%) oraz **podszywania się po nich lub pod ich znajomych ze szkoły** (SP 4-6 – 6%; SP 7-8 – 7,2%).

Wykres 76. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.

Wykres 77. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.

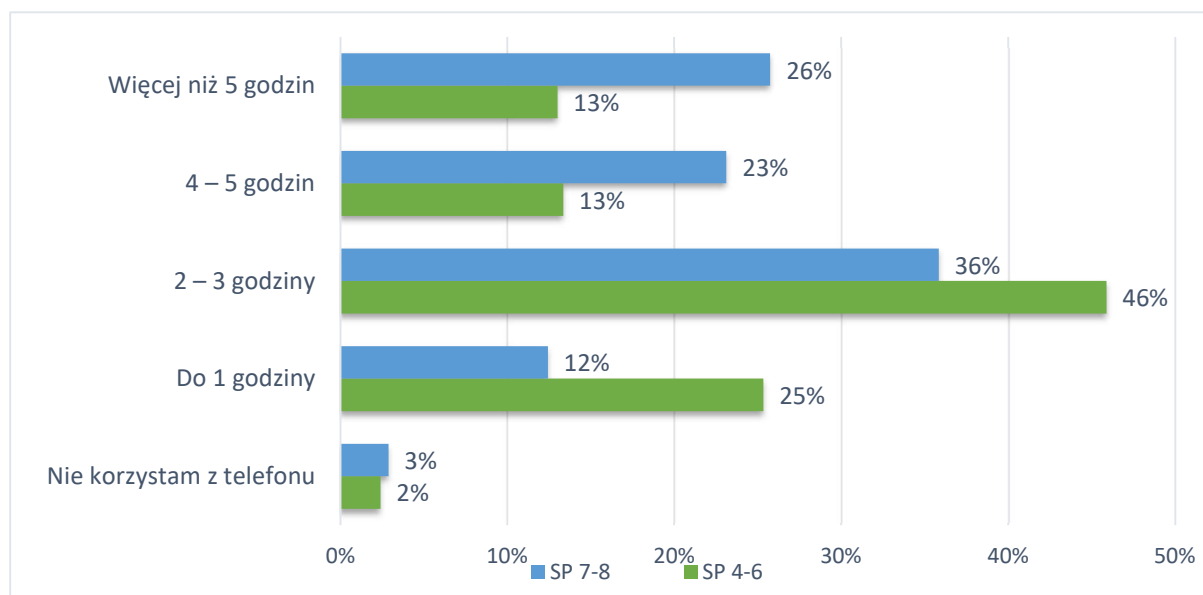
Wielość funkcji i aplikacji, jakie oferuje obecnie telefon komórkowy, sprawia, że komunikacja werbalna, będąca jego pierwotnym przeznaczeniem, schodzi na dalszy plan, a smartfon z dostępem do Internetu stał się narzędziem, za pomocą którego organizować możemy codzienne życie we wszystkich niemal aspektach: pracy, kontaktów towarzyskich, informacji, rozrywki, sportu, zakupów. Narzędzie to stało się wielu osobom niezbędne do tego stopnia, że nie potrafią bez niego funkcjonować; wzmożona intensywność użytkowania zaczyna nosić znamiona nadużywania, prowadząc do uzależnienia – fonoholizmu. Nadmierne używanie telefonu komórkowego to zjawisko bardzo powszechne, zwłaszcza wśród młodzieży. określenie „uzależnienie” od nałogowego używania telefonu komórkowego należy stosować

umownie, ponieważ w oficjalnych klasyfikacjach zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, ICD-10 jak i DSM-V nie wyodrębniono takiej kategorii zaburzeń.

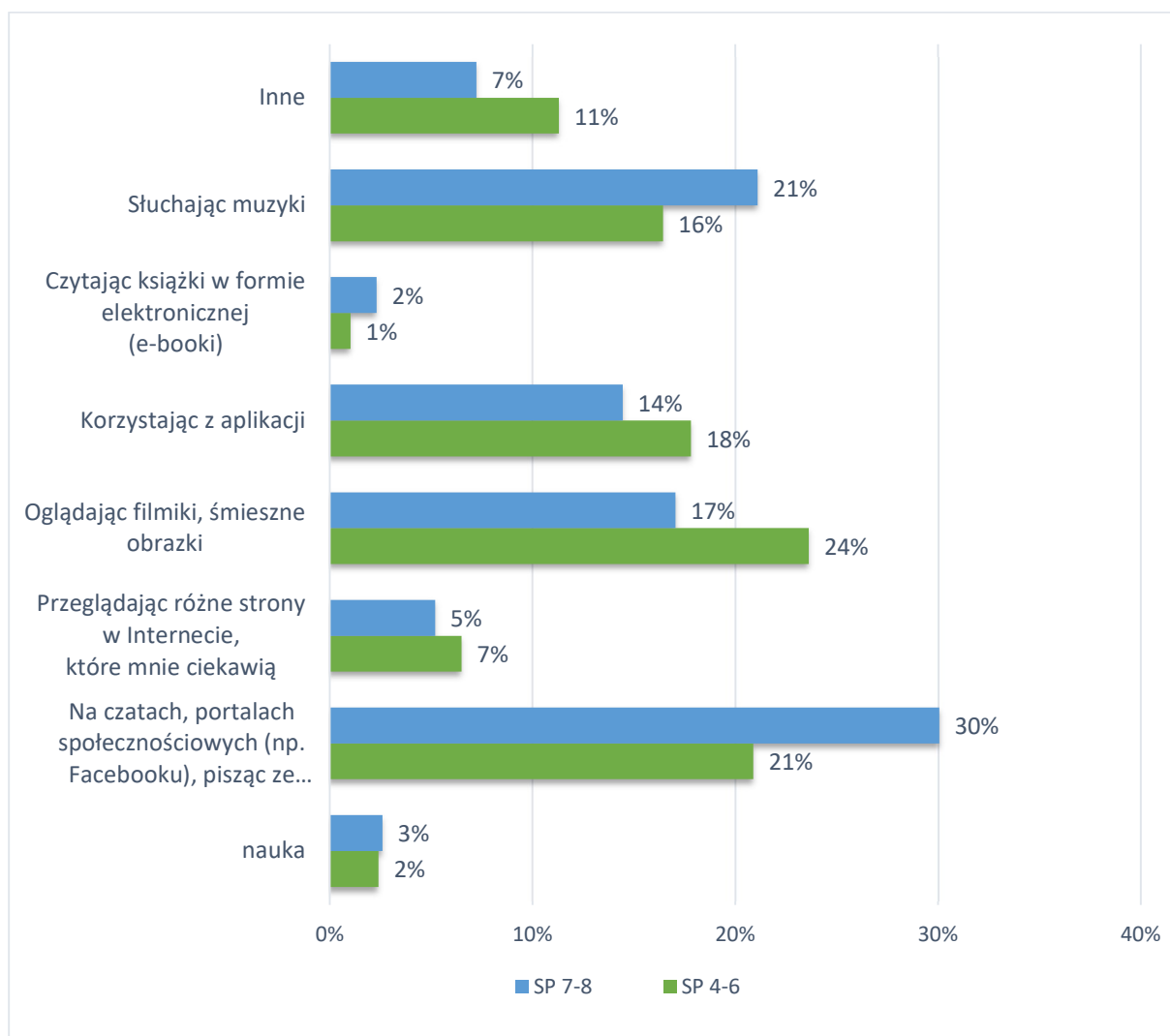
Jak wynika z przeprowadzonych badań, **46% uczniów klas 4-6 oraz 36% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie**. Znaczny niepokój budzi fakt, iż **26% uczniów klas 4-6 oraz aż 49% uczniów klas 7-8** deklaruje, że korzysta z telefonu **4 i więcej godzin dziennie**. Kolejno, uczniowie w ten sposób spędzają czas **około godziny (SP 4-6: 25%, SP 7-8: 12%)**. Nieznaczny odsetek uczniów przyznaje, że nie korzysta z telefonu: SP 4-6: 2%, SP 7-8- 3%.

Oprócz powszechności korzystania przez dzieci i młodzież ze smartfona kolejnym ważnym elementem jest sposób jego wykorzystania. Korzystając z telefonu komórkowego uczniowie najczęściej poświęcają spędzony przed nim czas na: czatach, portalach społecznościowych (SP 4-6- 21%; SP 7-8- 30%), oglądanie śmiesznych filmików i obrazków (SP 4-6- 57%; SP 7-8- 68%), kontakt ze znajomymi (SP 4-6- 24%; SP 7-8- 17%), słuchanie muzyki (SP 4-6- 16%; SP 7-8- 21%) oraz korzystanie z aplikacji (SP 4-6- 18%; SP 7-8- 14%). Zdecydowanie mniejszy odsetek wskazał na naukę (SP 4-6- 2%; SP 7-8- 3%), czytanie ebooków (SP 4-6- 1%; SP 7-8- 2%), czy przeglądanie ciekawych stron w internecie (SP 4-6- 7%; SP 7-8- %).

Wykres 78. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

Wykres 79. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z komputera i Internetu?

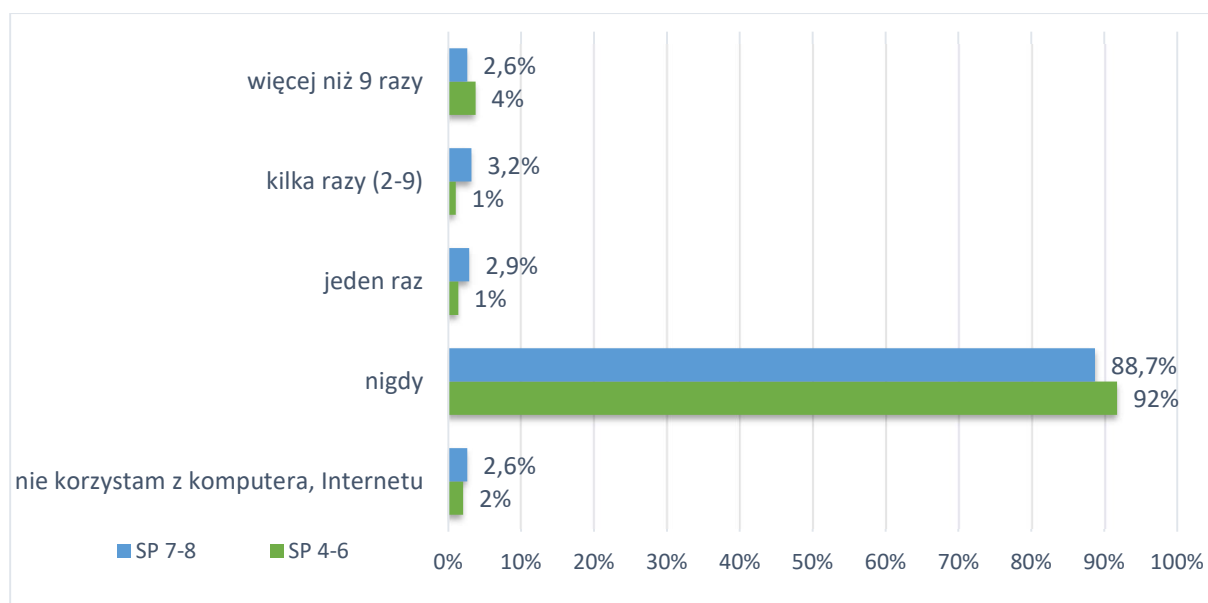

Hazard wydaje się rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie

konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)³².

Uczniowie z Gminy Jabłonna w większości nie mają doświadczeń związanych z grami internetowymi na pieniądze. Jednakże, 8% uczniów klas 4-6 oraz 11,3% uczniów klas 7-8 przyznało, że raz grało w tego rodzaju gry. Ponadto, 5% młodszych oraz 5,8% starszych uczniów grało już w gry internetowe na pieniądze kilka i więcej razy.

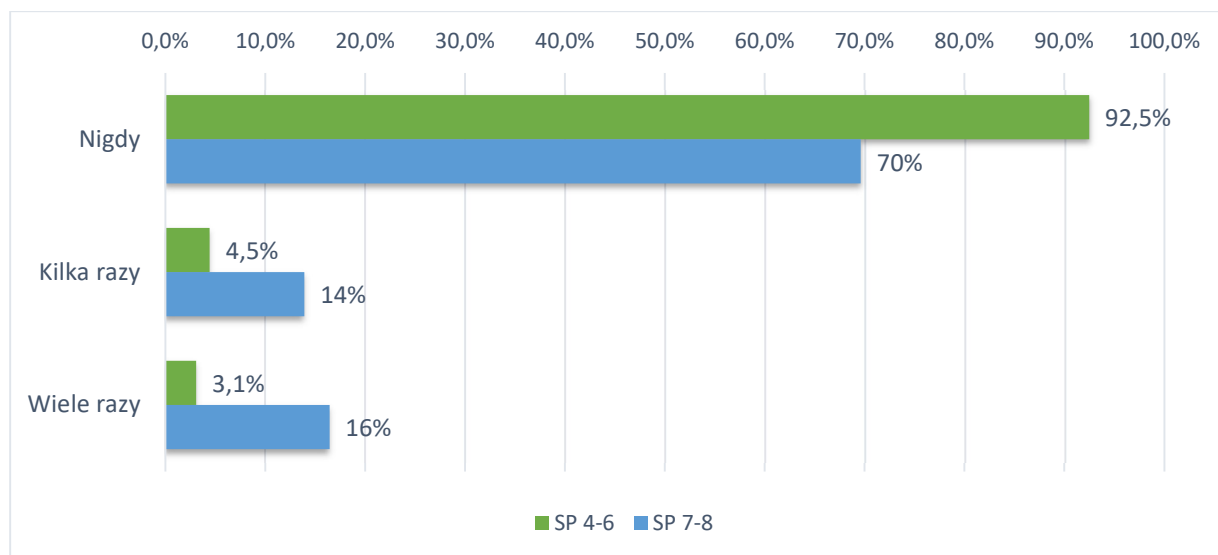
Wykres 80. Grałeś/aś w jakiejkolwiek gry Internetowe na pieniądze (np. poker)?

³² CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

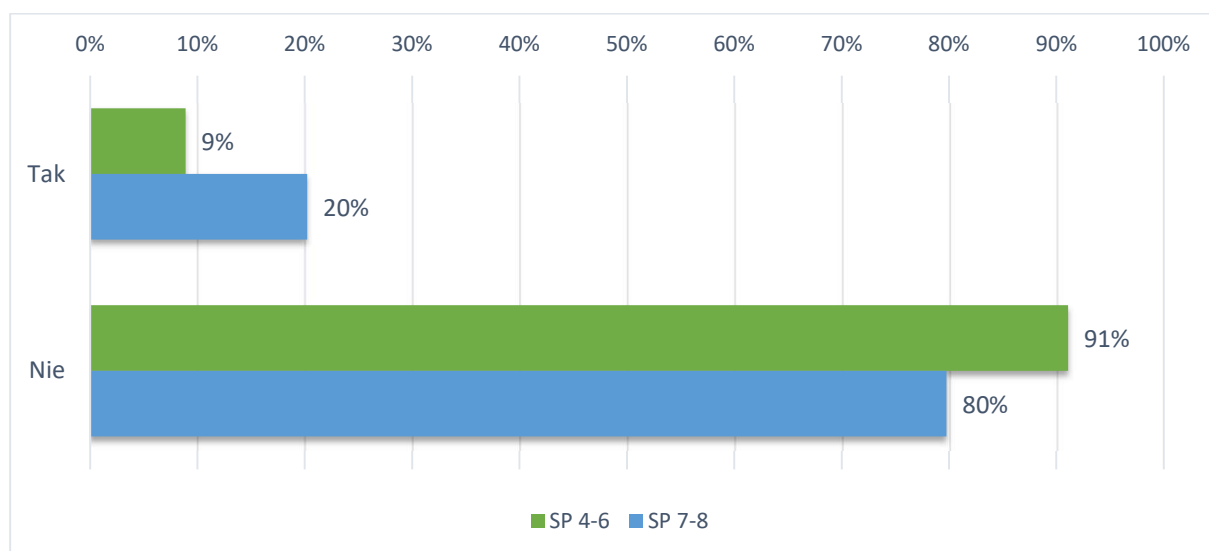
Jeżeli chodzi o konkursy polegające na wysyłaniu płatnych sms-ów, to w tego typu loterie grało 7,5% młodszych oraz aż 30% starszych badanych uczniów. Znaczny niepokój budzi, iż 3,1% uczniów klas 4-6 oraz 30% uczniów klas 7-8 deklaruje, że grało już w owe gry wiele razy.

Wykres 81. Czy brałeś/aś udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy?

Poza tym, 9% uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8 brało już udział w zakładach bukmacherskich.

Wykres 82. Czy brałeś udział w zakładach bukmacherskich (obstawianie wyników meczu, totolotek, zakłady dotyczące wyścigów konnych itp.)?

Powyższe wyniki wskazują, gry hazardowe są umiarkowanie popularne wśród dzieci i młodzieży z Gminy Jabłonna. Wraz z wiekiem wzrasta odsetek uczniów, którzy grają w gry na pieniądze.

Nowoczesne technologie komunikacyjne trwale i w nieodwracalny sposób zmieniły obraz współczesnej rzeczywistości. Wielu zwłaszcza młodych ludzi, nie wyobraża sobie życia bez stałego bycia online, używania telefonu komórkowego czy przynależności do portalu społecznościowego. Współcześnie dzieci, młodzież, dorośli ciągle są „podłączeni” do wynalazków digitalnego świata, traktując je jako naturalne środowisko zaspokajania potrzeb. Dlatego e-uzależnienie jest nasilającym się problemem, dotyczącym coraz młodszych użytkowników nowoczesnych technologii. E-uzależnienia nie dają tak szybko negatywnych efektów jak inne uzależnienia, ale powodują ogromne spustoszenie w każdym z obszarów życia osoby uzależnionej i jej rodziny. W zapobieganiu nadużywaniu Internetu, telefonu komórkowego istotną rolę odgrywa dom rodzinny i szkoła. Celem profilaktyki nie może być eliminacja z życia okazji do powstania uzależnienia np. wyrzucenie telefonu albo zabranie dziecku komputera, ale prawidłowe używanie nowych technologii.

Uczniowie z Gminy Jabłonna zostali także poproszeni o ocenę powszechności występowania niektórych uzależnień behawioralnych w ich otoczeniu. Za najbardziej powszechne uczniowie uznali uzależnienie od internetu oraz uzależnienie od smartfona. Natomiast jako najrzadziej występujące uzależnienie behawioralne badani ocenili uzależnienie od hazardu oraz zaburzenia odżywiania. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 12. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 4-6.

	<i>Popularne</i>	<i>Czasem występuje</i>	<i>Występuje bardzo rzadko</i>	<i>Nie występuje</i>
Zakupoholizm	9%	13%	18%	60%
Uzależnienie od Internetu (siecioholizm)	24%	24%	19%	33%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	4,8%	4,8%	7,9%	82,5%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzenioholizm)	8,6%	8,6%	12%	71%
Uzależnienie od smartfona	30,8%	19,5%	16,8%	32,9%

Tabela 13. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 7-8.

	<i>Popularne</i>	<i>Czasem występuje</i>	<i>Występuje bardzo rzadko</i>	<i>Nie występuje</i>
Zakupoholizm	17,3%	31,8%	19,9%	30,9%
Uzależnienie od Internetu (siecioholizm)	45%	29%	12%	14%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	4%	5%	22%	69%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzenioholizm)	19,9%	16,2%	22%	41,9%
Uzależnienie od smartfona	48,6%	27,8%	10,1%	13,6%

Przemoc w szkole

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

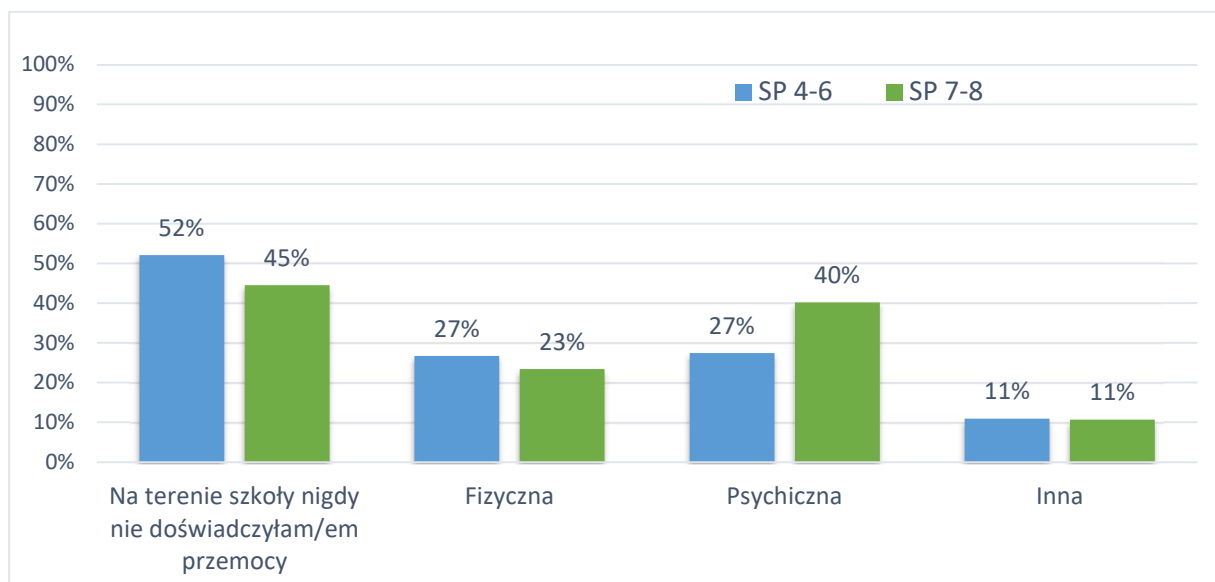
Przeprowadzone ankiety wśród uczniów Gminy Jabłonna pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W pierwszej kolejności uczniom wyjaśniono, czym jest przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) oraz psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Następnie zostali zapytani, o to, jakiego rodzaju przemocy doświadczyli w szkole ze strony rówieśników.

Jak wynika z przeprowadzonych badań ponad połowa badanych uczniów doświadcza przemocy w szkole ze strony rówieśników. Jeżeli chodzi, o **młodszych uczniów SP, to 52% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole, 27% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 27% z nich doświadczyło przemocy psychicznej, a 11% doświadczyło innych niż wskazane form przemocy.** W przypadku starszych uczniów SP, **45% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów, 23% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 40% przemocy psychicznej,**

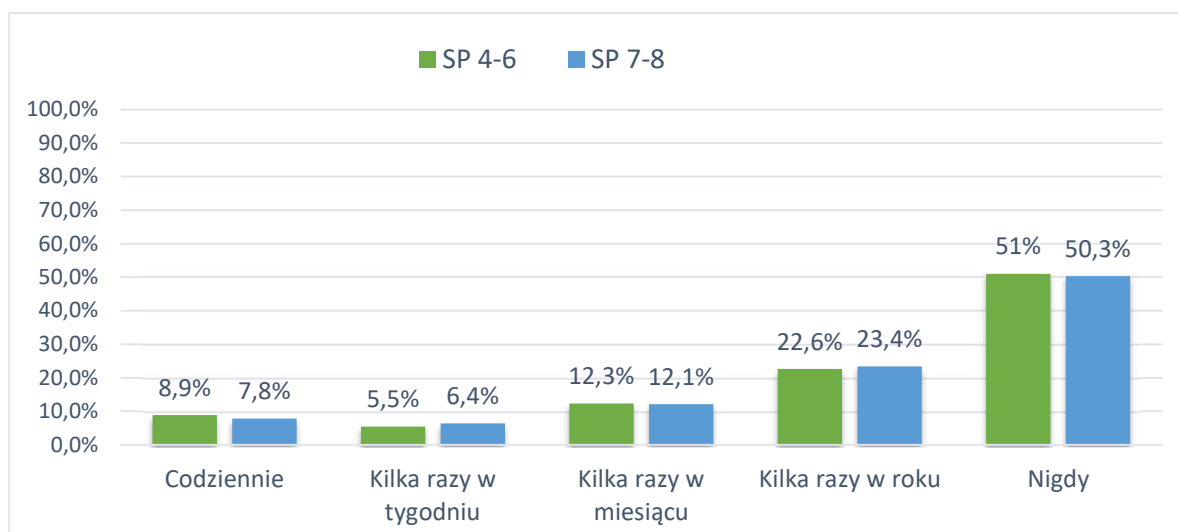
a 11% innej formy przemocy. Uzyskane wyniki wskazują, że pewien odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

Wykres 83. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).

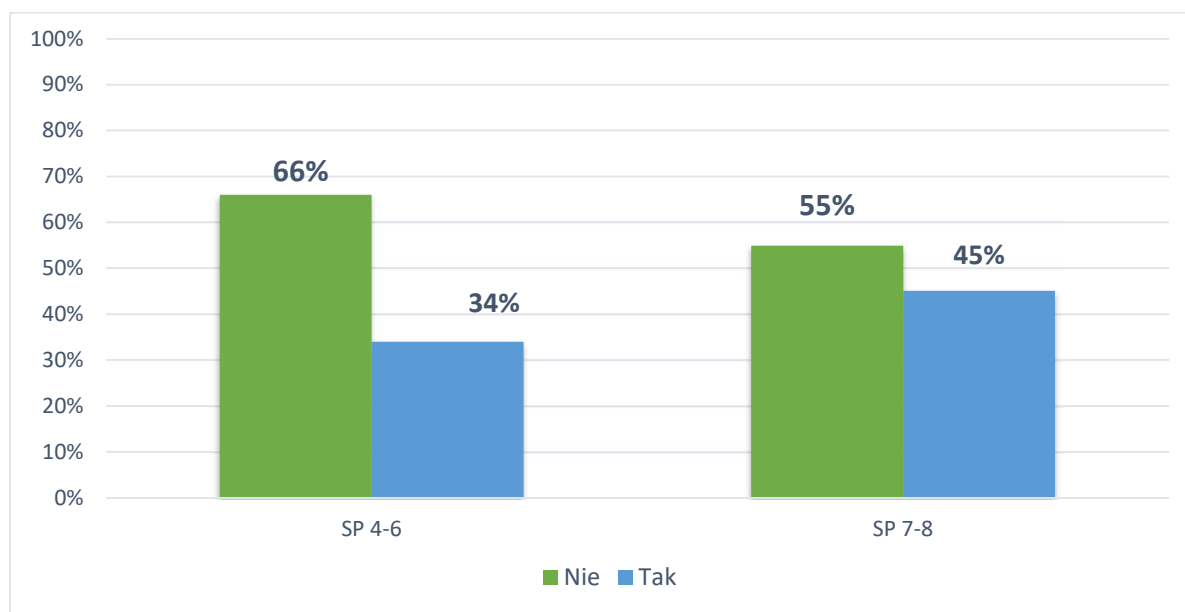
W kolejnym pytaniu **51%** uczniów klas 4-6 oraz **50,3%** uczniów klas 7-8 deklaruje, że **nie są ofiarami przemocy ze strony innych uczniów**. Część uczniów przyznaje, że **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 22,6%; SP 7-8 – 23,4%) oraz **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 12,3%; SP 7-8 – 12,1%) doświadcza w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Pewna część uczniów deklaruje, że doświadcza przemocy rówieśniczej w szkole **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 – 5,5%; SP 7-8 – 6,4%) lub **nawet codziennie** (SP 4-6- 8,9%; SP 7-8- 7,8%).

Wykres 84. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?

Badanych uczniów zapytaliśmy również o to, czy spotyka ich agresja słowna, a jeśli tak, to w jaki sposób na nią reagują. 34% uczniów klas 4-6 oraz 45% uczniów klas 7-8 wskazało, że takie sytuacje mają miejsce. Wśród reakcji na agresję słowną uczniowie wymieniali najczęściej: „nie reaguję”, „staram się ignorować”, „jest mi przykro”, „płaczę”, „odpowiadam tej osobie”, „przezywam”. Badani stosują zatem różne sposoby radzenia sobie z agresją słowną.

Wykres 85. Czy spotyka Cię agresja słowna?

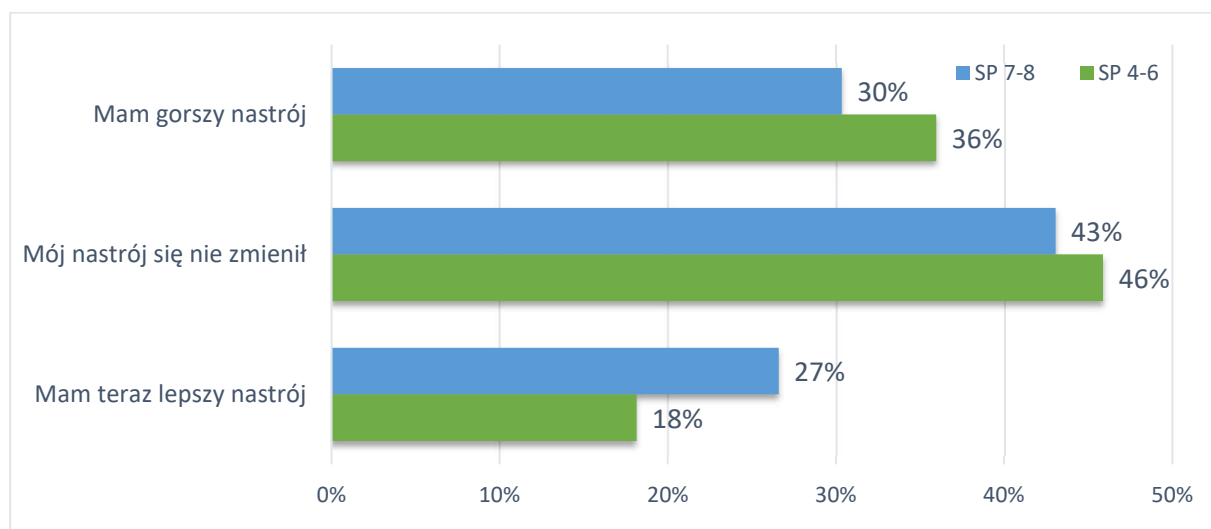
Wpływ pandemii Covid- 19 na zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży

Wybuch pandemii Covid-19 wywołał głębokie zmiany w dotychczasowym sposobie funkcjonowania. Długotrwała izolacja, nauka zdalna, związane z tym ograniczenie kontaktów z kolegami i koleżankami, a także obawy o zdrowie swoje i bliskich czy też żałoba po ich stracie – m.in. z takimi stresorami muszą zmagać się w trakcie pandemii dzieci i młodzieży, co negatywnie wpływa na stan psychiki wielu z nich. Świadczą o tym wyniki licznych badań oraz statystyki z wielu krajów świata, w tym także z Polski. W ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy psychiatrzy odnotowali częstsze występowanie depresji, stanów lękowych, zaburzeń nerwicowych, problemów ze snem i apetytem, a także zespołu stresu pourazowego (PTSD) wśród dzieci i młodzieży.

Wpływ pandemii na psychikę dzieci i młodzieży może przybierać bardzo różne formy - począwszy od utrzymującego się przez dłuższy czas gorszego samopoczucia, poprzez mniejsze lub większe problemy w relacjach z innymi lub nauką, aż po wystąpienie (lub nasilenie) objawów lęku uogólnionego, depresji czy też innego rodzaju (w tym m.in. aktów samobójczych) zaburzeń psychicznych.

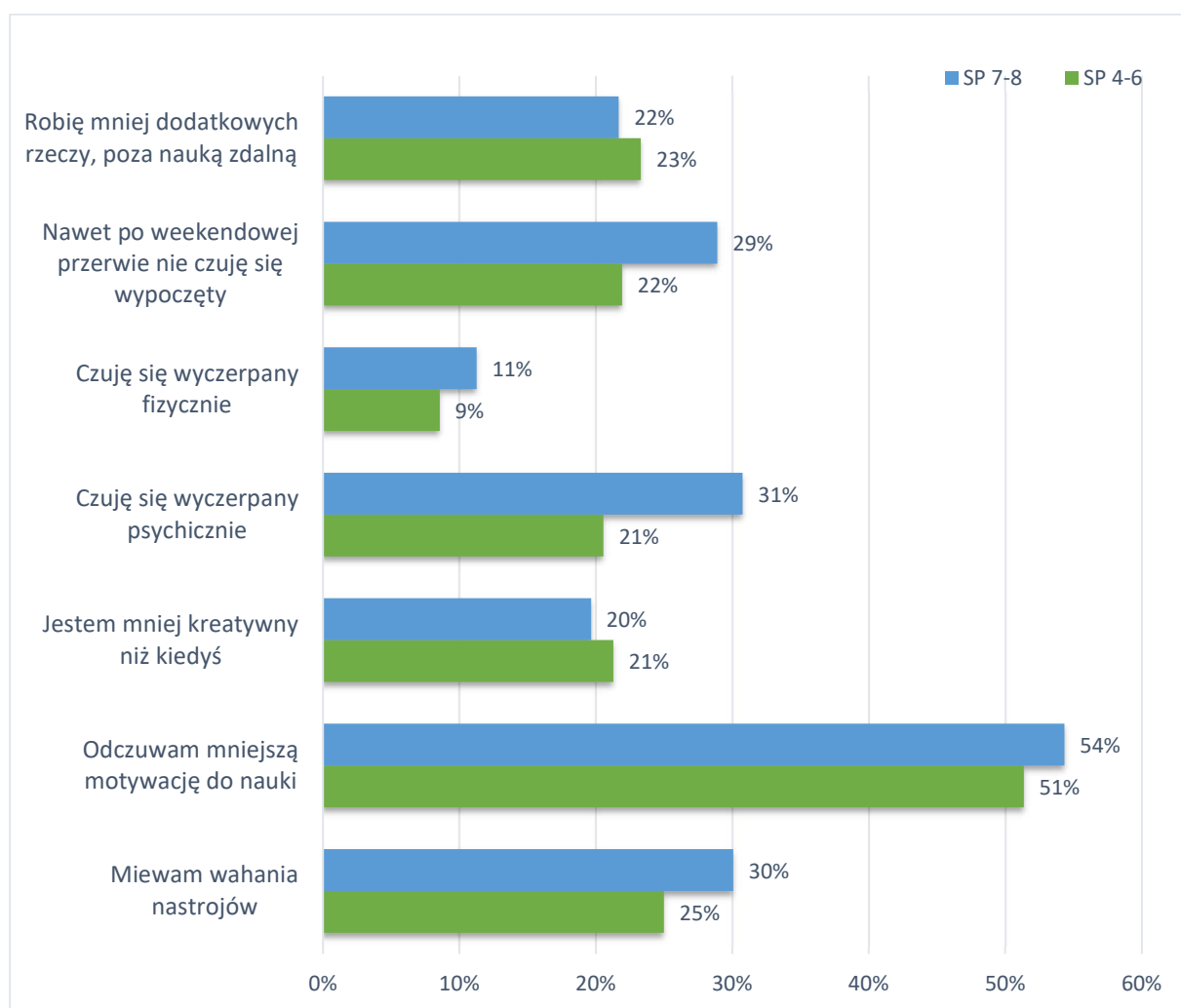
W przeprowadzonej ankiecie zapytaliśmy zatem, o to, jakie jest samopoczucie uczniów w porównaniu z okresem przed pandemią. **Znaczny odsetek badanych nie zaobserwował żadnych zmian (SP 4-6- 46%, SP 7-8- 43%), a niektórzy wskazują nawet na poprawę nastroju (SP 4-6- 18%, SP 7-8- 27%). Jednakże, 18% młodszych oraz 27% starszych uczniów szkół podstawowych przyznaje, że ich nastrój się pogorszył.**

Wykres 86. Jak jest Twoje samopoczucie w porównaniu z okresem sprzed pandemii?

Zdalna nauka to nic innego, jak edukacja w domu, na tak zwaną odległość. Z wykorzystaniem komputera oraz dostęp do Internetu. Uczniowie wraz z nauczycielem na lekcje łączą się poprzez platformę, dostępną w danej szkole. Zdalna nauka odbywa się w godzinach porannych, w takich samych, jak odbywałyby się lekcje stacjonarnie. Wraz z pandemią koronawirusa nauka online stała się koniecznością, a nie tylko opcją lub wygodą. Uczniowie z Gminy Jabłonna zostali zapytani o ich odczucia związane z edukacją zdalną. Ankietowani wskazywali, że odczuwają mniejszą motywację do nauki (SP 4-6- 51%; SP 7-8- 54%), a także miewają wahania nastrojów (SP 4-6- 25%; SP 7-8- 30%), są mniej kreatywni (SP 4-6- 21%; SP 7-8- 20%), czują się wyczerpani psychicznie (SP 4-6- 21%; SP 7-8- 31%), nie są w stanie wypocząć (SP 4-6- 22%; SP 7-8- 29%), robią mniej rzeczy dodatkowych (SP 4-6- 23%; SP 7-8- 22%), oraz czują się wyczerpani fizycznie (SP 4-6- 9%; SP 7-8- 11%).

Wykres 87. Jakie masz odczucia związane z edukacją zdalną?

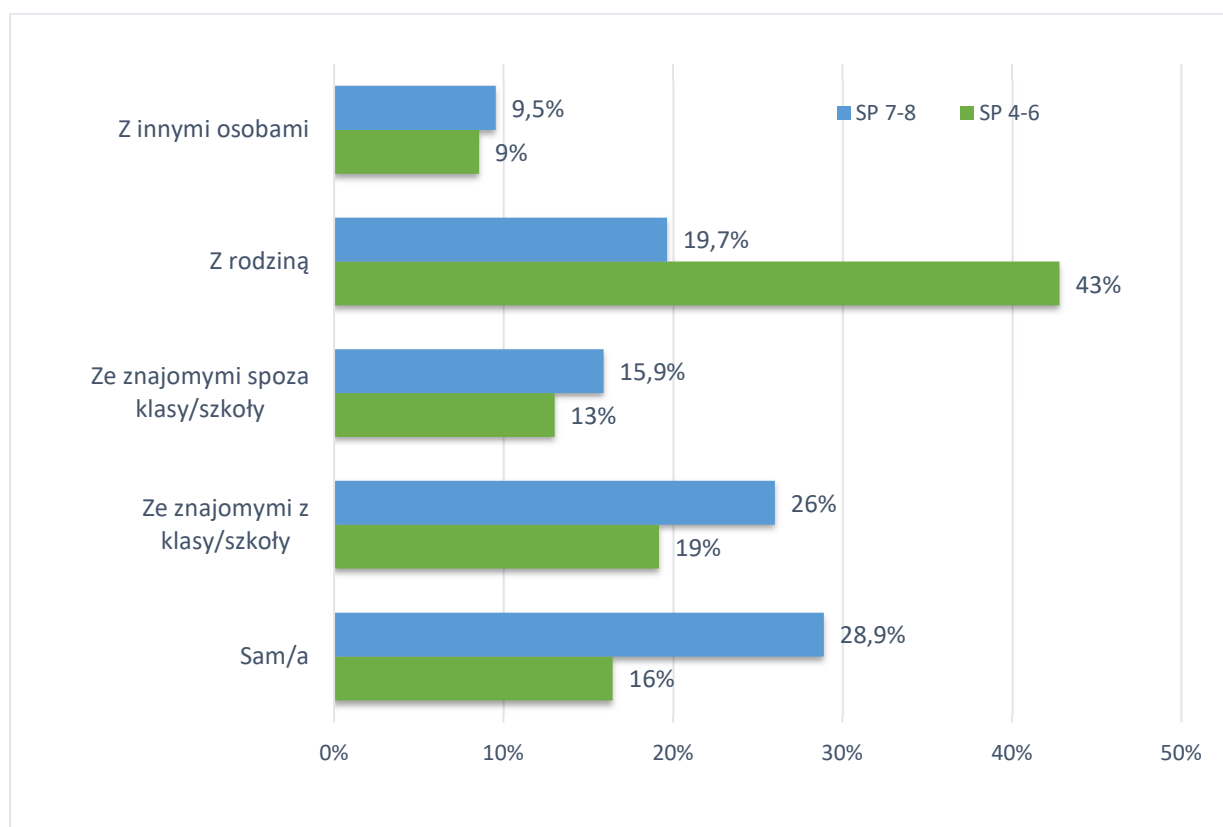
Uzyskane wyniki wskazują na konieczność ciągłego diagnozowania stanu psychicznego dzieci i młodzieży w szkołach ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy zdrowotnej. Istnieje także potrzeba objęcia dzieci i młodzieży wszechstronnym wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym w różnorodnych formach i na jak najszerszą skalę (pomocą należy całą populację dzieci i młodzieży).

Czas wolny

W przeprowadzonej ankiecie zbadano również, w jaki sposób czas wolny spędzają uczniowie szkół podstawowych na terenie Gminy Jabłonna.

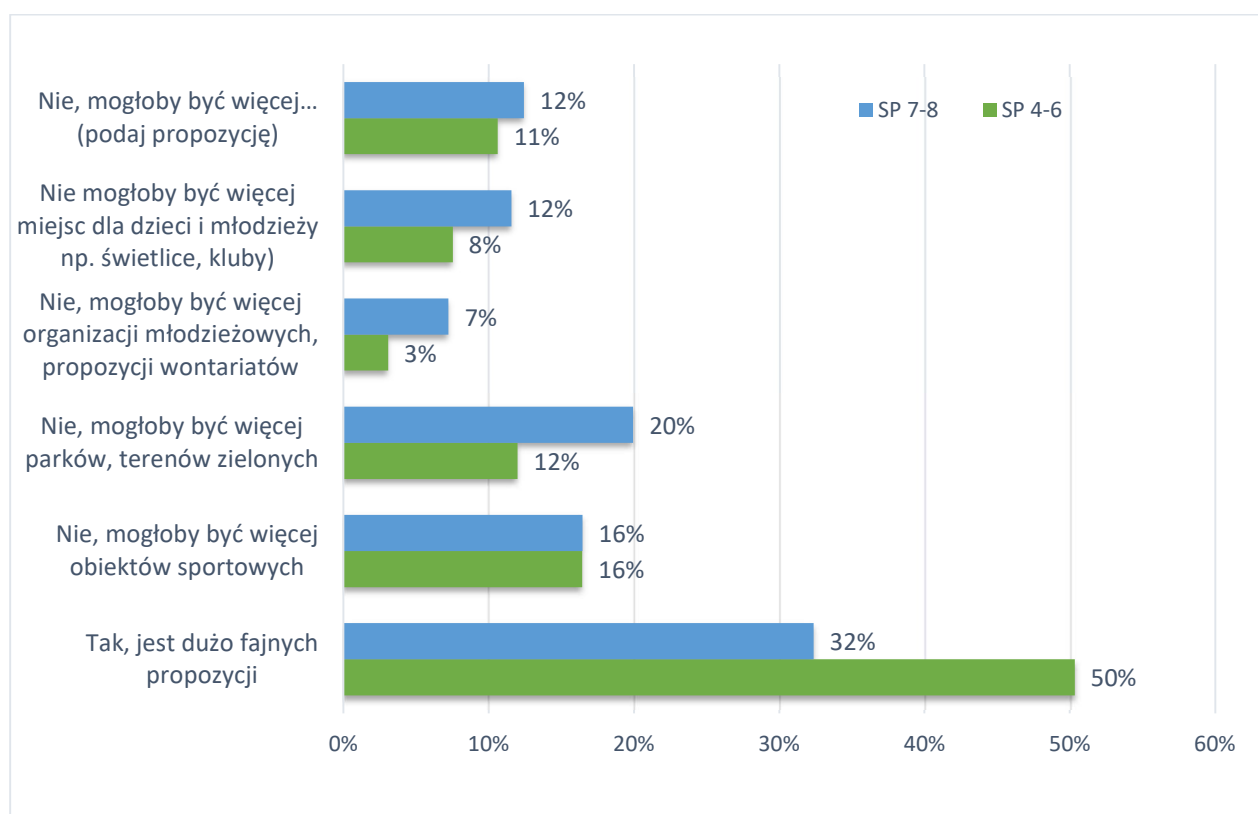
Uczniowie z Gminy Jabłonna **najczęściej spędzają czas wolny ze znajomymi z klasy/ szkoły (SP4-6: 19%, SP 7-8: 26%), w towarzystwie rodziny (SP 4-6: 43%, SP 7-8: 19,7%)** lub też **w samotności (SP 4-6: 16%, SP 7-8: 28,9%)**. Część uczniów spędza ten czas **ze znajomymi spoza klasy/szkoły (SP 4-6: 13%, SP 7-8: 15,9%), z innymi osobami niż wymienione w ankiecie (SP 4-6: 9%, SP 7-8: 9,5%)**. Wyniki badań wskazują, że wraz z wiekiem maleje ilość czasu spędzanego z rodziną, natomiast wzrasta ilość czasu spędzanego ze znajomymi spoza klasy/szkoły.

Wykres 88. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

Znaczny odsetek badanych uczniów z Gminy Jabłonna uważa, że w okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego: SP 4-6: 50%, SP 7-8: 32%. Jednakże 16% uczniów klas 4-6 oraz 16% uczniów klas 7-8 uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych, a 12% uczniów klas 4-6 i 20% uczniów klas 7-8, przyznaje że mogłoby być więcej terenów zielonych. Z kolei 8% młodszych i 12% starszych uczniów wskazuje, że powinno być więcej miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży. Natomiast 3% uczniów klas 4-6 i 7% uczniów klas 7-8 wskazuje, że brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów. Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w okolicy brakuje skate parków, kawiarni, czy wszystkiego z wyżej wymienionych.

Wykres 89. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?

Podsumowanie części diagnostycznej

Podsumowanie badań ankietowych

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Gminie Jabłonna można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców Gminy Jabłonna

- ✓ Prawie wszyscy mieszkańcy pozytywnie oceniają możliwości i warunki spędzania czasu wolnego na terenie Gminy.
- ✓ Jeżeli chodzi o czystość środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Jabłonna, to w subiektywnej ocenie większości mieszkańców jest ona zadowalająca.
- ✓ Uzależnienie od alkoholu jest wśród mieszkańców na średnim poziomie ryzyka większość badanych mieszkańców spożywa dość często spożywa alkohol- 72% zadeklarowało, że pije go kilka razy w miesiącu lub częściej, jednak żaden z badanych nie wskazał, że spożywa go codziennie. Badani deklarują w większości, iż jednorazowo nie spożywają znacznych ilości alkoholu. Żaden z ankietowanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.
- ✓ Palenie wyrobów tytoniowych jest wśród dorosłych mieszkańców Gminy Jabłonna popularnym nałogiem. Żaden z badanych nie odpowiedział, że nie pali obecnie wyrobów papierosowych okazjonalnie, czy też nałogowo.
- ✓ W zasadzie wszyscy badani twierdzą, że nie mają w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Wskazuje to na pozytywną tendencję w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych takich, jak narkotyki czy dopalacze, jednakże nie wyklucza to występowania tego rodzaju uzależnień wśród mieszkańców Gminy Jabłonna. Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania owych substancji, to badani również twierdzą, że nie wiedzą, gdzie można nabyć tego typu substancje.
- ✓ Problemem w środowisku lokalnym Gminy Jabłonna jest uzależnienie od komputerów i Internetu. Aczkolwiek, żaden z badanych nie wskazał, że ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia). Prawie wszyscy mieszkańcy oceniają swój poziom wiedzy na temat praw użytkowników w internecie oraz ochrony danych osobowych w Internecie, jako wystarczający.

- ✓ Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Jabłonna jest na niskim poziomie ryzyka. Wszyscy respondenci wskazują, że nie grali nigdy w żadne z gier na pieniądze. Poza tym, większość mieszkańców Gminy Jabłonna ma świadomość, że zbyt częste granie w gry hazardowe prowadzi do uzależnienia.
- ✓ Mieszkańcy Gminy Jabłonna za najbardziej rozpowszechnione uzależnienia w środowisku lokalnym uznali nikotynizm, alkoholizm, zakupoholizm oraz zaburzenia odżywiania. Żaden z badanych nie dostrzega potrzeby realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o braku wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji oraz uzależnieniom behawioralnym i rozpowszechniania wiedzy o konsekwencjach jakie za sobą niosą. Aczkolwiek, kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.
- ✓ Wszyscy badani wskazali, że nie mają w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy w rodzinie. Dodatkowo, żaden z respondentów nie wskazał, że padł kiedykolwiek ofiarą przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony członka swojej rodziny. Należy jednak pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doznających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc. . Uzyskane wartości pozwalają sądzić, że część mieszkańców Gminy Jabłonna może przejawiać postawy wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania. Należałoby jednak zwrócić większą uwagę na rozpowszechnianie informacji na temat tego, że stosowania kar cielesnych jest zakazane przez prawo oraz tego, jakie negatywne konsekwencje niesie za sobą stosowanie kar cielesnych

względem dzieci. Dodatkowo, żaden z badanych nie posiada wiedzy na temat instytucji, do których należy się zwrócić, by pomóc osobie, która jest ofiarą przemocy w rodzinie. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

- ✓ Żaden z ankietowanych nie zauważył negatywnych zmian w swoim nastroju w wyniku izolacji spowodowanej pandemią Covid-19, aczkolwiek większość respondentów zaobserwowało negatywne zmiany w zachowaniu swoich dzieci. Ważne jest więc, aby w najbliższej perspektywie czasowej położyć większy nacisk na aspekt zdrowia psychicznego, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Istotne będzie tutaj wzmocnienie systemów pomocy: społecznej i socjalnej dla mieszkańców, którzy na skutek pandemii znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej oraz psychicznej oraz diagnoza i wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży.

2. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

- ✓ Ankieta wykazała, próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie na terenie Gminy Jabłonna nie zdarzają się zbyt często.
- ✓ Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach może stanowić częsty problem.
- ✓ Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż większość sprzedawców odpowiedzialnie podchodzi do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, a zdecydowana większość poważnie traktuje ten zakaz. Mimo wszystko, w zestawieniu tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach na terenie Gminy Jabłonna zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.
- ✓ Prawie wszyscy sprzedawcy ocenili funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu, jako raczej i bardzo dobrą.
- ✓ Jeżeli chodzi o wzrost sprzedaży alkoholu podczas pandemii COVID-19, to 1/5 ankietowanych sprzedawców zauważyła taką tendencję.

3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

- ✓ Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Jabłonna jest na średnim poziomie ryzyka- inicjację alkoholową ma za sobą 6,2% badanych uczniów klas 4-6 oraz 8,7% uczniów klas 7-8. Wraz z wiekiem rośnie odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową.
- ✓ Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na picie okazjonalne w towarzystwie rodziny lub podczas spotkań ze znajomymi. Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta.
- ✓ Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą. Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży powinny mieć zarówno charakter edukacyjny, jak i dostarczać im alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
- ✓ Badania wykazały, że pewien odsetek badanych uczniów pali wyroby tytoniowe. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 5% uczniów klas 4-6 oraz 10,1% uczniów klas 7-8. Palenie wyrobów tytoniowych jest więc równie popularne wśród młodych mieszkańców gminy, co spożywanie alkoholu. Jednocześnie niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- ✓ Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków- 10% uczniów klas 4-6 oraz 16,8% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

Ponadto, 3% uczniów klas 4-6 oraz 2% uczniów klas 7-8 przyznało, że mają już za sobą inicjację narkotykową. Poza tym, badani w większości twierdzą, że nie wiedzą, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku. Należy zwrócić uwagę również na profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

- ✓ Kolejnym zauważalnym problemem wśród młodych mieszkańców gminy są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku rówieśniczym. Niektórzy z uczniów nawet kilka razy w tygodniu oraz codziennie doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej ze stronnych swoich kolegów i koleżanek w szkole. Otrzymane wyniki powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy, autoagresji oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. To przede wszystkim dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy rówieśniczej. Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.
- ✓ Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego czy graniu w gry komputerowe. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 4 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych

lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

- ✓ Już 27% uczniów klas 4-6 oraz 37% uczniów klas 7-8 doświadczyło zjawiska „hejtowania” w przestrzeni internetowej. Uczniowie padali również ofiarami wielu innych działań z zakresu cyberprzemocy. W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
- ✓ Problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych. Gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.
- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań część badanych uczniów nie potrafi zagospodarować swojego czasu wolnego. Uczniowie często spędzają czas wolny przed komputerem czy korzystając ze smartfonów, przeznaczając go na oglądanie filmów, seriali, korzystanie z portali społecznościowych. Część badanych uczniów przyznaje, że w okolicy brakuje atrakcyjnych propozycji spędzania czasu wolnego, takich jak obiekty sportowe, tereny zielone, organizacje młodzieżowe. Należy poświęcić więcej uwagi ofercie zajęć oraz oddziaływań skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie gminy. Może istnieć potrzeba szerszego zdiagnozowania zasygnalizowanego problemu.
- ✓ Powrót dzieci do szkół po okresie izolacji wywołanej pandemią Covid-19 rodzi jeszcze większą konieczność ciągłego diagnozowania stanu psychicznego dzieci i młodzieży w szkołach ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy zdrowotnej. Istnieje także potrzeba objęcia dzieci i młodzieży wszechstronnym wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym w różnorodnych formach i na jak najszerszą skalę (pomocą należy całą populację dzieci i młodzieży).

- ✓ Uczniowie w Gminie Jabłonna deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.

Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedna z najbardziej popularnych i rozpowszechnionych metod analitycznych. Jej nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów: *Strengths*- Mocne (silne) strony; *Weaknesses*- Słabe strony; *Opportunities*- Szanse; *Threats*- Zagrożenia.

Analiza SWOT przeważnie wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia, oraz potencjału wewnętrznego stanowi zbiór informacji, na podstawie których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Jabłonna przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w mieście, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, • aktywność organizacji pozarządowych oraz nieformalnych grup funkcjonujących na terenie gminy, • dobre połączenie komunikacyjne, • dobry dostęp do edukacji podstawowej i opieki przedszkolnej,	• brak mieszkań chronionych, • wzrost osób długotrwale bezrobotnych, • niski poziom wykształcenia części mieszkańców, • zbyt niskie wynagrodzenie pracowników, • niska stopa życiowa części mieszkańców, • brak placówki działającej w formie interwencji kryzysowej,

• aktywna działalność Gminnego Centrum Kultury; • aktywna działalność Ośrodka Sportu i Rekreacji, • dobrze rozwinięta, stale modernizowana baza sportowa i oświatowa, • wykwalifikowani pracownicy GOPS, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA, stale podnoszący swoje kwalifikacje, • funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom z dostępnością pomocy psychoterapeutycznej, • realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, • realizacja programów osłonowych, • efektywna praca asystenta rodziny, • system stypendialny dla dzieci, • zapewnienie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy, • odpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.	• ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, • niska atrakcyjność ofert pracy, w szczególności skierowanych do ludzi młodych, • brak inicjatywy do podjęcia leczenia ze strony osób uzależnionych, • brak żłobków publicznych na terenie gminy.
--	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
- wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, - spadający wskaźnik bezrobocia na terenie gminy, - możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, - wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, - działania gminy wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców, - rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, - promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży (w tym liczne działania z zakresu profilaktyki uzależnień skierowane do mieszkańców miasta), - spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, - korzystna atmosfera wychowawcza oraz środowisko szkolne, - niska popularność substancji psychoaktywnych w opinii dorosłych mieszkańców	- wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, - rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki, - zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy, - niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, - wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, - rosnący wraz z wiekiem odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową, narkotykową i tytoniową, - występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, - ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji, - postępujące zjawisko przemocy szkolnej i agresji, a także autoagresji wśród dzieci i młodzieży,

	• negatywny wpływ pandemii Covid- 19 na sytuację społeczno- gospodarczą oraz kondycję zdrowia psychicznego, • przyzwolenie dorosłych na spożywanie alkoholu przez dzieci, • zjawisko cyberprzemocy.
--	---

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE JABŁONNA NA LATA 2022-2026

Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Jabłonna pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2022 – 2026, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- misję gminy- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Misja Gminy Jabłonna na lata 2022-2026 brzmi:

Gmina Jabłonna zapewnia mieszkańcom wysoką jakość usług społecznych oraz sprzyjające warunki do rozwoju lokalnego kapitału społecznego, a także skutecznie przeciwdziała marginalizacji i patologiom społecznym.

Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte, a mieszkańcy zostaną zaktywizowani do samodzielnego i konstruktywnego rozwiązywania pojawiających się problemów. Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Prognozowane działania przyczynią się do:

- ✓ poprawy stanu zdrowia i sprawności fizycznej, a także zapewnienia wykwalifikowanej opieki dla osób zależnych, w szczególności osób starszych, niepełnosprawnych oraz długotrwale chorych,
- ✓ inkluzji społecznej osób starszych,
- ✓ aktywizacji zawodowej i społecznej rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami,
- ✓ zwiększenia dostępu do specjalistycznych usług z zakresu działalności prawnej, psychologicznej i opiekuńczej dla osób w trudnej sytuacji,
- ✓ redukcji przyczyn i skutków uzależnień,
- ✓ umożliwienia dogodnych warunków kształcenia i zaspokojenia potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży,
- ✓ sprawnego identyfikowania przypadków przemocy w rodzinie, zapewnienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz skutecznego oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie,
- ✓ zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego najuboższym mieszkańcom gminy,
- ✓ podniesienia kompetencji i potencjału osób, ubiegających się o zatrudnienie,
- ✓ poniesienia kompetencji rodzicielskich, w szczególności w rodzinach przejawiających trudności opiekuńczo- wychowawcze,
- ✓ zwiększenia świadomości w zakresie uzależnień, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
- ✓ zwiększenia świadomości na temat zdrowia psychicznego,
- ✓ ograniczenia negatywnych skutków społecznych pandemii Covid-10.
- ✓ podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców o podejmowanych przez samorząd działaniach i zamierzeniach,
- ✓ aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców miasta.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Jabłonna poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Realizacja strategii

Cele i kierunki działań

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022 - 2026* opierać będzie na realizacji pięciu celów strategicznych:

1. CEL STRATEGICZNY: Doskonalenie systemu wspierania rodziny i dziecka.

I CEL OPERACYJNY – Pomoc rodzinom we właściwym pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przejawiających trudności w ich wypełnianiu.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wspierania Rodziny;
- Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin;
- Systematyczna współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami;
- Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i aktywnych form pomocy dziecku i rodzinie;
- Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów;
- Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz innych form wsparcia rodzinom będącym w kryzysie;
- Szkolenia i warsztaty dla rodziców wzmacniające ich kompetencje wychowawcze;
- Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo;

- Zapewnienie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
- Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez wsparcie asystenta rodziny i pracownika socjalnego.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- ✓ liczba rozpowszechnionych informacji,
- ✓ liczba szkoleń i warsztatów dla rodziców podnoszących ich kompetencje rodzicielskie,
- ✓ liczba osób biorących udział w szkoleniach z zakresu kompetencji rodzicielskich,
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa,
- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,
- ✓ liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny,
- ✓ liczba rodzin objętych pomocą pracowników socjalnych,
- ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do wysokiej jakości kształcenia i wszechstronnego rozwoju.

- Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi;
- Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę);
- Tworzenie oferty i infrastruktury aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym w obszarze kultury, sportu i rekreacji;
- Realizacja systematycznych zajęć profilaktycznych dla młodzieży w aspekcie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji, uzależnieniom behawioralnym oraz promujących zdrowy styl życia; kontynuacja realizowanych rekomendowanych programów profilaktycznych w szkołach;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej i obiektów edukacyjnych;
- Rozwój zajęć pozalekcyjnych kształtujących postawy kreatywne i aktywne dzieci i młodzieży
- Realizacja programów podnoszących wiedzę i kwalifikacje nauczycieli celem podniesienia jakości i poziomu nauczania;
- Organizowanie konkursów, zawodów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież, w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- Prowadzenie warsztatów dla dzieci i młodzieży na temat agresji, konfliktów i przemocy rówieśniczej;
- Prowadzenie kampanii profilaktycznych i innych działań (np. konkursy, spektakle, ogłoszenia, zaproszenia na ważne wydarzenia) skierowanych do dzieci i młodzieży;
- Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka;
- ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;
- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- ✓ liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych;
- ✓ liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i edukacyjnych;
- ✓ średnie wyniki nauczania w szkołach (%);
- ✓ liczba obiektów szkolnych wyposażonych w nowy sprzęt i narzędzia edukacyjne;
- ✓ liczba działań aktywizujących dzieci i młodzież w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- ✓ liczba przeprowadzonych warsztatów dla dzieci z zakresu umiejętności społecznych;
- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli z zakresu doskonalenia zawodowego;
- ✓ liczba programów profilaktycznych z zakresu uzależnienia od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz promujących zdrowy styl życia;
- ✓ liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

2. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

I CEL OPERACYJNY– Zapobieganie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na terenie Gminy Jabłonna,
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego;
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie;
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznych narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba założonych Niebieskich Kart;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba osób korzystających z punktu konsultacyjnego;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba akcji społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA, ZI.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL OPERACYJNY: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Jabłonna;
- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach oraz promowanie zdrowego stylu życia;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;
- Współpraca z innymi podmiotami na rzecz prowadzenia działań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych;
- Wspieranie placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. Współpraca z grupami samopomocowymi AA, Al-anon;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej na terenie gminy oraz pojawiania się nowych rodzajów uzależnień;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba grup wsparcia dla osób uzależnionych z terenu gminy,
- ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych,
- ✓ liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia;
- ✓ liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

3 CEL STRATEGICZNY: Budowa zintegrowanego systemu pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą lub ciężką chorobą.

I CEL OPERACYJNY: Poprawa warunków życia i funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych;
- Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej;
- Udzielanie wsparcia osobom spełniającym kryteria ustawowe do pobytu w mieszkaniach chronionych;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz seniorów;
- Organizacja wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową;

- Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów;
- Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym oraz zawodowym;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom;
- Praca socjalna z osobami starszymi.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym;
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób starszych;
- ✓ liczba opiekunów świadczących usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania;
- ✓ liczba osób powyżej 70 roku życia, które objęto usługami opiekuńczymi;
- ✓ liczba osób powyżej 70 roku życia korzystających z pomocy społecznej i formy ich wsparcia;
- ✓ liczba mieszkańców przebywających w domach pomocy społecznej;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna– Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, Ośrodek Zdrowia.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL OPERACYJNY: Inkluzja społeczna oraz stworzenie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą warunków do samodzielnego życia w środowisku lokalnym i rodzinnym.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzinom i opiekunom;
- Zintegrowane działania instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz osób niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Umożliwianie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej gminy;
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych;
- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby;
- ✓ liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia przez zatrudnionego w GOPS opiekuna;
- ✓ liczba osób długotrwale chorych, którym udzielono wsparcia przez zatrudnionego w OPS opiekuna;

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy niepełnosprawnym i przewlekle chorym;
- ✓ liczba zlikwidowanych barier architektonicznych;
- ✓ ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych;
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna– Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

4. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu oraz ich negatywnym następstwom.

I CEL OPERACYJNY: Aktywizacja społeczna oraz wsparcie dla osób i rodzin ubogich, a także zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej;
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych);
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz formy ich wsparcia,
- ✓ liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych;
- ✓ liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna– Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II. CEL OPERACYJNY: Wzrost zatrudnienia, tworzenie warunków do rozwoju zawodowego oraz eliminowanie negatywnych skutków bezrobocia.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;
- Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych;
- Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, zakłady aktywności zawodowej).

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet;
- ✓ liczba bezrobotnych długoterminowych;
- ✓ liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego;
- ✓ liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.;
- ✓ liczba bezrobotnych niepełnosprawnych;
- ✓ liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- ✓ liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Centrum Integracji Społecznej;
- ✓ liczba podmiotów ekonomii społecznej;
- ✓ liczba usług wspierających aktywizację zawodową.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, PUP.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

5 CEL STRATEGICZNY: Wzrost aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców oraz wzmocnienie roli partycypacji społecznej.

I CEL OPERACYJNY: Budowa społeczeństwa obywatelskiego gminy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych;
- Opracowanie i realizacja rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych,

spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie;

- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy oraz pomoc ofiarom cyberprzemocy;
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych;
- Wzmocnienie i rozwijanie umiejętności pracowników socjalnych działających na rzecz pełniejszej integracji społecznej klientów pomocy społecznej poprzez systematyczne ich doszkalcenie;
- Upowszechnianie informacji o aktualnej ofercie i formach świadczeń pomocowych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd;
- ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
- ✓ liczba działań edukacyjnych na temat zjawiska cyberprzemocy i bezpieczeństwa w sieci;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń, klubów sportowych;
- ✓ liczba zorganizowanych szkoleń dla pracowników służb społecznych;
- ✓ liczba uczestników szkoleń;
- ✓ liczba udostępnionych informacji.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL OPERACYJNY: Systematyczna diagnoza występujących problemów społecznych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Monitorowanie problemów społecznych przez pracowników GOPS w Jabłonie;
- Systematyczna analiza środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych oraz zadań zleconych;
- Analiza świadczonej pomocy ze względu na jej efektywność;
- Stałe podnoszenie kwalifikacji przez pracowników pomocy społecznej;
- Ścisła współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych podmiotów działających na terenie gminy.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba przeprowadzonych diagnoz/analiz;
- ✓ liczba pracowników pomocy społecznej podnoszących kwalifikacje zawodowe;
- ✓ liczba współpracujących podmiotów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Jednostka realizująca: Gmina Jabłonna – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Monitoring i ewaluacja

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej;
- 2) Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Jabłonna;
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Jabłonna;
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla Gminy Jabłonna;
- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Jabłonna;
- 6) Sprawozdanie ze współpracy Gminy Jabłonna z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłonie jako do jednostki koordynującej, który po analizie przygotuje i przedstawi raport z realizacji Strategii Radzie Gminy. Corocznie sporządzany będzie skrócony raport z realizacji Strategii (na podstawie oceny wskaźników realizacji Strategii w ramach poszczególnych działań).

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Wskazane, aby ewaluacja końcowa została przeprowadzona w ostatnim roku realizacji Strategii, a jej wyniki stanowiły podstawę do jej aktualizacji na kolejne lata.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów)
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii)
- trafności - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiednią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022- 2026 będą m.in.: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Spis tabel

Tabela 1. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	20
Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.....	22
Tabela 3. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z Gminy Jabłonna.....	27
Tabela 4. Działalność GKRPA.....	37
Tabela 5. Liczba Niebieskich Kart sporządzonych w latach 2019-2021.....	41
Tabela 6. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.....	44
Tabela 7. Jak ocenia Pan/Pani poziom swojej wiedzy na temat...?.....	59
Tabela 8. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.....	60
Tabela 9. Przekonania dotyczące wychowania.....	63
Tabela 10. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 4-6.....	86
Tabela 11. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 7-8.....	86
Tabela 12. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 4-6.	107
Tabela 13. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 7-8.	108
Tabela 14. Analiza SWOT.....	121

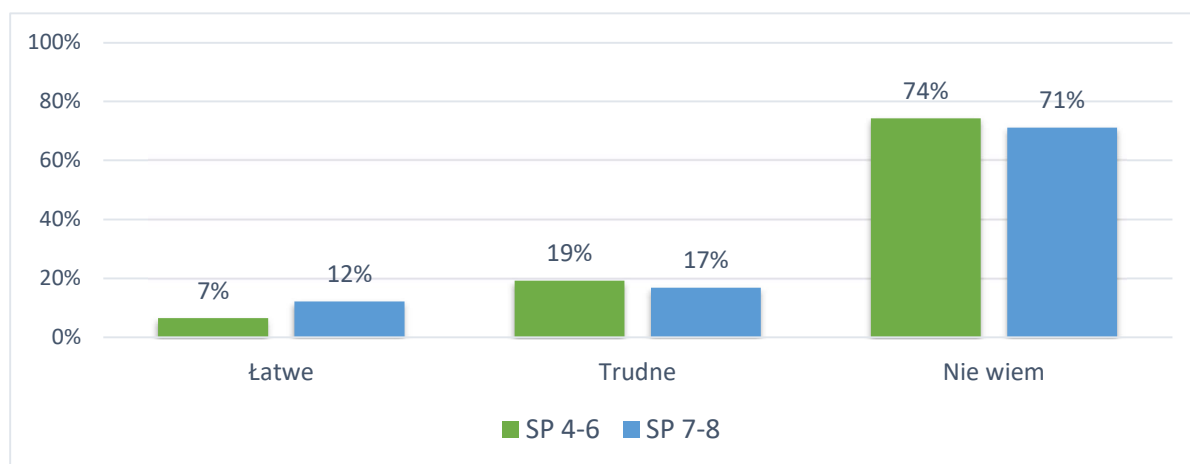
Spis wykresów

Wykres 1. Ekonomiczne grupy wiekowe.....	6
Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Jabłonna z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2019-2021.....	24
Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Jabłonna z powodu bezrobocia w latach 2019-2021.	28
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Jabłonna z powodu ubóstwa w latach 2019-2021.	29
Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia na terenie Gminy Jabłonna możliwości i warunki spędzania wolnego czasu?	45
Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia na terenie Gminy Jabłonna stan bezpieczeństwa publicznego?	45
Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia na terenie Gminy Jabłonna czystość środowiska przyrodniczego?.....	46
Wykres 8. Jak Pani/Pan ocenia na terenie Gminy Jabłonna wsparcie dla osób wymagających pomocy: np. ubogich, z niepełnosprawnością.....	46
Wykres 9. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.	48
Wykres 10. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy... ..	49
Wykres 11. Stopień dostępności lokali w Gminie Jabłonna, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.	49
Wykres 12. Czy wie Pani/ Pan, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu? ...	50
Wykres 13. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?	50
Wykres 14. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?	51
Wykres 15. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?.....	52
Wykres 16. Czy wie Pan/ Pani, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	52
Wykres 17. Czy zdarza się Panu/i grać w gry hazardowe (na pieniądze, np. Lotto)?.....	54
Wykres 18. Czy grał/a Pan/Pani kiedykolwiek na automatach, w salonach gier?	55
Wykres 19. Czy brał/a Pan/Pani udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy?.....	55
Wykres 20. Czy, Pana(i) zdaniem, można uzależnić się od gier na pieniądze?	56

Wykres 21. Ile czasu korzysta Pan/Pani ze smartfona w ciągu dnia (w celu przeglądania mediów społecznościowych, przeglądania Internetu)?	58
Wykres 22. "Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”), które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia)?"	59
Wykres 24. Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?	61
Wykres 25. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?	64
Wykres 26. Czy kiedykolwiek Pan/Pani doświadczył/a przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony członków rodziny?	64
Wykres 27. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?.....	65
Wykres 28. Czy zmienił się Pana/Pani nastrój, gdy nastąpił czas izolacji społecznej?	66
Wykres 29. Czy zaobserwował Pan/Pani jakieś zmiany w zachowaniu swojego dziecka, odkąd wybuchła pandemia?	66
Wykres 30. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?.....	68
Wykres 31. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?	68
Wykres 32. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?.....	69
Wykres 33. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?.....	69
Wykres 34. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?	70
Wykres 35. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?	70
Wykres 36. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?	71
Wykres 37. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?.....	71

Wykres 38. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?	72
Wykres 39. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?	72
Wykres 40. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?	73
Wykres 41. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?	73
Wykres 42. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?	74
Wykres 43. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?	74
Wykres 44. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?	75
Wykres 45. Czy zauważył/a Pan/Pani wzrost sprzedaży alkoholu w okresie pandemii?	75
Wykres 46. Ocena relacji z rodzicami, opiekunami.	77
Wykres 47. Ocena relacji z nauczycielami.	78
Wykres 48. Ocena relacji z rówieśnikami.	79
Wykres 49. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?	80
Wykres 50. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce?	81
Wykres 51. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol?	81
Wykres 52. Jak rówieśnicy w Twojej okolicy mogą zdobyć alkohol?	82
Wykres 53. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?	82
Wykres 54. Jaki rodzaj alkoholu pijesz najczęściej?	83
Wykres 55. Z jakich powodów sięgasz po alkohol?	83
Wykres 56. Czy Twoi rodzice / opiekunowie wiedzą, że piłeś / pijesz alkohol?	84
Wykres 57. Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?	85
Wykres 58. Jakie były konsekwencje picia alkoholu?	85
Wykres 59. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?	87
Wykres 60. Czy palisz papierosy?	88

Wykres 61. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?	88
Wykres 62. Co skłoniło Cię do palenia papierosów?	89
Wykres 63. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?	90
Wykres 64. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?	90
Wykres 65. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyków lub dopalaczy?	91
Wykres 66. Skąd wziąłeś tę substancję?	92
Wykres 67. Co skłoniło Cię do zażywania dopalaczy/narkotyków?.....	93
Wykres 68. Jaki stosunek według Ciebie mają rodzice/opiekunowie w związku z zażywaniem przez nieletnich narkotyków lub dopalaczy?	93
Wykres 69. Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłyby:	

.....	94
Wykres 70. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?94	
Wykres 71. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy?	95
Wykres 72. Częstotliwość korzystania z komputera	96
Wykres 73. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?.....	97
Wykres 74. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?	98
Wykres 75. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z komputera i Internetu?	99
Wykres 76. Czy podejmowałeś/aś próby ograniczenia czasu poświęcanego na „surfowanie” po Internecie?	100
Wykres 77. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.	101
Wykres 78. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.	102

Wykres 79. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?.....	103
Wykres 80. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z komputera i Internetu?	104
Wykres 81. Grałeś/aś w jakiegokolwiek gry Internetowe na pieniądze (np. poker)?	105
Wykres 82. Czy brałeś/aś udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy?	106
Wykres 83. Czy brałeś udział w zakładach bukmacherskich (obstawianie wyników meczu, totolotek, zakłady dotyczące wyścigów konnych itp.)?	106
Wykres 84. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).	109
Wykres 85. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?.....	109
Wykres 86. Czy spotyka Cię agresja słowna?.....	110
Wykres 87. Jakie jest Twoje samopoczucie w porównaniu z okresem sprzed pandemii?.....	111
Wykres 88. Jakie masz odczucia związane z edukacją zdalną?	112
Wykres 89. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?.....	113
Wykres 90. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?.....	114

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 16b ustawy o pomocy społecznej obowiązkiem gminy jest opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych. Dokument ten musi zawierać diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii i jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji zadań.

Przedstawiona Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022-2026 zawiera wszystkie wymienione elementy, bazując na przeprowadzonej diagnozie sytuacji społecznej gminy.

W związku z powyższym przyjęcie przedmiotowej Uchwały jest zasadne.

Przewodniczący Rady Gminy

Wojciech Nowosiński

DOKUMENT PODPISANY ELEKTRONICZNIE

Dane podpisywanego dokumentu

Typ dokumentu	Uchwała
Numer dokumentu	XLI/462/2022
Data dokumentu	2022-05-30
Organ wydający	Rada Gminy Jabłonna
Przedmiot regulacji	w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jabłonna na lata 2022-2026
Identyfikator dokumentu	FD54CF3A-9862-4C95-AF1B-C0EF63D85671

Informacje o złożonych podpisach elektronicznych

Podpis:	
Sygnatura	Signature-685844997
Numer seryjny	06B89017002915F1
Osoba podpisująca	Wojciech Maksymilian Nowosiński
Kraj	PL
Data złożenia podpisu	31.05.2022 12:51:31
Zakres podpisu	Cały dokument
Wystawca certyfikatu	VATPL-5261029614 CenCert QTSP CA Enigma Systemy Ochrony Informacji Sp. z o.o. PL